

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท
อำเภอบ้านฝ้อ จังหวัดอุดรธานี

**SATISFACTION OF TOURISTS TOWARDS ECOTOURISM
IN THE PHU PHRA PAT CONSERVATION FOREST ZONE,
AMPHOE BAN PHU, CHANGWAT UDON THANI**

นายพิษณุ วงษ์เกษม

วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2548

ISBN 974-284-367-8

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท
อำเภอบ้านฝาง จังหวัดอุดรธานี

นายพิษณุ วงษ์เกษม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
พ.ศ. 2548
ISBN 974-284-367-8

**SATISFACTION OF TOURISTS TOWARDS ECOTOURISM
IN THE PHU PHRA PAT CONSERVATION FOREST ZONE,
AMPHOE BAN PHU, CHANGWAT UDON THANI**

MR. PHISANU WONGKASAME

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE
IN AGRICULTURAL EXTENSION
GRADUATE SCHOOL KHON KAEN UNIVERSITY**

2005

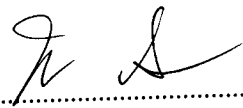
ISBN 974-284-367-8

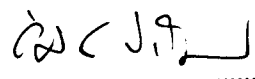
ใบรับรองวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท อำเภอบ้านฝ้อ จังหวัดอุดรธานี
ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์ : นายพิชญ วงษ์เกษม
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ :

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ประยูร อุดมเสียง)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร. ชัยชาญ วงศ์สามัญ)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมหมาย ปรีเปรม)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. อัจฉิณี ปาจินนุวรรณ์)
คณบดีคณะเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พิชญ วรย์เกษม, 2548. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์

ภูพระบาท อำเภอบ้านฝ้อ จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. [ISBN 974-284-367-8]

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รศ.ประยูร อุคมเสียง , รศ.ดร.ชัยชาญ วงศ์สามัญ

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม บางประการของนักท่องเที่ยว 2) ศึกษากิจกรรมและการใช้บริการการท่องเที่ยวในเขตป่าอนุรักษ์ ภูพระบาท 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์ ภูพระบาท และ 4) ศึกษาเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีลักษณะข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพของ นักท่องเที่ยว โดยกลุ่มตัวอย่างศึกษาเป็นนักท่องเที่ยว จำนวน 204 ราย สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ใช้ โปรแกรมสำเร็จรูป Statistical Package for the Social Sciences for Windows (SPSS for Windows) โดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่า t-test F-test และวิเคราะห์ความแตกต่างเฉลี่ยแต่ละคู่โดยใช้ Scheffe' test ผลการศึกษามีดังนี้

ข้อมูลพื้นฐานบางประการ พบว่า นักท่องเที่ยวร้อยละ 51.0 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 30.4 ปี ร้อยละ 36.8 มีการศึกษาระดับอนุปริญญา ร้อยละ 54.4 มีสถานภาพโสด ร้อยละ 40.7 เป็นนักเรียนหรือนักศึกษา ส่วนใหญ่ร้อยละ 74.5 มีภูมิลำเนาอาศัยในจังหวัดอุดรธานี ร้อยละ 94.6 ระบุว่าได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว ร้อยละ 72.1 เคยมาท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ภูพระบาท ร้อยละ 43.1 มากกว่า 2 ครั้ง และร้อยละ 86.8 คิดจะกลับมาท่องเที่ยวภูพระบาท อีก

ในด้านกิจกรรมและการใช้บริการการท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 82.4 มาท่องเที่ยวพักผ่อนเป็นวัตถุประสงค์หลัก ร้อยละ 52.5 มากับเพื่อน ร้อยละ 40.7 ใช้รถจักรยานยนต์เป็นยานพาหนะ ร้อยละ 55.9 ได้รับความสะดวกในการเดินทาง ร้อยละ 87.7 การเดินทางมา เข้า-เย็นกลับ ระยะทางจากที่พักมายังป่าอนุรักษ์ภูพระบาทเฉลี่ย 90.5 กิโลเมตร ใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยว เฉลี่ย 498.87 บาทต่อคน ส่วนใหญ่ร้อยละ 75.5 เห็นว่าควรจ่ายค่าธรรมเนียมในการท่องเที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท และร้อยละ 87.7 เห็นว่าค่าธรรมเนียมที่เก็บอยู่ ไม่แพง การเก็บค่าธรรมเนียมสำหรับเด็กเห็นว่าควรเก็บในระหว่าง 6-10.00 บาท ผู้ใหญ่ควรเก็บ

ไม่เกิน 10.00 บาท ชาวต่างประเทศควรเก็บไม่เกิน 30.00 บาท กิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ การศึกษาประวัติศาสตร์ การเล่น น้ำตก การชมธรรมชาติ และการถ่ายภาพ แหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบและสนใจ ได้แก่ หอนางอุสา น้ำตกตาดน้อย คอกม้าทำวบารสคอกม้าน้อย แหล่งภาพเขียนสีโนนสาวเอ้ และวัดพ่อตาลูกเขย โดยใช้เวลาในการท่องเที่ยวในระหว่าง 1.30 – 3.00 ชั่วโมง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เคยรับรู้ข่าวสารความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากสื่อ นิตยสาร วารสาร จุลสาร แผ่นพับ

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท พบว่า 1) ด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับพอใจน้อยทุกเรื่อง 2) ด้านการบริหารจัดการ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมาก ได้แก่ เรื่องการบรรยายและให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่แก่นักท่องเที่ยว การต้อนรับอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ต่อนักท่องเที่ยว นอกนั้นมีความพอใจในระดับพอใจน้อย 3) ด้านการบริการต่างๆ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับไม่พอใจ ในเรื่อง ความเพียงพอใจของโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน นอกนั้นมีความพึงพอใจในระดับพอใจน้อย และ 4) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับพอใจน้อยทุกกิจกรรม

เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน 4 ด้าน ตามลักษณะพื้นฐานบางประการของนักท่องเที่ยวที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกัน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา 1) ควรจะมีการพัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีกิจกรรมหลากหลายมากขึ้น เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้ใช้เวลาประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องและมีการพักผ่อนค้างคืน และ 2) พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อนให้มีสภาพที่ดีและมีปริมาณพอเพียงต่อการบริการ

Phisanu Wongkasame. 2005. **Satisfaction of Tourists Towards Ecotourism in the Phu Phra Pat Conservation Forest Zone, Amphoe Ban Phu, Changwat Udon Thani.**
Master of Science Thesis in Agricultural Extension, Graduate School, Khon Kaen University. [ISBN 974-284-367-8]

Thesis Advisors : Assoc. Prof. Prayoon Udomsiang, Assoc. Prof. Dr. Chaicharn Wongsamun

ABSTRACT

The objectives of this study were: 1) to study the characteristics of some socio-economic basic data of tourists, 2) to study the activities and services used in tourism in the Phu Phra Pat Conservation Zone, 3) to study the satisfaction of the tourists towards ecotourism in the Phu Phra Pat Conservation Zone, and 4) to compare the satisfaction level of the tourists with different characteristics of some socio-economic basic data as classified by gender, age, educational level, and occupation. The sample were 204 tourists selected by stratified random sampling. Data were collected by interview schedule and analyzed by using Statistical Package for the Social Sciences for Windows (SPSS for Windows). They were calculated by using frequency, percentage, mean, standard deviation, maximum value, minimum value, t-test, F-test. For paired comparison, the Scheffé's test was used. The research findings were as follows.

For some basic data, it was found that 51% of the tourists were female with average age of 30.4 years old, 36.8% of them graduated in the diploma level, 54.4% of them were single, 40.7% of them were pupils or students. Most of them, 74.5%, had their hometown in Changwat Udon Thani, 94.6% expressed that they received benefits from tourism. For 72.1% of them used to visit the area of the Phu Phra Pat Conservation Forest Zone, and 43.1% of them used to visit more than twice. Besides, 86.8% of them wanted to visit the Phu Phra Pat again.

For activities and services used in tourism, it was found that most tourists, 82.4%, visited for their resting as major goal. For 52.5% of them came with their friends, 40.7% of them used their motor-cycle as transportation vehicle, and 55.9% of them received convenience in travelling. For 87.7% of them traveled back and forth in one day. The average distance from their living place to the Phu Phra Pat Conservation Forest Zone was 90.5 kilometers. The average expense for traveling was 498.87 bahts per person. Most of them, 75.5%, viewed that the tour

fees should be paid for visiting the Phu Phra Pat Historical Park. Besides, 87.7% of them thought that the recent fee rate was not expensive. For children's fee, it should be 6 – 10 bahts. For adults' fee, it should not be over 10 bahts. For foreigners, the fee should not be over 30 bahts. Traveling activities which the tourists mostly done including: trekking for studying nature, studying history, sight seeing, and taking pictures. The attractive and interesting traveling places were: Usa Tower, Tad Noi Water Fall, Count Baros' Horse Ban , Small Horse Cage, None Sao Ae's Color Painting Place, Father-in-law Tower and Son-in-law Tower. On average, the traveling duration for each person was 1.30 – 3.00 hours. Most tourists used to know information of ecotourism from the magazine, journal, leaflet, and brochure.

For the tourists' satisfaction towards ecotourism in the Phu Phra Pat Conservation Forest Zone, found that: 1) For the Natural Resource Condition, the tourists were satisfied at the "less" level in every item, 2) For the Management, the tourists were satisfied at the "much" level for the items officials' briefing and providing knowledge for tourists, the officials' entertainment and advice for the tourists. For the rest, their satisfaction was at the less level, 3) Many kinds of services, they were satisfied at the "unsatisfactory" level in the sufficiency of tables and chairs for their resting. For the rest of them, they were satisfied at the "satisfactory" level, and 4) For the tour activities, they were satisfied at the "less" level in every item.

For comparison of the tourists' satisfaction towards ecotourism in 4 aspects according to some characteristics of tourists with different gender, age, educational level, and occupation, it was found that there were statistically significant differences.

The recommendations from the research findings are: 1) More ecotourism should be developed and promoted so that the tourists can spend more of their time for overnight stay in addition to tour activities, and 2) the facilities as tables and chairs for resting should be sufficiently provided and improved to be in good condition.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ประยูร อุดมเสียง ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยชาญ วงศ์สามัญ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราประภัสสร เตชะประเสริฐวิทยา รองศาสตราจารย์ ดร.สังคม เตชะวงศ์เสถียร กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและเสนอข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนช่วยตรวจแก้ไข วิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้ศึกษามีความซาบซึ้งในความกรุณานี้เป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณต่อคณาจารย์ ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ทุกท่านที่กรุณาให้ความรู้แนวคิดทักษะวิชาการและประสบการณ์ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร ขอบคุณเพื่อนๆ รหัส 45 ทุกท่านที่ให้กำลังใจและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ตลอดทั้งเจ้าหน้าที่ภาควิชาส่งเสริมการเกษตรทุกท่านที่ช่วยเหลืออำนวยความสะดวกเป็นอย่างดี รวมทั้งนักท่องเที่ยวกุ๊กท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จนทำให้ผู้ศึกษาจัดทำวิทยานิพนธ์ได้เสร็จสมบูรณ์

สุดท้ายขอกราบขอบพระคุณบิดา นายสมร วงษ์เกษม มารดา นางบุญเทียน ปาณะศรี ภรรยาคุณจิตติมา วงษ์เกษม น้องฟ้า น้องฝ้าย ที่ให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ศึกษาจนสำเร็จ การศึกษาล่วงด้วยดีทุกประการ

พิชญ์ วงษ์เกษม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
1.3 สมมุติฐานของการศึกษา	3
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	3
1.5 นิยามศัพท์	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.7 กรอบแนวคิด	6
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 ความหมายของความพึงพอใจ	7
2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ	8
2.3 ปัจจัยหรือแรงจูงใจให้เกิดความพึงพอใจ	10
2.4 การวัดความพึงพอใจ	12
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	13
2.6 แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	20
2.7 ข้อมูลเกี่ยวกับป่าอนุรักษ์ภูพระบาท หน่วยงานและผลการดำเนินงาน การท่องเที่ยว	38
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 ประชากร	44
3.2 กลุ่มตัวอย่าง	45
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	46

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	48
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการศึกษา	48
บทที่ 4 ผลการศึกษาและอภิปรายผล	
4.1 ลักษณะพื้นฐานบางประการของนักท่องเที่ยว	50
4.2 กิจกรรมและการใช้บริการการท่องเที่ยวในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท	53
4.3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท	59
4.4 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำแนกตามลักษณะข้อมูลพื้นฐานบางประการทางด้านเศรษฐกิจและสังคม	67
4.5 ผลการทดสอบสมมุติฐาน	97
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการศึกษา	102
5.2 ข้อเสนอแนะ	108
เอกสารอ้างอิง	111
ภาคผนวก	115
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์	116
ภาคผนวก ข สถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวทัศนศึกษาในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ประจำปี พ.ศ. 2541 – 2546	125
ประวัติผู้เขียน	135

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 2.1	แสดงสถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวทัศนศึกษาในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ภูพระบาท ในปี พ.ศ. 2541 – 2546	41
ตารางที่ 3.1	แสดงสถิตินักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาท่องเที่ยวทัศนศึกษาในพื้นที่ป่า อนุรักษ์ภูพระบาท ปี พ.ศ. 2541 – 2546 ในช่วงเดือนพฤษภาคม – กรกฎาคม	44
ตารางที่ 3.2	จำนวนตัวอย่างเป็นสัดส่วนจำแนกตามเพศของนักท่องเที่ยว	46
ตารางที่ 4.1	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามลักษณะพื้นฐานบางประการ ทางเศรษฐกิจและสังคม	51
ตารางที่ 4.2	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามกิจกรรมและการใช้บริการ การท่องเที่ยวในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท	55
ตารางที่ 4.3	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้าน สภาพทรัพยากรธรรมชาติ	61
ตารางที่ 4.4	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้าน การบริหารจัดการ	63
ตารางที่ 4.5	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้าน การบริการต่างๆ	65
ตารางที่ 4.6	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้าน กิจกรรมการท่องเที่ยว	66
ตารางที่ 4.7	เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ จำแนกตามเพศ	68
ตารางที่ 4.8	เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านการบริหารจัดการ จำแนกตามเพศ	69
ตารางที่ 4.9	เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านการบริการต่างๆ จำแนกตามเพศ	70
ตารางที่ 4.10	เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว จำแนกตามเพศ	71
ตารางที่ 4.11	เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ จำแนกตามกลุ่มอายุ	73

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4.12	เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านบริหารจัดการ จำแนกตามกลุ่มอายุ	75
ตารางที่ 4.13	เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านการบริการต่างๆ จำแนกตามกลุ่มอายุ	77
ตารางที่ 4.14	เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว จำแนกตามกลุ่มอายุ	79
ตารางที่ 4.15	เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ จำแนกตามระดับการศึกษา	82
ตารางที่ 4.16	เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านบริหารจัดการ จำแนกตามระดับการศึกษา	83
ตารางที่ 4.17	เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านการบริการต่างๆ จำแนกตามระดับการศึกษา	84
ตารางที่ 4.18	เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว จำแนกตามระดับการศึกษา	86
ตารางที่ 4.19	เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ จำแนกตามอาชีพ	89
ตารางที่ 4.20	เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านบริหารจัดการ จำแนกตามอาชีพ	92
ตารางที่ 4.21	เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านการบริการต่างๆ จำแนกตามอาชีพ	95
ตารางที่ 4.22	เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว จำแนกตามอาชีพ	96
ตารางที่ 4.23	สรุปผลการทดสอบสมมุติฐาน	99

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
ภาพที่ 2 แสดงความสัมพันธ์แนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	21
ภาพที่ 3 แสดงขอบเขตองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	26

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทรัพยากรท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และทรัพยากรท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ซึ่งในปีหนึ่งประเทศไทยมีรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศจากการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ แต่ในด้านตรงกันข้าม การเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว กลับทำให้สภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมและภาพพจน์ของการท่องเที่ยวก็ถดถอยลงเช่นกัน จากการเสื่อมโทรมและภาพพจน์ของแหล่งท่องเที่ยวถดถอยลง จึงก่อให้เกิดรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยว ที่ได้ตระหนักไปในทิศทางที่ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ เป็นแนวคิดของการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวแนวใหม่ ที่ได้วางกลยุทธ์ในการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาที่ดำเนินการอย่างรอบคอบตรงตามหลักวิชาการ ที่ป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และรักษาระบบนิเวศของธรรมชาติ ในรูปแบบที่เรียกว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” (Ecotourism) ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานขององค์ประกอบที่ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ(Responsibility)ในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ (Natural-based) มีการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental management) และการให้ความรู้การศึกษาธรรมชาติสิ่งแวดล้อม (Environment education-based tourism) โดยประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการ (Community based participation) ร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ได้รับความประโยชน์ และบำรุงรักษาเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ และประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

“ภูพระบาท” เป็นภูเขาเล็กๆลูกหนึ่งของเทือกเขาภูพาน มีพื้นที่ประมาณ 7,137 ไร่ เป็นป่าอนุรักษ์ (Conservation Zone) อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขื่อนน้ำ ท้องที่อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ภูพระบาทเป็นพื้นที่ที่มีความสมบูรณ์ของพรรณไม้และมีความงดงามตามธรรมชาติ ซึ่งประกอบไปด้วย โขดหิน เฟิงหินที่มีรูปร่างแปลกตา สัตว์ป่าและพันธุ์ไม้หลากหลายชนิด และสิ่งหนึ่งที่ได้พบก็คือ ร่องรอยอารยธรรมของมนุษย์และโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์โดยพบหลักฐานภาพเขียนสีของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ มีทั้งรูปคนและรูปเรขาคณิต มีอายุราว 2,000 - 3,000 ปี และตามเฟิงหินหลายแห่งมีใบเสมาหินปักอยู่โดยรอบ เป็นลักษณะของสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในวัฒนธรรมยุคก่อนประวัติศาสตร์

ภูพระบาท เป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการที่มีหน้าดูแลส่งเสริมและพัฒนาในด้านการท่องเที่ยว อันได้แก่ “อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท” เป็นหน่วยงานสังกัดกรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม

และ “วนอุทยานภูพระบาทบัวบก” หน่วยงานสังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งการท่องเที่ยวในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาทมีกิจกรรมการท่องเที่ยวในลักษณะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นแนวทางที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ได้ ภูพระบาทในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวทัศนศึกษาเป็นจำนวนมากน้อยแตกต่างกันไปบ้าง เช่น ในปี พ.ศ. 2544 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 37,053 ราย ปี พ.ศ. 2545 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 51,242 ราย และปี พ.ศ. 2546 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 52,003 ราย จากตัวเลขสถิติดังกล่าวก็เป็นเครื่องชี้วัดระดับหนึ่งว่านักท่องเที่ยวให้ความสนใจมาท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาทมากพอสมควร ส่วนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่ว่าจะเป็นองค์ประกอบในด้านสภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านการบริการต่างๆ ด้านการบริหารจัดการ และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ยังไม่มีเครื่องยืนยันว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างไร

ประกอบกับปัจจุบันกระแสการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้รับความสนใจและนิยมจากนักท่องเที่ยวทั่วโลก อีกทั้งรัฐบาลปัจจุบันได้มีนโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติทางประวัติศาสตร์ และทางศิลปวัฒนธรรม เป็นทุนก่อให้เกิดการท่องเที่ยว เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือหนึ่งในการกระตุ้นเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ ซึ่งจะช่วยแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นได้ในระดับหนึ่ง

การดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาททางราชการก็ได้ดำเนินงานส่งเสริมและจัดสรรงบประมาณในการพัฒนามาพอสมควร ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในป่าอนุรักษ์ภูพระบาท เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการของนักท่องเที่ยว
2. เพื่อศึกษากิจกรรมและการใช้บริการการท่องเที่ยวในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์

ภูพระบาท

4. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีลักษณะข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ที่แตกต่างกัน

1.3 สมมุติฐานของการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ได้ตั้งสมมุติฐานในการศึกษาไว้ดังนี้

สมมุติฐานที่ 1 นักท่องเที่ยวที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ไม่แตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ 2 นักท่องเที่ยวที่มีอายุแตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ไม่แตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ 3 นักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ไม่แตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ 4 นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ไม่แตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

1. ประชากร มุ่งศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เข้ามาท่องเที่ยวชมทัศนศึกษาในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท จำนวน 48,457 ราย ทำการศึกษาตัวอย่าง 204 ราย และเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในช่วงเดือนพฤษภาคม – กรกฎาคม 2547

2. ตัวแปรที่ศึกษา

- ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

1. สภาพพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของนักท่องเที่ยว ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา สภาพการสมรส อาชีพ การรับประโยชน์จากการท่องเที่ยว การเคยมาท่องเที่ยว จำนวนครั้งที่เคยมาเที่ยว ความคิดที่กลับมาท่องเที่ยว

2. กิจกรรมและการใช้บริการการท่องเที่ยว ในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ได้แก่ วัตถุประสงค์หลักในเดินทางมาท่องเที่ยว ลักษณะการมาท่องเที่ยว ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง ความสะดวกในการเดินทาง รูปแบบการเดินทาง ระยะทางจากที่พักมาป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาท่องเที่ยว ค่าธรรมเนียมในการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบหรือสนใจ

- ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวทัศนศึกษาในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ซึ่งจำแนกออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์พื้นที่ในการทำกิจกรรมต่างๆ การออกแบบวางผังสิ่งก่อสร้างต่างๆในแหล่งท่องเที่ยว บรรยากาศความร่มรื่นของสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยว การรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว การป้องกันการทำลายจิตเขียนพันสีแหล่งท่องเที่ยว ความสมบูรณ์ของสภาพแหล่งท่องเที่ยว ระยะทางเดินศึกษาธรรมชาติ สภาพ

เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ ความกลมกลืนของอาคารสิ่งก่อสร้างกับธรรมชาติ ความมีเอกลักษณ์เฉพาะ
ถิ่นที่แตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยว

2. ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย กฎระเบียบการปฏิบัติในการท่องเที่ยว เวลา
เปิด – ปิดบริการการท่องเที่ยว การบริการในการจำหน่ายบัตรค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์
ภูพระบาท ราคาบัตรค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ความคุ้มค่าของการบริการ
การท่องเที่ยวกับค่าใช้จ่าย การต้อนรับอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ต่อนักท่องเที่ยว
เที่ยว การบรรยายและให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่ต่อนักท่องเที่ยว ความเพียงพอของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติ
งานบริการ ความสะอาดเป็นระเบียบของศูนย์บริการข้อมูล ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว แผนที่
หนังสือคู่มือแนะนำแหล่งท่องเที่ยว

3. ด้านการบริการต่างๆ ประกอบด้วย สภาพของโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน ความ
เพียงพอของโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน ความสะอาดของห้องน้ำห้องสุขา ความเพียงพอของห้องน้ำ
ห้องสุขา ความสะดวกในการใช้บริการห้องน้ำห้องสุขา ความเพียงพอของภาชนะรองรับขยะ ความ
เป็นระเบียบของการจัดระบบการจอดรถ ความปลอดภัยของยานพาหนะ ความเพียงพอของป้ายสื่อ
ความหมาย ความเหมาะสมของขนาดป้ายสื่อความหมาย

4. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย การถ่ายภาพ การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ
การเล่นน้ำตก ปิกนิก/รับประทานอาหาร การศึกษาดูนก การศึกษาประวัติศาสตร์ การสังสรรค์
การชมธรรมชาติ

1.5 นิยามศัพท์

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ภายหลังจากที่ได้ประสบ
การณ์ในสิ่งนั้นมาแล้ว ซึ่งเกณฑ์การวัดจากสภาพความรู้สึกของนักท่องเที่ยวผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่
แสดงความพึงพอใจต่อข้อความที่ถามของแต่ละตัวแปรในแบบสัมภาษณ์

นักท่องเที่ยว หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ที่เดินทางมาท่องเที่ยว
ทัศนศึกษาในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ทั้งที่พักค้างคืน และมาเช้า - เย็นกลับ และหากเป็นนักท่อง
เที่ยวประเภทนักเรียนกำหนดให้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ขึ้นไป

การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่น ด้วยความสมัครใจตามวัตถุประสงค์
ประสงค์ใดๆก็ได้ที่มีใจเพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่ง
ท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับระบบนิเวศ โดยมี
กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วน
ร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

ป่านุรักษ์ภูพระบาท หมายถึง ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขื่อน้ำ ที่มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน (Zoning) แล้วจัดเป็นป่าเพื่อการอนุรักษ์ มีพื้นที่ 7,137 ไร่ ซึ่งเป็นที่ตั้งของหน่วยงานที่มีหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาในด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท สังกัดกรมศิลปากร และ วนอุทยานภูพระบาทบัวบก สังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาในครั้งนี้ จะทำให้ทราบข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยว กิจกรรมและการใช้บริการการท่องเที่ยว และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่านุรักษ์ภูพระบาท โดยผลของการศึกษาในสิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความไม่พึงพอใจ ย่อมบอกได้ว่าสิ่งนั้นควรได้รับการปรับปรุงหรือแก้ไขให้ดีขึ้น เพื่อก่อให้เกิดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในอนาคตต่อไป และสามารถนำผลการศึกษาในครั้งนี้ไปใช้ประกอบเป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่านุรักษ์ภูพระบาท เพื่อประโยชน์และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของพื้นที่ต่อไป

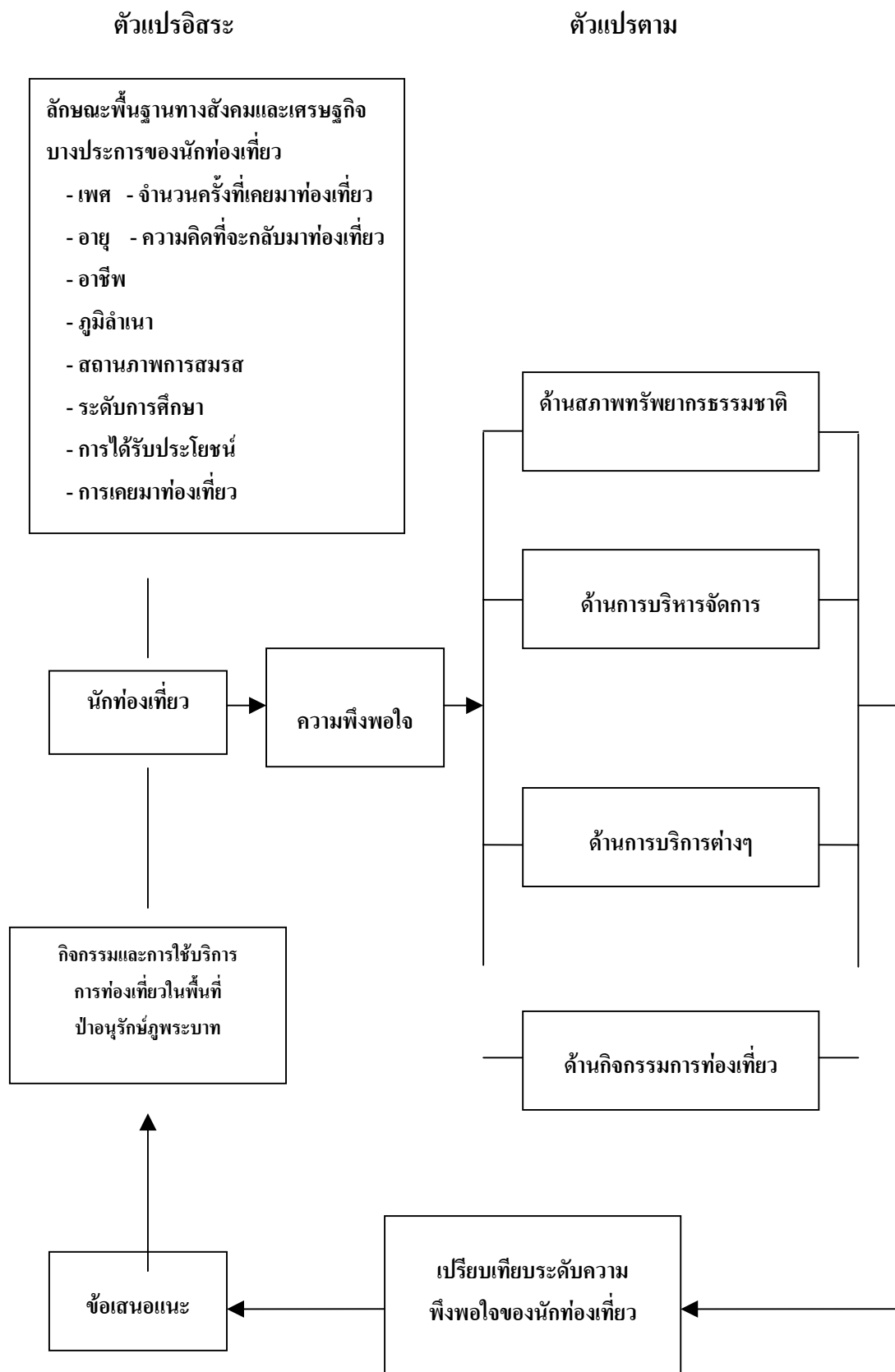
1.7 กรอบแนวความคิด

จากการศึกษา แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวความคิดในการศึกษา ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตป่านุรักษ์ภูพระบาท ดังนี้

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

- ลักษณะพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของนักท่องเที่ยว อันได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา สถานภาพการสมรส และอาชีพ
- กิจกรรมและการใช้บริการการท่องเที่ยว ในพื้นที่ป่านุรักษ์ภูพระบาท

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตป่านุรักษ์ภูพระบาท เกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ใน 4 ด้าน ตามกรอบแนวความคิดในการศึกษาดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual framework)

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยหัวข้อต่างๆ ดังนี้

- 2.1 ความหมายของความพึงพอใจ
- 2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ
- 2.3 ปัจจัยหรือแรงจูงใจให้เกิดความพึงพอใจ
- 2.4 การวัดความพึงพอใจ
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2.7 ข้อมูลเกี่ยวกับป่าอนุรักษ์ภูพระบาท หน่วยงานและผลการดำเนินงานการท่องเที่ยว
- 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ได้มีนักวิชาการให้ความหมายของความพึงพอใจไว้หลายคน ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้
แน่งน้อย พงษ์สามารถ (2519) ให้ความหมาย ความพึงพอใจ หมายถึง ทำที่ทั่วไปที่เป็นผลมาจากทำที่ที่มีต่อสิ่งต่างๆ

นิยะดา ชุณหางค์ และนินนาท โอพารวรรุติ (2519) มีความเห็นว่า ความพึงพอใจมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับทัศนคติ โดยถือเป็นขั้นพื้นฐานของทัศนคติอันเกิดความพอใจที่ดี

ชูชีพ อ่อนโลกสูง (2522) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นส่วนหนึ่งของเจตคติซึ่งหมายถึงความรู้สึก น้ำใจที่คนเรามีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอาจเป็นเหตุการณ์ บุคคล วัตถุ สิ่งของหรือสถานที่ โดยตอบสนองในรูปที่พึงพอใจ หรือไม่พึงพอใจก็ได้ การที่บุคคลจะมีความพึงพอใจต่อสิ่งหนึ่งต้องมีประสบการณ์ทางตรงหรือทางอ้อมต่อสิ่งนั้นมาก่อน

สมพงษ์ เกษมสิน (2526) กล่าวว่า สภาพการปฏิบัติงานและกำลังใจในการปฏิบัติงานเป็นแรงที่เกิดจากสภาพภายในและภายนอกของตัวบุคคล แต่มูลเหตุอันสำคัญของบุคคลคือความต้องการ (Need)

ประเสริฐ แสงหิรัญ (2527) กล่าวว่า การจูงใจเป็นสภาวะการณ์ที่เร่งหรือกระตุ้นเตือนให้แสดงพฤติกรรมจนบรรลุเป้าหมายสภาวะการณ์ที่แสดงพฤติกรรมออกมาจะต้องมีสิ่งหนึ่งเป็นตัวผลักดันอย่างแน่นอน ตัวผลักดันนี้เรียกว่า แรงจูงใจ (Motive)

สุเมธ เดียววิเศษ (2527) กล่าวว่า มนุษย์เราไม่ได้มีความแตกต่างกันเฉพาะในเรื่องความสามารถที่มีอยู่ในตัวบุคคลเท่านั้น ยังมีความแตกต่างกันในเรื่องของความตั้งใจที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะ ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพทางร่างกาย จิตใจ สิ่งแวดล้อม นโยบายของหน่วยงานที่ตนเป็นสมาชิกอยู่

พรรณพราย ทรัพย์ประภา (2529) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาวะที่อินทรีย์ถูกกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมเพื่อไปยังจุดหมายปลายทาง (Goal)

ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2530) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่าเป็นความชอบใจพอใจต่อสิ่งนั้น หรือกิจกรรมนั้นๆ ที่จะผลักดันให้บุคคลบรรลุความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

บุญทัน ดอกไธสง และ เอ็ด สาระภูมิ (2538) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นลักษณะของความรู้สึกที่แสดงออกถึงเป้าหมายที่สำคัญ และเป็นการกระตุ้นให้พนักงานปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายขององค์การ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2538) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ความพึงพอใจ” ไว้คือ คำว่า “พึง” เป็นคำช่วยกริยาอื่น หมายความว่า “ควร” เช่น พึงพอใจหมายความว่า พอใจ ชอบใจ และ คำว่า “พอ” หมายความว่า เท่าที่ต้องการ เต็มความต้องการ ถูก ชอบ เมื่อนำสองคำมาประสมกัน พึงพอใจ ก็หมายถึง ความชอบใจ ถูกใจตามที่ต้องการ

Filippo (1966) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นเรื่องของสภาพจิตใจหรือความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคลที่จะแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานเพื่อให้ได้มาซึ่งก่อนข้างสลับซับซ้อน การวัดทัศนคติของบุคคลอาจเกิดความคลาดเคลื่อนได้ ถ้าหากบุคคลนั้นแสดงความคิดเห็นไม่ตรงกับความรู้สึกของตน

Secord & Backman (1964) กล่าวว่า ความพึงพอใจในงานนั้นเกิดจากความต้องการของบุคคลในองค์กร บางคนพอใจเพราะผลงานที่ได้ทำสำเร็จบางคนพอใจเพราะลักษณะงาน แต่บางคนพอใจเพราะเพื่อนร่วมงาน

จากความหมาย และแนวความคิดที่เกี่ยวกับความพึงพอใจต่างๆ พอสรุปได้ว่า ความพึงพอใจเป็นทัศนคติอย่างหนึ่งที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นรูปร่างได้ เป็นความรู้สึกส่วนตัวที่เป็นสุข เมื่อได้รับการตอบสนองออกของบุคคลที่มีผลต่อการเลือกที่จะปฏิบัติในกิจกรรมนั้น

2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ทฤษฎีความพอใจ ซึ่ง Shelley (1985) ได้กล่าวว่า คือ ทฤษฎีที่ว่าด้วยความรู้สึกสองแบบของมนุษย์ คือ ความรู้สึกในทางบวกและความรู้สึกในทางลบ ความรู้สึกทุกชนิดของมนุษย์จะตกอยู่ในกลุ่มความรู้สึกของสองแบบนี้ ความรู้สึกในทางบวก คือ ความรู้สึกที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะทำให้เกิดความสุข ความสุขนี้เป็นความรู้สึกที่แตกต่างจากความรู้สึกทางบวกอื่นๆ กล่าวคือ เป็นความรู้สึกที่มีระบบย้อนกลับ ความสุขสามารถเกิดความรู้สึกทางบวกเพิ่มขึ้นได้อีกดังนั้น จะเห็นว่าความสุขเป็นความรู้สึกที่สลับซับซ้อนและมีความสุขนี้ก็มีผลต่อบุคคลมากกว่าความรู้สึกทางบวกอื่นๆ

Krech และ Crutchfield (1962) กล่าวว่า เมื่อเกิดความต้องการ คนเราก็จะกำหนดเป้าหมายหลายอย่าง เพื่อสร้างความพึงพอใจ กำลังความต้องการของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัย ดังนี้ วัฒนธรรมและค่านิยม (Cultural norms and values) ความสามารถทางร่างกาย (Biological capacity) ประสบการณ์ (Personal experience) และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมทางสังคม (Physical and social environment)

สมพงษ์ เกษมสิน (2526) ได้กล่าวไว้ว่า การจูงใจเป็นวิธีที่จะชักนำพฤติกรรมผู้อื่นให้ประพฤติ ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ พฤติกรรมของคนจะเกิดขึ้นได้ต้องมีแรงจูงใจ เหตุนี้การจูงใจจึงเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับสิ่งเร้าหรือแรงจูงใจ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการจูงใจ หมายถึง ความพยายามที่จะชักจูงให้ผู้อื่นแสดงออกหรือปฏิบัติตามสิ่งเร้าที่จูงใจ สิ่งจูงใจอาจมีได้ทั้งจากภายในและภายนอกตัวบุคคลนั่นเอง แต่มูลเหตุจูงใจอันสำคัญของบุคคล คือ ความต้องการ

กำพล ทับทิมไทย (2533) ได้สรุปแนวความคิดเกี่ยวกับการพึงพอใจไว้ 2 ประการ

1. ความพึงพอใจ หมายถึง ป्राกฏการณ์ในแง่นามธรรมที่เกี่ยวกับความสบายใจ หรือ ความสุขที่ได้ประสบมา ซึ่งเป็นความพอใจที่จะประเมินไว้ในเรื่องทัศนคติ
2. ความพึงพอใจ หมายถึง ระดับความสอดคล้องกันระหว่างความคาดหวังของบุคคลและสิ่งตอบแทนที่บุคคลนั้นได้รับจริง

อารี พันธุ์ณี (2538) ได้อธิบายทฤษฎีแรงจูงใจที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจดังนี้

- 1) ทฤษฎีความต้องการความสุขส่วนตัว (Hedonistic Theory) ได้กล่าวถึงทฤษฎีความต้องการความสุขส่วนตัวในเรื่องแรงจูงใจไว้ในสมัชชโพรบรามเชื่อกันว่ามูลเหตุสำคัญของมนุษย์ที่ทำให้เกิดแรงจูงใจ ก็เพราะใจมนุษย์ต้องการหาความสุขส่วนตัว และพยายามหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด
- 2) ทฤษฎีสัญชาตญาณ (Instinctual Theory) สัญชาตญาณ เป็นสิ่งที่ติดตัวบุคคลมาตั้งแต่กำเนิด ซึ่งทำให้บุคคลมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่างๆ โดยไม่จำเป็นต้องมีการเรียนรู้
- 3) ทฤษฎีการมีเหตุผล (Cognitive Theory) ทฤษฎีหลักการมีเหตุผลเป็นทฤษฎีที่มีความเชื่อในเรื่องเกี่ยวกับความสามารถของบุคคลในการมีเหตุผลที่จะตัดสินใจกระทำสิ่งต่างๆ เพราะบุคคลทุกคนมักมีความตั้งใจจริง นอกจากนั้น ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า บุคคลมีอิสระที่จะกระทำพฤติกรรมได้อย่างมีเหตุผล และสามารถตัดสินใจต่อการกระทำต่างๆได้ มีความรู้ว่าคุณต้องทำอะไร ประารถนาสิ่งใด และควรจะต้องตัดสินใจออกในลักษณะใด
- 4) ทฤษฎีแรงขับ (Drive Theory) โดยปกติแล้วพฤติกรรมและการกระทำต่างๆ ของบุคคลนั้นๆ จะมีส่วนสัมพันธ์กับแรงขับภายในของแต่ละบุคคล แรงขับภายในของแต่ละบุคคลนั้นเป็นภาวะความตึงเครียดนั้นออกไป แรงขับจึงมีลักษณะที่สำคัญ 2 ลักษณะ คือ แรงขับภายในร่างกาย และแรงขับภายนอกร่างกายหรือแรงขับทุติยภูมิ เป็นแรงขับที่เกิดจากความต้องการทางด้านสติปัญญา อารมณ์

และสังคม ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะมีผลทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไปอันเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์การเรียนรู้ที่สะสมไว้ในแต่ละบุคคล

5) ทฤษฎีลำดับความต้องการ (Theory of Need Gratification) เป็นทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของมาสโลว์ (Abraham H. Maslow) ซึ่งกล่าวไว้ว่ามนุษย์ทุกคนล้วนแต่มีความต้องการที่จะสนองความต้องการให้กับตนเองทั้งสิ้น และความต้องการของมนุษย์นี้มีมากมายหลายอย่างด้วยกัน โดยมนุษย์จะมีความต้องการขั้นสูงๆ ถ้าความต้องการในขั้นต่ำๆ ได้รับการตอบสนองอย่างพึงพอใจเสียก่อน Abraham H. Maslow (ประยูร อุคม์เสียง, 2541) ได้แบ่งลำดับขั้นของความต้องการไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 มนุษย์เรามีความจำเป็นในขั้นพื้นฐานการดำรงชีวิตขั้นแรก ได้แก่ อากาศหายใจ น้ำ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค มนุษย์จำเป็นต้องได้รับปัจจัยดังกล่าวนี้ให้เพียงพอจึงจะดำรงชีวิตอยู่รอด

ขั้นที่ 2 เมื่อมนุษย์ได้รับการบำบัดหรือสนองตอบต่อความจำเป็นขั้นต้นเพียงพอแล้ว ก็จะแสวงหาสิ่งอื่นใดในระดับที่สูงขึ้นอีก คือความจำเป็นด้านความมั่นคงปลอดภัย เพื่อทำให้มีกินมีใช้ มีชีวิตยืนยาวไม่ต้องอดมื้อกินมื้อ มีอาชีพเป็นหลักแหล่งมั่นคง มีรายได้เงินเดือน ค่าจ้างประจำ ฯลฯ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 มนุษย์จำเป็นต้องได้รับความรักจากพ่อ-แม่ พี่น้อง ญาติมิตร โต้ขึ้นถึงวัยแต่งงานก็จำเป็นต้องมีคนรักแต่งงาน มีครอบครัว แม้ว่าเมื่ออยู่ในสังคม หรือในหน่วยงานก็ยังคงจำเป็นต้องการมีเพื่อนร่วมงานที่รักใคร่สนิทสนมกัน

ขั้นที่ 4 เมื่อมนุษย์ได้รับการบำบัดความจำเป็นในขั้นใดแล้ว ก็จะก้าวขึ้นขั้นที่สูงขึ้นไป เช่น จากขั้นที่สามก็ขึ้นสู่ขั้นที่สี่ คือ เกียรติยศชื่อเสียง อยากได้ยศ ได้ตำแหน่งที่สูงๆขึ้นไป ฯลฯ เป็นต้น

ขั้นที่ 5 เมื่อมนุษย์บรรลุถึงความจำเป็นในขั้นที่สี่แล้ว ก็อยากจะบรรลุขั้นที่สูงขึ้นคือ การบรรลุจุดสุดยอดแห่งตน

2.3 ปัจจัยหรือแรงจูงใจให้เกิดความพึงพอใจ

อารี พันธุ์ณี (2538) ได้กล่าวที่มาของแรงจูงใจได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) แรงจูงใจทางสรีระวิทยา (Physiological Motivation) แรงจูงใจในด้านนี้เกิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการทางร่างกาย เพื่อให้บุคคลมีชีวิตรอดอยู่ได้ เป็นความต้องการที่จำเป็นตามธรรมชาติของมนุษย์ ได้แก่ ต้องการอาหาร พักผ่อน และปราศจากโรค เป็นต้น เราสามารถวัดระดับของความต้องการทางสรีระได้จากการสังเกตพฤติกรรม การกระทำของคนเรา คือ จากความมากน้อยของการกระทำ การเลือกกระทำ (เลือกสิ่งใดแสดงว่าต้องการสิ่งนั้นมาก) การโต้ตอบต่อสิ่งที่ขัดขวาง

2) แรงจูงใจทางจิตวิทยา (Psychological Motivation) มีความสำคัญน้อยกว่าแรงจูงใจทาง

ด้านสรีระวิทยา เพราะจำเป็นในการดำรงชีวิตน้อยกว่า แต่จะช่วยคนเราทางด้านจิตใจ ทำให้มีสุขภาพจิตดีและสดชื่น แรงจูงใจประเภทนี้ ได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็น และการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม ความต้องการความรัก และความเอาใจใส่ใกล้ชิดจากผู้อื่น

3) แรงจูงใจทางสังคม หรือแรงจูงใจที่เกิดจากการเรียนรู้ (Social Motivation) แรงจูงใจชนิดนี้มีจุดเริ่มต้น ส่วนใหญ่มาจากประสบการณ์ทางสังคมในอดีตของบุคคลและเป้าหมายของแรงจูงใจชนิดนี้ มีความสัมพันธ์กับการแสดงปฏิกิริยาของบุคคลอื่นที่มีต่อเรา

โยธิน สันสนยุทธ (2530) ได้ให้ความเห็นว่าคนที่มียุ่่มากขึ้นจะมีความพึงพอใจต่องานมากขึ้น เพราะมีการปรับตัวได้ดีกว่าคนที่มียุ่่น้อย ส่วนคนที่มียุ่่น้อยมีความคาดหวังสูงต่อการได้ผลตอบแทนสูง เมื่อทำงานครั้งแรกๆ จะไม่ค่อยพึงพอใจ ความพึงพอใจจะสูงขึ้นเรื่อยๆเมื่อมียุ่่มากขึ้น และเมื่อถึงจุดๆหนึ่ง ความพึงพอใจก็เริ่มลดลง

เมื่อพิจารณาโดยสรุป จะพบว่าทฤษฎีแรงจูงใจเหล่านี้ ช่วยให้เข้าใจธรรมชาติของความพึงพอใจได้ดีกว่า เมื่อคนได้รับในสิ่งที่เขาต้องการ เขาก็จะมีความพอใจ แต่หากเขาไม่ได้ในสิ่งที่เขาพอใจก็จะเกิดความไม่พอใจ การศึกษากระทำได้โดยสร้างแบบสอบถามความต้องการของมนุษย์ และได้รับสิ่งตอบสนองในสิ่งเหล่านี้มาน้อยเพียงใด

สิ่งจูงใจ หมายถึง องค์กรประกอบต่างๆ ซึ่งอาจจะเป็นวัตถุหรือสภาวะใดๆ ซึ่งจะเป็นเครื่องช่วยโน้มน้าวจิตใจทำให้บุคคลปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้งานนั้นประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ หรือกล่าวอีกอย่างคือเครื่องล่อใจนั่นเอง

วัลยา บุตรดี (2533) ได้กล่าวถึงสิ่งจูงใจที่ใช้เป็นเครื่องกระตุ้นเพื่อให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้

1) สิ่งจูงใจที่เป็นวัตถุ (Material Inducement) สิ่งเหล่านี้ได้แก่ เงินทองสิ่งของ หรือสภาพทางกายภาพที่มีให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน และสิ่งจูงใจที่ไม่มีวัตถุ (Personal Non – Material Opportunities) เช่น อำนาจ เกียรติภูมิ การใช้สิทธิพิเศษมากกว่าคนอื่น

2) สภาพทางกายภาพที่พึงปรารถนา (Desirable Physical Condition) หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความสุขในการทำงาน เช่น สิ่งอำนวยความสะดวกในสำนักงาน ความพร้อมของเครื่องมือ

3) ผลประโยชน์ทางอุดมคติ (Ideal Benefactions) หมายถึง การสนองความต้องการในด้านความภูมิใจที่ได้แสดงฝีมือ การได้แสดงความสามารถต่อองค์กรของตน

4) ความดึงดูดทางสังคม (Associational) หมายถึง การมีความสัมพันธ์กับบุคคลในหน่วยงาน การอยู่ร่วมกัน ความมั่นคงทางสังคม จะเป็นหลักประกันในการทำงาน

5) การปรับทัศนคติและสภาพของงานให้เหมาะสมกับบุคคล (Adaptation of Conditions to Habitual Method and Attitudes) คือ การปรับปรุงตำแหน่งความเหมาะสมให้สอดคล้องกันระหว่างงานกับคน

6) โอกาสในการมีส่วนร่วมในการทำงาน (Opportunity of Enlarged Participation) คือ เปิดโอกาสให้บุคคลมีส่วนร่วมในการทำงานจะทำให้เขารู้สึกว่าเขาเป็นผู้ที่มีความสำคัญในหน่วยงาน จะทำให้บุคคลมีกำลังใจในการทำงานมากขึ้น

ฉกาจ สุธรรมจรยา (2538) กล่าวว่าในทำนองเดียวกันว่า ความต้องการและแรงจูงใจจะเป็นตัวกำหนดหรือควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกเป็นกิจกรรมต่างๆของการทำงาน เมื่อความต้องการผลักดันหรือได้รับแรงจูงใจ จนได้รับการตอบสนองตามเป้าหมายบุคคลจะเกิดความพึงพอใจ ความพึงพอใจในงานของบุคคลจึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหารองค์กรสามารถสร้างหรือควบคุมให้บังเกิดแก่บุคคลในองค์กรได้ โดยผู้บริหารในฐานะที่เป็นผู้ให้การตอบสนองความต้องการของบุคคล จำเป็นต้องมีการเลือกให้ผลประโยชน์ในสิ่งที่ผู้ปฏิบัติมุ่งหวังหรืออยากได้ หากผู้บริหารสามารถให้ได้อย่างถูกต้องตรงตามแรงจูงใจอยากได้ พฤติกรรมของบุคคลในองค์กรก็แสดงออกในทางบวก แต่อย่างไรก็ตามการจูงใจมิใช่สิ่งที่จะกระทำได้ง่ายๆจะต้องใช้วิธีการหลายๆอย่าง และต้องมีการวิเคราะห์ส่วนประกอบและปัจจัยต่างๆที่จะหาช่องทางวิธีการจูงใจให้บังเกิดผล เช่น การสนองความต้องการทางด้านร่างกายโดยจ่ายผลตอบแทนในรูปแบบตัวเงิน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถจับจ่ายใช้สอยเพื่อความต้องการในเบื้องต้นขึ้นมาจัดให้มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน (job - continuity) เพื่อการสนองความต้องการพื้นฐานในระยะยาว การให้ความสำคัญกับผู้ปฏิบัติงาน ให้เขารู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และได้รับความอบอุ่นจากเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา การพิจารณาเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้นในระยะเวลาพอสมควร ให้โอกาสผู้ปฏิบัติงานได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและมีความรู้สึกว่ามีส่วนร่วมในการบริหาร หรือแสดงว่าผู้บริหารยอมรับในความสามารถ บุคคลในองค์กรก็จะเกิดความพึงพอใจในการทำงาน

2.4 การวัดความพึงพอใจ

การวัดความพึงพอใจเป็นการวัดความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะหนึ่งลักษณะใด ซึ่ง บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธิ (2524) ได้กล่าวว่าเทคนิคของ Likert สามารถนำมาวัดทัศนคติได้เกือบทุกเรื่องและให้ค่าที่เที่ยงตรงสูง และสามารถกระทำได้หลายวิธีในการเลือกวิธีใดก็ตมคำนึงถึงเรื่องที่จะศึกษาว่าวิธีใดจะถูกต้องและเหมาะสมมากที่สุด วิธีการโดยทั่วไปมีดังนี้

1) การใช้แบบสอบถาม เป็นวิธีที่นิยมแพร่หลายวิธีหนึ่ง โดยขอร้องให้ผู้ที่เราต้องการแสดงความคิดเห็นในแบบฟอร์มที่กำหนดคำตอบให้เลือกหรือตอบคำถามอิสระ คำถามที่ถามจะถามเกี่ยวกับเรื่องการบริหาร ความสัมพันธ์ หรืออื่นๆ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาข้อสรุปที่แน่นอนต่อไป

2) วัด โดยการสัมภาษณ์ ซึ่งวิธีนี้จะต้องใช้เทคนิคและการวางอุบายอย่างมากมิฉะนั้นจะได้คำตอบซึ่งมีความไม่เที่ยงตรงหรือไม่มีผล

3) การสังเกต วิธีนี้ไม่ค่อยแพร่หลายและไม่สามารถทำได้ในองค์กรที่มีผู้ปฏิบัติงานมากๆ คงทำได้ในองค์กรที่มีผู้ปฏิบัติงานไม่มากนัก ซึ่งวิธีนี้ผู้สังเกตต้องใช้เวลาและความถี่ในการสังเกตอย่างทั่วถึง

โยธิน ศันสนยุทธ (2530) ได้กล่าวถึง วิธีการวัดคือ การใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต วิธีการใดก็ได้ในการวัดความพึงพอใจนั้นเป็นเรื่องยากพอสมควรเนื่องจากความพึงพอใจเป็นเรื่องของจิตใจและการวัดจะต้องอาศัยข้อมูลหลายๆด้านประกอบกันเพราะความพึงพอใจของแต่ละคนซึ่งจะแตกต่างกันไปตามสถานภาพของแต่ละบุคคล ความพึงพอใจเป็นทัศนคติอย่างหนึ่งในการวัดความพึงพอใจ และได้ให้ทรรศนะว่าความพึงพอใจหรือทัศนคติหรือเจตคติเป็นนามธรรมเป็นการแสดงออกก่อนข้างสลับซับซ้อน จึงเป็นการยากที่จะวัดทัศนคติได้โดยตรง แต่เราสามารถวัดทัศนคติได้โดยทางอ้อม ซึ่งจะทำให้ได้โดยการวัดความคิดเห็นของบุคคลเหล่านั้นแทน ฉะนั้นการวัดความพึงพอใจก็มีขอบเขตจำกัด อาจมีความคลาดเคลื่อนเกิดจากบุคคลเหล่านั้น โดยแสดงความคิดเห็นไม่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริง ซึ่งความคลาดเคลื่อนนั้นย่อมเกิดขึ้นได้เป็นธรรมดาของการวัดทั่วไป เทคนิคของLikert สามารถนำมาใช้ในสภาพการต่างๆได้อย่างกว้างขวาง

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่แรกเริ่มเดิมทีนั้นคนมิได้มีอะไรเกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจโดยตรง จุดประสงค์สำคัญของผู้ท่องเที่ยวอาจมุ่งหวังเพียงเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดและความเหนื่อยล้าจากการประกอบอาชีพหรืองานประจำ เมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้นการดิ้นรนเพื่อการอยู่รอดของชีวิตก็เพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว ผลที่ตามมาประการหนึ่ง คือ ความต้องการที่จะพักผ่อนและหรือประกอบกิจกรรมนันทนาการมีมากขึ้น จนกระทั่งในปัจจุบันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้เจริญเติบโตขึ้นมากและมีความเกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจโดยตรงทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับระหว่างประเทศ

ฉลองศรี พิมลสมพงษ์ (2542) กล่าวว่า การท่องเที่ยว (Tourism) หมายถึง การเดินทางเพื่อความเพลิดเพลิน และพักผ่อนหย่อนใจและเป็นการเดินทางที่มีเงื่อนไขสำคัญ 3 ประการ คือ

1. เดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
2. เดินทางด้วยความสมัครใจ
3. เดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆก็ได้ แต่ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

เศกสรรค์ ขงวนิชย์ (2541) กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่น ด้วยความสมัครใจตามวัตถุประสงค์ใดๆก็ได้ที่มีไว้เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

นักท่องเที่ยว (Tourist) หมายถึง ผู้ที่เดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจไปและไปด้วยวัตถุประสงค์ใดก็ตามที่มีใช่เป็นการประกอบอาชีพหรือรายได้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2542) “ นักท่องเที่ยว ” คือ ผู้เดินทางไปเยือนโดยมีวัตถุประสงค์ต่างๆที่ไม่ใช่การไปทำงานประจำ การศึกษา และไม่ใช่คนท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนาหรือศึกษาอยู่ที่จังหวัดนั้น

2.5.1 วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว

ฉลองศรี พิมลสมพงษ์ (2542) กล่าวว่า ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว (Tourism Suppliers) นิยมแบ่งวัตถุประสงค์ในการเดินทางของนักท่องเที่ยวออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. การพักผ่อนเมื่อมีเวลาว่าง (Leisure) อันได้แก่ กิจกรรมนันทนาการ (Recreation) วันหยุด (Holiday) เพื่อสุขภาพ (Health) การศึกษา (Study) ศาสนา (Religion) และการกีฬา (Sport)
2. การติดต่อธุรกิจ (Business) อันได้แก่ การประชุม(Meeting)การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย (Mission) รสนิยมและความต้องการส่วนตัวของนักท่องเที่ยว เช่น การเดินทาง การพักผ่อน การรับประทานอาหาร การเที่ยวชม การซื้อของที่ระลึก และอื่นๆ ขึ้นอยู่กับการมีอำนาจในการซื้อของนักท่องเที่ยว มีความพร้อมและเต็มใจที่จะจ่ายเงินตามราคาของสินค้า ในขณะที่ผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการโรงแรมที่พักอาศัยแบบต่างๆ ภัตตาคาร ร้านอาหาร ธุรกิจการขนส่งทั้งทางบก ทางน้ำ หรือทางอากาศ หรือผู้ประกอบการจัดนำเที่ยวอื่นๆต่างก็พยายามจัดหาสินค้าและบริการ หรืออุปทานทางการท่องเที่ยว (Tourism Supply) เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความพึงพอใจ ดึงดูดใจให้เกิดความต้องการ หรืออุปสงค์ทางการท่องเที่ยว (Tourism Demand) เพิ่มมากขึ้น

การแข่งขันในการเป็นผู้นำทางธุรกิจมีมากขึ้นตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ผู้ประกอบการต้องจัดทำแผนพัฒนาการตลาดอย่างรอบคอบ รวมทั้งสร้างกลยุทธ์ต่างๆ ที่จะดึงดูดลูกค้ามาจากคู่แข่งให้มากขึ้น โดยการศึกษา วิเคราะห์ และวิจัยอุปสงค์ทางการท่องเที่ยวอย่างละเอียดโดยเฉพาะจำนวนและค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว (Tourist Arrivals and Expenditures) ที่เป็นลูกค้าตลาดหลัก และผู้ที่คาดว่าจะเป็ลูกค้าต่อไป

ความสำเร็จของงานการตลาดท่องเที่ยว คือ กำไรทั้งของผู้ประกอบการท่องเที่ยวและของนักท่องเที่ยว กำไรของธุรกิจการท่องเที่ยว คือ เงินและการสร้างความประทับใจ ส่วนกำไรของนักท่องเที่ยว คือ ความพอใจ ซึ่งหมายถึงการเดินทางกลับมาเยือนอีก (Revisit) นั่นเอง

2.5.2 ทฤษฎีการการท่องเที่ยว

เศกสรรค์ ขงวนิชย์ (2541) กล่าวว่า การเดินทางท่องเที่ยวอาจจะเกิดจากแรงผลักดันหลายด้าน เช่น ความเบื่อหน่าย ความต้องการเปลี่ยนบรรยากาศ ความต้องการสิ่งใหม่ๆ สถานที่

เหล่านี้ มีแรงดึงดูดที่ทำให้ผู้คนเดินทางไป ณ ที่นั้น สถานที่ที่มีแรงดึงดูด มีศักยภาพที่ทำให้คนอยากไปเที่ยวคือ ทรัพยากรการท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยหลัก ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนเดินทางไปสถานทีนั้น ดังนั้น ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก

ความหมายและประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง แหล่งท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมและวัฒนธรรมประเพณีที่สามารถดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยี่ยมชมได้ มีการแบ่งประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยวออกเป็น

- แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
- แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ โบราณสถานที่ โบราณวัตถุ
- แหล่งท่องเที่ยวศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรม

1. แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ภูเขา แม่น้ำ น้ำตก เกาะ สันดอน แก่ง ถ้ำ เพิงผา เหลือบหิน แหล่งน้ำเขื่อน หนองบึง อ่างเก็บน้ำ โปรง น้ำพุ พุน้ำร้อน หาดทราย หาดหิน ทุ่งหญ้า ทุ่งราบ แหล่งแร่ธาตุ แหล่งซากดึกดำบรรพ์ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขตสงวนรักษาพันธุ์สัตว์ป่า สวนสัตว์เปิด ป่าสงวนแห่งชาติ สวนรุกขชาติ ฯลฯ

2. แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์และโบราณคดี โบราณสถาน โบราณวัตถุ หมายถึง แหล่งหลักฐานบอกอดีตของมนุษย์ชาติ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ ปรางค์ ปราสาท กู่ สถูป ธาตุ เมืองและชุมชนโบราณ ศาสนสถานเก่า คูเมือง คลองเมือง กำแพงเมือง อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถาน วิัง ศิลาจารึก พิพิธภัณฑ์ ฯลฯ

3. แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หมายถึง แหล่งหรือสถานที่ที่แสดงขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต ความเป็นอยู่และวัฒธรรม ที่เป็นศูนย์รวมวัฒนธรรมในปัจจุบัน เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี การละเล่นพื้นบ้าน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มชนหรือเผ่าชนต่างๆ ในท้องที่สืบมรดกทางวัฒนธรรม มีเอกลักษณ์เด่น ศาสนสถานหรือสำนักสงฆ์ ที่เด่นด้านปฏิบัติธรรม ตลอดจนทั้งงานเทศกาลประเพณีเด่นๆและสำคัญในท้องที่ ส่วนแหล่งท่องเที่ยวศิลปกรรมหมายถึง แหล่งหรือสถานที่ที่มีศิลปกรรมด้านต่างๆ เช่น แหล่งรวมวรรณกรรมพื้นบ้าน แหล่งศิลปกรรมการแสดงท้องถิ่นดนตรีพื้นเมือง นาฏศิลป์พื้นบ้าน จิตรกรรมฝาผนังประติมากรรมสถาปัตยกรรมท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวกิจกรรมการผลิตหมายถึง แหล่งกำเนิดผลผลิตต่างๆทั้งเกษตรกรรม อุตสาหกรรมในครัวเรือน อุตสาหกรรมโรงงาน เช่น แหล่งหัตถกรรมพื้นบ้าน หมู่บ้านทอผ้า ทอเสื่อ แหล่งจักสาน แหล่งปั้น แหล่งพื้นบ้าน แหล่งเจียรไน แหล่งผลิตอุตสาหกรรมพื้นบ้านที่สำคัญและแหล่งผลิตพืชผลทางการเกษตรที่เด่นๆและสำคัญๆในท้องถิ่น

2.5.3 ความสำคัญของการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

นิคม จารุมณี (2539) กล่าวว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Tourism Industry) ซึ่งประกอบด้วยธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรง และธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางอ้อมหรือธุรกิจสนับสนุนต่างๆ การซื้อบริการของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศถือได้ว่าเป็นการส่งสินค้าออกที่มองไม่เห็นด้วยสายตา (Invisible Export) เพราะเป็นการซื้อด้วยเงินตราต่างประเทศ การผลิตสินค้าคือบริการต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวซื้อซื้อก็ต้องมีการลงทุน ซึ่งผลประโยชน์จะตกอยู่ในประเทศและจะช่วยให้เกิดงานอาชีพอีกหลายแขนง เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ทางด้านสังคมการท่องเที่ยวเป็นการพักผ่อนคลายความตึงเครียด พร้อมๆกับการได้รับความรู้ ความเข้าใจในวัฒนธรรมที่ผิดแผกแตกต่างออกไปอีกครั้ง อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่มาของรายได้ในรูปเงินตราต่างประเทศ ซึ่งจะมีส่วนช่วยสร้างเสถียรภาพให้กับดุลการชำระเงินของประเทศ รายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีส่วนช่วยผ่อนคลายความเสียหาย เปรียบในเรื่องดุลการชำระเงินได้เป็นอย่างมาก นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังมีบทบาทช่วยกระตุ้นให้มีการนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง เช่น เปลือกหอย หินสวยๆ ตามชายหาด ไม้ไผ่ ฯลฯ ที่อยู่ในท้องถิ่นได้เก็บมาประดิษฐ์เป็นหัตถกรรมพื้นบ้านขายเป็นของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว เป็นการนำเอาวัสดุที่เคยเห็นว่าปราศจากคุณค่ามาทำให้เกิดประโยชน์และเพิ่มรายได้ ถึงแม้จะเป็นรายได้เล็กน้อยๆ แต่เมื่อรวมกันก็เป็นรายได้สำคัญอย่างหนึ่งเช่นกัน

อาจสรุปได้ว่าบทบาทและความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองมีดังต่อไปนี้

1. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา รายได้จากการท่องเที่ยวได้กลายเป็นรายได้ลำดับที่ 1 เมื่อเทียบกับรายได้จากสินค้าส่งออกอื่นๆ
2. รายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ได้มาในรูปของเงินตราต่างประเทศนี้มีส่วนช่วยในการสร้างเสถียรภาพให้กับดุลยภาพชำระ เช่น ในปี พ.ศ. 2527 การท่องเที่ยวทำรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ 27,317 ล้านบาทนั้น รายจ่ายจากการเดินทางท่องเที่ยวของคนไทยเป็นเงินเพียงประมาณ 7,208 ล้านบาท ส่วนที่เกินดุลนี้จึงมีส่วนช่วยแก้ไขการขาดดุลในด้านอื่นเป็นอย่างมาก
3. รายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นรายได้ที่กระจายไปสู่ประชากรอย่างกว้างขวาง สร้างงานสร้างอาชีพมากมายและเป็นการเสริมอาชีพด้วย อาชีพที่เกิดต่อเนื่องจากการท่องเที่ยว เช่น การผลิตหัตถกรรมพื้นบ้าน หรือการผลิตอาหารไปป้อนตามเมืองท่องเที่ยวต่างๆ ก็จะเป็นอาชีพเสริมที่ทำรายได้เพิ่มได้เป็นอย่างดี หรือในเมืองท่องเที่ยวก็อาจจะเป็นผู้นำเที่ยวด้วย
4. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีบทบาทในการสร้างงาน สร้างอาชีพอย่างมากมายและ

กว้างขวาง เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมบริการที่ต้องใช้คนทำหน้าที่บริการ โดยเฉพาะในเชิงธุรกิจทางตรง เช่น โรงแรม ภัตตาคาร บริษัทนำเที่ยว ฯลฯ ส่วนใหญ่ธุรกิจทางอ้อมเป็นอาชีพเสริม เช่น หัตถกรรมพื้นบ้าน การใช้เวลาวางรับจ้างก่อสร้าง เป็นต้น

5. การท่องเที่ยวจะมีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดการผลิตและนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์อย่างสูงสุด เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางไปที่ใดก็จะต้องใช้จ่ายเป็นค่าอาหารซื้อผลิตภัณฑ์เมือง และหากพักแรมก็จะต้องใช้จ่ายเป็นค่าที่พัก เงินที่จ่ายออกไปนี้ไม่ตกอยู่เฉพาะกับโรงแรมแต่จะกระจายออกไปสู่เกษตรกรรายย่อยต่างๆ เมื่อหัตถกรรมพื้นเมืองขายเป็นของที่ระลึกได้ก็จะมี การนำวัสดุพื้นบ้านมาประดิษฐ์ เป็นของที่ระลึกแม้จะเป็นรายได้เล็กๆ น้อยๆ แต่เมื่อรวมกันเป็นปริมาณ มากๆ ก็เป็นรายได้สำคัญ ซึ่งส่งผลต่อการกระตุ้นการผลิตหรือที่เรียกว่า Multiplier Effect ทางการท่องเที่ยวซึ่งอยู่ในลักษณะที่สูงมากเมื่อเทียบกับการผลิตสินค้าหรืออุตสาหกรรมอื่นๆ

6. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่มีขีดจำกัดในการจำหน่าย อาจเรียก ได้ว่าเป็น Limitless Industry เมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมอื่นๆ จากสถิติที่ผ่านมา จำนวนนักท่องเที่ยวนานาชาติของโลกได้มีปริมาณที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว กล่าวคือ เมื่อปี พ.ศ.2493 นักท่องเที่ยวนานาชาติทั่วโลกมีจำนวนเพียง 25 ล้านคน และได้เพิ่มขึ้นเป็น 290 ล้านคน ในปี พ.ศ.2527 กระนั้นก็ดีนักวิชาการทางการท่องเที่ยวก็ยังเชื่อว่าปริมาณการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นแต่เพียงการเริ่มต้นเท่านั้น เพราะว่าประชากรของโลกจะเพิ่มจำนวนขึ้นตลอดเวลา ในขณะที่วิวัฒนาการด้านการขนส่งที่สามารถขนส่งผู้โดยสารได้จำนวนมากทำให้ค่าใช้จ่ายในการเดินทางถูกลงการเดินทางท่องเที่ยวจึงมิได้จำกัดอยู่ เฉพาะในกลุ่มผู้มีรายได้สูงเท่านั้นดังแต่ก่อน การท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นเรื่องของความพึงพอใจของแต่ละบุคคล องค์การสหประชาชาติประกาศว่า “การเดินทางท่องเที่ยวเป็นสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่งที่รัฐพึงสนับสนุน”

7. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่มีขีดจำกัดในเรื่องการผลิต เพราะไม่ต้องพึ่งดินฟ้าอากาศเหมือนการเกษตรอื่นๆ ผลผลิตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่เสนอขายให้แก่นักท่องเที่ยวคือความสวยงามของธรรมชาติ หาดทรายชายทะเล ป่าไม้ ภูเขา สภาพอากาศและสิ่งที่มีมนุษย์ก่อสร้างขึ้น เช่น พระบรมมหาราชวัง วัดวาอาราม โบราณสถาน อาคารบ้านเรือนในท้องถิ่น ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เช่น ตลาดน้ำ ประเพณีสงกรานต์ลอยกระทง เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นรูปธรรมที่มีความยั่งยืนไม่ผันแปรหรือขึ้นอยู่กับสภาพฝนฟ้าอากาศ ดังเช่นการผลิตด้านเกษตรกรรม หรืออุตสาหกรรมอื่น ไม่ต้องลงทุนและใช้เทคโนโลยีเป็นจำนวนมาก ดังนั้นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงได้รับการสนับสนุนและกระตุ้นจากองค์การท่องเที่ยวโลกอย่างจริงจัง ที่จะให้ประเทศที่กำลังพัฒนาได้สนใจและหันมาใช้อุตสาหกรรมนี้เป็นประโยชน์เพิ่มเติมต่ออาชีพเกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรมที่มีอยู่เดิม นับเป็นความได้เปรียบอย่างมากของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

8. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวช่วยสนับสนุนฟื้นฟูอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว สังคมไทยเป็นสังคมของชาติเก่าแก่สืบเนื่องมาเป็นพันปี จึงมีวัฒนธรรมระเบียบ ประเพณี นาฏศิลป์ การละเล่น ฯลฯ ที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นเป็นมรดกตกทอดที่ควรค่าแก่การนำออกเผยแพร่ฟื้นฟูและอนุรักษ์ไว้

9. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะมีบทบาทในการสร้างสรรค์ความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่างๆ เมื่อเกิดการเดินทางท่องเที่ยวจากภูมิภาคหนึ่งไปยังอีกภูมิภาคหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือคนต่างประเทศที่ย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะได้ช่วยสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ๆ ในท้องถิ่นๆ เช่น โรงแรม ภัตตาคาร สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ซึ่งก็จะต้องมีผู้ลงทุนในหลายๆ ลักษณะเป็นการสร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่นเหล่านั้น

10. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นมาตรการที่ช่วยส่งเสริมความปลอดภัยและความมั่นคงให้แก่พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวจะเลือกเดินทางไปทีใดจะต้องมั่นใจว่าจะมีความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ฉะนั้นแหล่งใดที่นักท่องเที่ยวเข้าไปได้แหล่งนั้นจะต้องมีความปลอดภัยเพียงพอ

11. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีส่วนช่วยเสริมสร้างสันติภาพสัมพันธไมตรี และความเข้าใจอันดีด้วยเป็นหนทางที่มนุษย์ต่างสังคมได้พบปะทำความรู้จักและเข้าใจกัน เมื่อประชากรในประเทศเดียวกันมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน โดยการเดินทางไปมาหาสู่กัน ผลก็คือ ความสามัคคีสมานฉันท์ของคนในชาติ ในทำนองเดียวกันการท่องเที่ยวระหว่างประเทศก็จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีที่จะนำไปสู่ความเป็นเพื่อนร่วมโลกที่จะช่วยกันรักษาสัมพันธไมตรีให้มั่นคงเป็นการช่วยจรรโลงสันติภาพแก่โลก

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างมาก รัฐบาลจึงได้ถือว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นนโยบายหลักที่สำคัญประการหนึ่ง จึงได้พยายามจัดวางมาตรการและกระบวนการที่ถูกต้องในการวางแผนดำเนินงาน เพื่อขยายอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้กว้างขวางทำรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศเพิ่มมากยิ่งขึ้นในอนาคต อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นกิจการที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกันของทุกๆ ฝ่ายในชาติอย่างกว้างขวาง รัฐบาล และธุรกิจเอกชนจะต้องร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีมาตรฐาน และมีจำนวนเพียงพอกับปริมาณและความต้องการของนักท่องเที่ยวการสร้างสรรค์แหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ การอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว การสนับสนุนงานประเพณีท้องถิ่น การผลิตสินค้าของที่ระลึกให้มีมาตรฐานทั้งราคาและคุณภาพการพัฒนาบุคลากรและการส่งเสริมการขาย เป็นต้น

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวแม้จะมีข้อดีที่เป็นประโยชน์นานาประการแก่ประเทศชาติ แต่ก็เช่นเดียวกับกิจกรรมอื่นๆ ที่จะต้องมีข้อเสียที่ส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรม ทั้ง

โดยทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงต้องทำการสำรวจ ศึกษาจัดทำแผนกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

2.5.4 ปัจจัยที่เป็นมูลเหตุจูงใจให้เกิดการท่องเที่ยว

H.Robinson (1976) ได้ทำการศึกษาและได้ระบุว่า มูลเหตุจูงใจในการท่องเที่ยวมี 8 ประการคือ

1. เพื่อฟื้นฟูสุขภาพและร่างกาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความจำเป็นในการดำรงชีวิตในโลกที่แก่งแย่งกันและเต็มไปด้วยความฉุกฉุนและความเครียด

2. เพื่อสุขภาพอนามัย เพื่อสูดอากาศบริสุทธิ์ อาบแดด อาบน้ำตามบ่อน้ำแร่ต่างๆ

3. เพื่อไปร่วมการแข่งขันกีฬาต่างๆ เช่น การเดินท่น ไล่เขา เล่นสกี เล่นเรือใบ ตกปลา ยิงปืน เล่นกระดาน โต้คลื่น ฯลฯ

4. เพื่อไปร่วมหรือไปชมสิ่งที่แปลกใหม่ในต่างประเทศ เช่น สิ่งที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม การแสดง ดนตรี ฯลฯ

5. เพื่อเหตุรื่นเริงบันเทิงใจ ความสนุกสนาน ความสดชื่น เพื่อการพักผ่อน

6. เพื่อเหตุผลส่วนตัว เช่น ไปเยี่ยมญาติ ไปพบเพื่อนใหม่ หรือเพื่อหลบหนีจากคนที่ใกล้ชิดจำเจ

7. เพื่อการศาสนา โดยเฉพาะการเดินทางไปนมัสการศาสนาสถาน เช่น การไปเยี่ยมเยียนที่ตั้งของศาสนจักรของพวกคาทอลิก หรือการเดินทางไปนมัสการเมกกะของชาวมุสลิม เป็นต้น

8. เพื่ออาชีพและการธุรกิจ เช่น การเดินทางไปทำธุรกิจ การไปร่วมประชุมแสดงผลงานวิจัยและการไปศึกษาหาความรู้

และได้สรุปมูลเหตุจูงใจเพื่อการท่องเที่ยวขึ้นพื้นฐานมี 4 ประการ คือ

1) มูลเหตุจูงใจเพื่อกายภาพหรือเพื่อร่างกาย ซึ่งรวมไปถึงการไปพักผ่อนร่างกายแข่งขันกีฬา การไปตากอากาศชายทะเลหรือไปตามคำแนะนำของแพทย์ เพื่อให้พ้นจากภาวะการดำเนินชีวิตที่เคร่งครัดและฉุกฉุน

2) มูลเหตุจูงใจเพื่อวัฒนธรรม มูลเหตุจูงใจในลักษณะนี้ หมายถึง มูลเหตุจูงใจเพื่ออยากรู้ อยากเห็นเที่ยวประเทศต่างๆ เช่น ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม นาฏศิลป์ ดุริยางศิลป์ การวาดภาพ ฯลฯ

3) มูลเหตุจูงใจเพื่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งหมายถึง การไปพบปะกับบุคคลอื่นๆ เยี่ยมญาติ หลีกหนีจากสภาพที่จำเจประจำวัน โดยเฉพาะจากครอบครัว เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน และเพื่อไปแสวงหาเพื่อนใหม่

4) มูลเหตุจูงใจเพื่อสถานภาพและเกียรติภูมิ ซึ่งหมายถึง ความต้องการที่จะยกฐานะ

ของคนให้สูงขึ้นมีเกียรติภูมิสูงขึ้น เช่น การไปทำธุรกิจในต่างประเทศ การไปร่วมประชุม การศึกษา การได้มีโอกาสเดินทางไปทำกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้จะทำให้เป็นคนที่มีเกียรติมีหน้าตาทางสังคม ฯลฯ ดีขึ้น จากมูลเหตุจูงใจเพื่อการท่องเที่ยวที่กล่าวมานี้ คงจะไม่มีเหตุจูงใจอันใดอันหนึ่งที่เป็นตัวกระตุ้นที่เด่นชัดที่สุดแต่จะมีลักษณะที่รวมๆกันไปอย่าง เช่น มูลเหตุจูงใจให้เดินทางไปเพื่อรักษาสุขภาพแต่สถานที่ที่จะไปนั้น ปรากฏว่าในช่วงระยะเวลาเดียวกันนั้นมีการแสดงดนตรีที่ยิ่งใหญ่ด้วยเหตุจูงใจจึงมีลักษณะผสมผสานกันไป

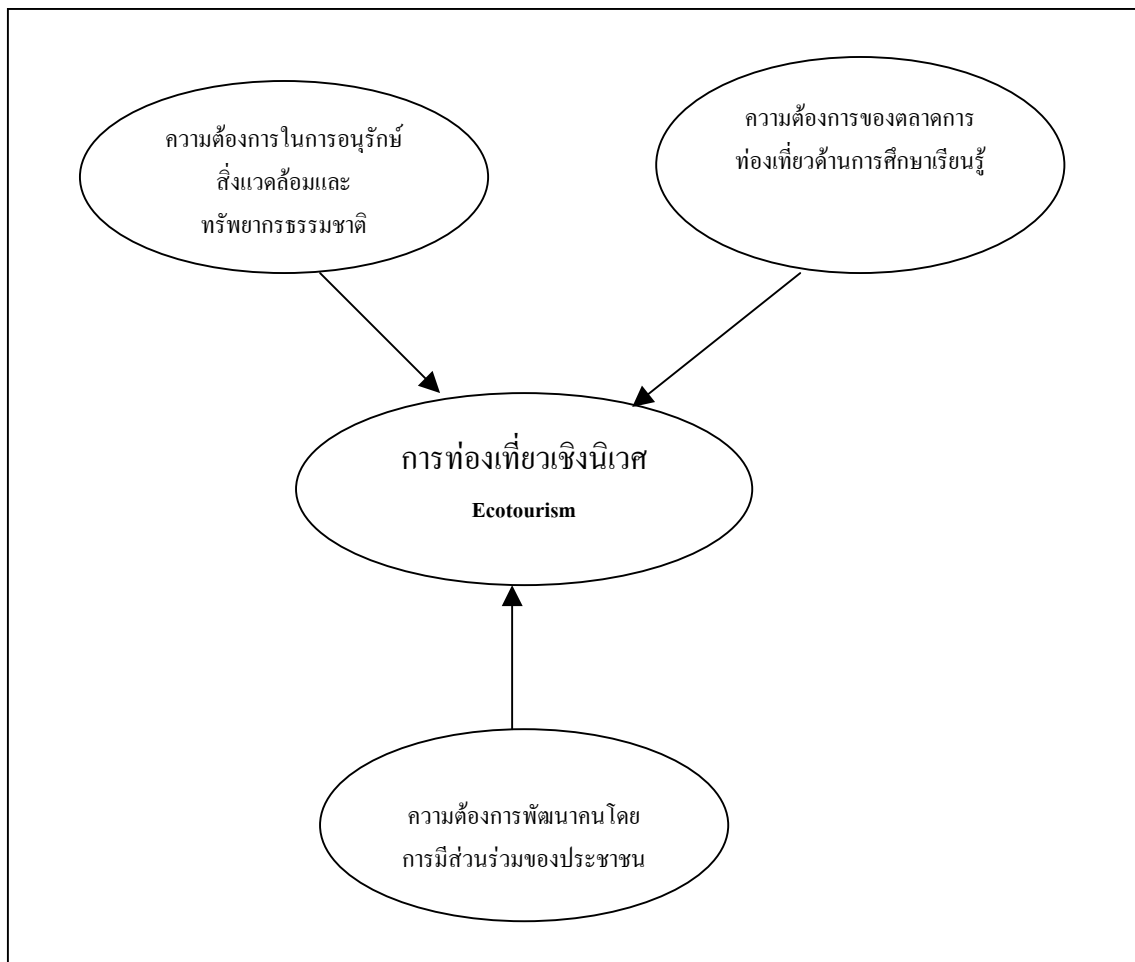
2.6 แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.6.1 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

นำชัย ทนุผล และคณะ (2544) กล่าวว่า ประเทศไทยได้พยายามที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวในทิศทางที่ประสานกับการอนุรักษ์ตลอดมา โดยการวางกลยุทธ์ในการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาที่ดำเนินการอย่างรอบคอบตรงตามหลักวิชาการ โดยยึดหลัก “การพัฒนาคู่กับการอนุรักษ์ เพื่อพิทักษ์ท่องเที่ยวไทย” แต่การดำเนินการที่ผ่านมาแนวทางต่างๆ เหล่านี้ยังไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างได้ผล ด้วยสาเหตุหลายประการและที่สำคัญที่สุดก็คือ ความไม่ชัดเจนในการพัฒนาระหว่างความต้องการทางเศรษฐกิจและการอนุรักษ์กับการขาดการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ภายใต้ความต้องการของประเทศในการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนากับการอนุรักษ์ และการสร้างเสริมระบบประชาธิปไตยที่มาจากรากหญ้าให้มากที่สุด ประกอบกับกระแสโลกาภิวัตน์ของโลกในการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะจากการประชุม Earth Summit ที่กรุงริโอเดอจาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2535 มีส่วนผลักดันให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ที่เกี่ยวข้องในการจัดตั้งระบบและกระบวนการเพื่อการประสานการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตั้งแต่ในระดับการตัดสินใจ และการระบุแนวทางการปฏิบัติที่จำเป็น ได้ก่อให้เกิดกระแสที่สำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว 3 ด้านคือ

1. กระแสความต้องการการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่ขอบข่ายกว้างขวางไปทั่วโลก ทั้งในแง่การอนุรักษ์ในระดับท้องถิ่น จนถึงการอนุรักษ์ ป้องกัน และแก้ไขวิกฤตการณ์ของโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การอนุรักษ์ระบบนิเวศ เพื่อคงความหลากหลายทางชีวภาพ
2. กระแสความต้องการของตลาดการท่องเที่ยวในด้านการศึกษาเรียนรู้ หรือมีประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องมีความรู้และความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
3. กระแสความต้องการพัฒนาคน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มาจากรากหญ้า (ประชาชนพื้นฐาน) อันจะเป็นหลักประกันที่จะให้การพัฒนาที่มีทิศทางที่ถูกต้อง มีการกระจายรายได้ที่เหมาะสมเป็นไปตามความต้องการของผู้อยู่ในพื้นที่มากขึ้น

จากพลัง 3 กระแสนี้จึงเกิดแนวคิดของการพัฒนาในทิศทางที่ยั่งยืนซึ่งมีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยตรงและต่อระบบการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวรวมทั้งต่อรูปแบบการท่องเที่ยวมากขึ้น ทางเลือกในการท่องเที่ยวแนวใหม่ (New Tourism หรือ Alternative Tourism) เป็นความพยายามที่จะตอบสนองความต้องการดังกล่าว เพื่อมาทดแทนหรือแข่งขันกับการท่องเที่ยวตามประเพณีนิยมหรือแบบทั่วไป .(Conventional Tourism) ซึ่งมีการนำเสนอในหลายรูปแบบ (Form) รูปแบบการท่องเที่ยวที่นำมาซึ่งการจัดการที่กล่าวถึงมากที่สุด คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) นั่นเอง

ภาพที่ 2 แสดงความสัมพันธ์แนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในขณะที่ประเทศโลกที่สามยังมีปัญหาในเรื่องการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร การแข่งขันทรัพยากรโดยทั่วไประหว่างผลประโยชน์ของรัฐ ของประชาชน และของปัจเจกชนประกอบกับประชาชนยังมีวิถีชีวิตที่เกี่ยวเนื่องกับธรรมชาติและต้องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอยู่มาก แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบ Ecotourism จะเป็นทางออกที่มีอนาคต ประเทศไทยจึง

ยอมรับแนวคิดนี้ค่อนข้างช้ามากในระยะไม่กี่ปีมานี้ อย่างไรก็ตามความเข้าใจและการให้น้ำหนักของการท่องเที่ยวดังกล่าว ภายใต้อาณัติของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นจุดสนใจที่สำคัญต่อการท่องเที่ยว และความต้องการให้การท่องเที่ยวมีผลประโยชน์ถึงมือประชาชนผู้เติบโตมากับทรัพยากรต่างๆ ทำให้มีข้อถกเถียงกันมาโดยตลอดถึงขอบเขตการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ซึ่งกำลังได้รับความสนใจและต้อนรับจากฝ่ายต่างๆ ในภาครัฐและมีธุรกิจด้านนี้เกิดขึ้น กระแสดังกล่าวมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบด้านการตลาดการท่องเที่ยวอย่างมาก และก็ยังน่าเป็นห่วงว่า ในขณะที่ความเข้าใจในด้านนี้ยังไม่ตรงกัน ธุรกิจท่องเที่ยวธรรมชาติก็ทวีมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้เกิดแนวโน้มของการทำให้สภาวะแวดล้อมเสื่อมลงมากกว่าจะได้รับการอนุรักษ์

2.6.2 หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

วรรณพร วัฒนชานุกร (2540) กล่าวว่า จากรูปแบบการท่องเที่ยวแบบดั้งเดิมที่นักท่องเที่ยวมาเที่ยวกันเป็นจำนวนมากๆ ตามฤดูกาลการท่องเที่ยวแล้วกลับทิ้งปัญหามากมายไว้เบื้องหลังนั้น มีนักวิชาการหลายท่านได้แสดงความคิดเห็นว่าการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ในเชิงนิเวศนั้นควรมีหลักการต่างๆ ที่สรุปได้ดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมทางสภาพแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นน้ำเสีย ขยะ ตลอดจนการคมนาคม
2. ก่อให้เกิดประโยชน์ในระยะยาวแก่ทรัพยากรชุมชนในท้องถิ่น และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเอง ส่วนหนึ่งของรายได้ควรย้อนไปสู่การอนุรักษ์
3. การเสริมสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวเป็นการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม สภาพสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ควรสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวมีความรับผิดชอบทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมของตนเองที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมในชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว
4. ในการสร้างหรือการจัดการใดๆ ควรยอมรับในข้อจำกัดของสภาพแหล่งท่องเที่ยวตามลักษณะที่เป็นอยู่ หากมีการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลง ควรเป็นไปเพื่อให้ทัศนียภาพของท้องถิ่นดีขึ้น ตลอดจนการลงทุนทางการท่องเที่ยวก็ควรเป็นไปเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจและกิจกรรมต่างๆ ในท้องถิ่น ไม่พึ่งพาการลงทุนของต่างชาติ ซึ่งเป็นการลดการไหลออกของรายได้ไปยังต่างประเทศ
5. ในการวางแผนตัดสินใจ และดำเนินงานตลอดจนการควบคุม ควรให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากที่สุด มิใช่เป็นเพียงเป้าหมายของการท่องเที่ยว และให้บุคคลภายนอกมาคิดและตัดสินใจเพียงฝ่ายเดียว เพราะจะไม่เป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง
6. ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์การท่องเที่ยวให้มีคุณภาพยั่งยืนหรือไม่เพียงใด การทำธุรกิจโดยมุ่งทำกำไรสูงสุดในระยะสั้นเป็นการทรมานหรือฆ่าตัวตาย อย่างไรก็ตามบริษัทนำเที่ยวก็สามารถเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้ตราบนานถ้ามีการ

ทำธุรกิจที่ถูกต้องเหมาะสม นับตั้งแต่การใช้ชีวิตที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมและสามารถนำมาใช้ใหม่ได้ การมีมัลคัลเทคท์ที่มีความรู้ในระบบนิเวศและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริง การให้การศึกษแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นที่เป็นจุดหมายปลายทางก่อนที่จะไปถึง ทั้งในรูปแบบของภาพยนตร์ในเครื่องบิน เทปบันทึกเสียง และเอกสารเผยแพร่

7. มีการจัดการและควบคุมจำนวนของนักท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม และไม่เกินความสามารถของชุมชนในท้องถิ่น และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวจะรองรับได้ อีกทั้งมีนักท่องเที่ยวสม่ำเสมอตลอดทั้งปีไม่ใช่มีเฉพาะฤดูกาล เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับผู้ทำงานในอุตสาหกรรมนี้

2.6.3 หลักการของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

นำชัย ทนุผล และคณะ (2544) กล่าวว่า ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพื่อให้ประสบความสำเร็จนั้น Ziffer (1989) และ Bhirtey (1992) ได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินการขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างพอดี (Sing Resource Sustainability) ทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม เป็นสิ่งสำคัญ และเป็นแนวทางการทำธุรกิจในระยะยาว
2. การลดการบริโภคที่มากเกินไป และการลดของเสีย (Reducing Over - Consumption and Waste) จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยว
3. การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว และช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
4. การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติ (Integrating Tourism in Planning) การพัฒนาท้องถิ่น และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว
5. การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น (Supporting Local Economics) โดยพิจารณาด้านราคา และคุณค่าของสิ่งแวดล้อมไว้ ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัด แต่ยังป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้เกิดการทำลายอีกด้วย
6. การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของท้องถิ่นในสาขาการท่องเที่ยว (Involving Local Communities) ไม่เพียงแต่สร้างผลตอบแทนแก่ประชากรและสิ่งแวดล้อมโดยรวม แต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวอีกด้วย

7. การปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอ ระหว่างผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่น องค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้อง (Consulting Stakeholders and the Public) มีความจำเป็นในการที่จะร่วมงานไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งร่วมแก้ปัญหาและลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน

8. การฝึกอบรมบุคลากร (Training Staff.) โดยสอดแทรกแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืนต่อบุคลากรท้องถิ่นทุกระดับ จะช่วยยกระดับบริการการท่องเที่ยว

9. การตลาดที่จัดเตรียมข้อมูลข่าวสารอย่างพร้อมมูล (Marketing Tourism Responsibility) จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและเคารพในสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว และจะช่วยยกระดับความพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย

10. การวิจัยและการติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ (Undertaking Research) จำเป็นต่อการช่วยแก้ปัญหา และเพิ่มผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวและนักลงทุน

2.6.4 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ในแผนแม่บทของการพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับระบบนิเวศในพื้นที่ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน และได้แบ่งประเภทของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็น 4 อย่างด้วยกัน คือ

1) การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติเป็นการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจความสนุกสนาน ความชื่นชมในแหล่งธรรมชาติ จัดเป็น การท่องเที่ยวธรรมชาติ (Nature Tourism)

2) การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นเสนอลักษณะทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดีและสถานที่ต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นและเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของสังคม เป็นการท่องเที่ยวในเชิงให้ความรู้และความภูมิใจ เป็นการท่องเที่ยววัฒนธรรม (Cultural Tourism)

3) การท่องเที่ยวที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และความพึงพอใจในการพักผ่อน สนุกสนาน รื่นเริงบันเทิงใจ ที่มุ่งเน้นการได้รับบริการที่เหมาะสม เป็น การท่องเที่ยวแบบบันเทิงและกีฬา (Sport and Entertainment Tourism)

4) การท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการประชุมสัมมนา การติดต่อทางธุรกิจ ซึ่งอาจมีหรือไม่มีการศึกษาดูงาน และการทัศนศึกษารวมอยู่ด้วยก็ได้ ถูกจัดให้เป็นการท่องเที่ยวประเภทหนึ่ง เรียกว่า การท่องเที่ยวเพื่อประชุมสัมมนา (Business and Convention Tourism)

2.6.5 แนวคิดและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การเปลี่ยนแปลงทิศทางของการท่องเที่ยวได้เริ่มต้น อย่างเป็นทางการในราวคริสต์ศักราชที่ 1980 ที่มีการนำเสนอทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยว (Alternative Tourism) ในรูปแบบการ

นำเสนอ (Label หรือ Form ต่างๆ) เช่น Appropriate, Soif, Green, Sustainable, หรือ Ecotourism เป็นต้น ซึ่ง Ecotourism เป็นรูปแบบที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว สำหรับประเทศไทย Ecotourism เป็นทางเลือกที่หลายฝ่ายเห็นว่ามีความเหมาะสมในการพัฒนาเป็นรูปแบบหลักและให้มีการจัดการที่เหมาะสมต่อไป (กรมป่าไม้, 2541)

การบัญญัติศัพท์ของ Ecotourism เป็นภาษาไทย ได้มีการเสนอและประยุกต์หลายคำ โดยเฉพาะคำว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นิเวศสัญจร นิเวศท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเพื่อรักษาลิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ เป็นต้น ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นศัพท์ที่ใช้กันอยู่จากการศึกษาแนวคิด ปรัชญา รูปแบบ และการจัดการที่มีลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้เห็นว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” น่าจะเป็นบัญญัติศัพท์ที่เหมาะสมที่สุด ทั้งนี้เพื่อเน้นความชัดเจนของการท่องเที่ยวที่มุ่งรักษาระบบนิเวศอย่างใกล้ชิด

“การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่มีปรัชญาพื้นฐานที่มุ่งสู่หรือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จะครอบคลุมจัดการการท่องเที่ยวที่กว้างขวางกว่าและไม่ถือเป็นเรื่องสำคัญในการที่จะให้มีการศึกษาหรือเรียนรู้หรือการมุ่งเน้นให้เกิดการอนุรักษ์ เพียงแต่ให้มีการจัดการที่ลด หรือปราศจากผลกระทบและนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจเป็นสิ่งสำคัญ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน แต่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไม่ได้มีเฉพาะ หรืออาจไม่เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศก็ได้

“การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ยั่งยืน” (Sustainable Ecotourism) จึงเป็นการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ให้คงรายได้ทางการเงินและการจ้างงานสูงสุดไว้ รวมทั้งมีการผดุงไว้ซึ่งองค์ประกอบทางสังคมและวัฒนธรรมของประชากรที่เกี่ยวข้อง ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมกับธุรกิจท่องเที่ยว

2.6.5.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

“การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” (Ecotourism) คือการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกแห่งการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

ขอบเขตของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงครอบคลุมองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน (มิติ) ที่ประกอบด้วย การพิจารณาด้านพื้นที่ท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว ผู้เกี่ยวข้องและรูปแบบการจัดการ กล่าวคือ

1) องค์ประกอบด้านพื้นที่

เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง เนื่องเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ

2) องค์ประกอบด้านการจัดการ

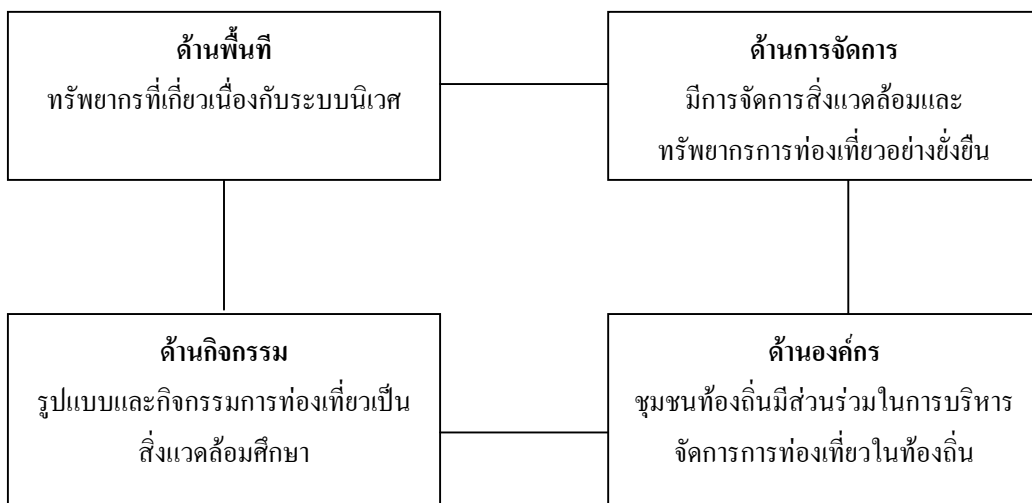
เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsible Travel) ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม (No or Low Impact) มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต

3) องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้

เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) โดยมีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น

4) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม

เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมตลอดกระบวนการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น ยกกระดับคุณภาพชีวิตและการได้รับผลตอบแทน เพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย

ภาพที่ 3 แสดงขอบเขตองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ข้อกำหนดที่ชัดเจนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของลักษณะพื้นฐานที่เป็นหลักการทั้ง 4 ด้าน หากขาดหรือปราศจากข้อใดข้อหนึ่ง ความสมบูรณ์จะลดน้อยลงจนอาจเป็นการจัดการที่ส่งเสริมให้เป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นๆ

2.6.5.2 สิ่งที่ต้องทำความเข้าใจเพิ่มเติมเกี่ยวกับ Ecotourism

1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่แตกต่างจากการที่เที่ยวแบบ

ปกติ หรือแบบประเพณีนิยมซึ่งเน้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก และเน้นการส่งเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ

2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ใช่สิ่งที่ตรงกันข้ามกับการท่องเที่ยวแบบคณะใหญ่ (Mass Tourism) เพราะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ได้ถูกจำกัดอยู่ที่ขนาดของการท่องเที่ยว แต่จำกัดที่รูปแบบกิจกรรมและขนาดที่เหมาะสมกับพื้นที่ นักท่องเที่ยวกลุ่มเล็กๆ สามารถทำลายสิ่งแวดล้อมได้เช่นเดียวกันหรือมากกว่านักท่องเที่ยวคณะใหญ่ หากปราศจากการจัดการที่ดี การจัดการกับการท่องเที่ยวคณะใหญ่ในทิศทางและภายใต้รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ อาจจัดเป็น Mass Ecotourism

3) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่จำเป็นต้องเป็นการจัดการที่ง่าย ๆ ราคาถูก มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่น้อยเพียงแต่มีการจัดการที่ดี มีการรักษาสีเขียวอย่างมีประสิทธิภาพ มีการประสานการเข้าใจกับนักท่องเที่ยว และให้ประโยชน์ที่เหมาะสมตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยวแล้ว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอาจตอบสนองนักท่องเที่ยวได้ทุกกลุ่ม ทุกระดับ และมีรายได้สูงได้เช่นกัน

4) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงให้ความสำคัญในการศึกษา และสร้างจิตสำนึกมากกว่าให้ความพึงพอใจอย่างไม่มีขอบเขตของนักท่องเที่ยว ดังนั้นจึงเป็นการท่องเที่ยวที่ต้องการประสานความเข้าใจกันอย่างเหมาะสมตลอดกระบวนการ

2.6.6 ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ดร.ชนิ เอ็มพันธุ์ (2545) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (เดิมก่อนปี พ.ศ. 2540 เรียก การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์) มาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Ecotourism” ซึ่งเป็นคำที่ผสมกันระหว่างคำว่า Ecology หรือ นิเวศวิทยา กับคำว่า Tourism หรือ การท่องเที่ยว นอกจากนี้ในวงการการท่องเที่ยว ยังมีการใช้คำภาษาอังกฤษอื่นๆ ที่สำคัญ ได้แก่ “Nature Tourism” หรือ “Bio-Tourism” หรือ “Green Tourism” แทน Ecotourism ได้เช่นกัน เพื่อบ่งบอกให้เห็นว่าเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น

Hector Ceballos-Lascurain (1988 อ้างถึงใน ดร.ชนิ เอ็มพันธุ์, 2545) แห่งสหภาพสากลว่าด้วยการอนุรักษ์ (International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources-IUCN) กล่าวได้ว่าเป็นบุคคลแรกที่กำหนดความหมายของ Ecotourism ว่า

“เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติเหล่านั้น ”

ต่อมา การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีการพัฒนาและขยายวงกว้างขวางขึ้นตามลำดับ ได้มีผู้ให้นิยามและความหมายของ Ecotourism ทั้งไทยและต่างประเทศ เช่น Elizabeth

Boo (1991) ซึ่งเป็นผู้คลุกคลีกับงานวิจัยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในลาตินอเมริกาและหมู่เกาะคาริบเบียน พร้อมกับเขียนรายงานเรื่อง “ Ecotourism: The Potentials and Pitfalls ” ว่า

“ การท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ อันเนื่องมาจากการมีรายได้สำหรับการดูแลรักษาพื้นที่ การสร้างงานให้ชุมชนหรือท้องถิ่น และการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม ”

The Ecotourism Society (1991 อ้างถึงใน ดร.รชนี เอมพันธุ์, 2545) ซึ่งเป็นองค์กรภาคเอกชนที่มีบทบาทโดยตรงเกี่ยวกับการศึกษาวางแผน และเผยแพร่ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้กำหนดความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า

“ การเดินทางไปเยือนแหล่งธรรมชาติโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ธรรมชาติด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลายคุณค่าของระบบนิเวศและในขณะที่เดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเกิดประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่น ”

สำหรับประเทศไทย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2542) ได้ให้คำแปลและนิยามของ Ecotourism ว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” ซึ่งหมายถึง

“ การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน ”

จากนิยามข้างต้น จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ความหมายที่เป็นสาระสำคัญพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกี่ยวข้องกับพื้นที่ธรรมชาติและอาจรวมไปถึงแหล่งประวัติศาสตร์โบราณคดีและวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ธรรมชาตินั้นด้วย โดยจะมุ่งเน้นที่คุณค่าของธรรมชาติ หรือลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวไม่ใช่นั่นที่การเสริมแต่งหรือการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ระบบนิเวศ และวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ไม่ทำลายและทำให้สิ่งแวดล้อมหรือธรรมชาติเสื่อมโทรม

3) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส เรียนรู้ หรือมีประสบการณ์กับสภาพแวดล้อมธรรมชาติโดยตรง และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งนอกจากจะได้รับความพึงพอใจแล้ว ยังจะเป็นการเสริมสร้างจรรยาบรรณด้านสิ่งแวดล้อมเชิงบวกด้วย

4) การท่องเที่ยวในเวทจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติและ การอนุรักษ์ธรรมชาติ ในขณะที่เดียวกันจะเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม

จากนิยามต่างๆและลักษณะเฉพาะตัวของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สรุปไว้ข้างต้นจะเห็นได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) อันมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ต้องการทรัพยากรท่องเที่ยว ตลาด และการบริการที่แตกต่างไปจากการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ

2.6.7 แนวความคิดพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

โดยสรุปแล้ว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศความคิดพื้นฐานหรือหลักการที่ควรพิจารณาอยู่ 4 ประการ ได้แก่ 1) การใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน 2) การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และ 4) การยอมรับและมีมีส่วนร่วมของชุมชนและการกระจายรายได้ ไม่ว่าจะมีการวางแผนจัดการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ใดก็ตาม แนวความคิดดังกล่าวจะต้องนำมาพิจารณาเกี่ยวข้องเสมอ

1) การใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

อันที่จริงแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวประเภทใด ก็มีจุดมุ่งหมาย การจัดการเพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืนด้วยกันทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะให้ความระมัดระวังเป็นพิเศษในการเข้าไปท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติ รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมธรรมชาติ เป็นเพราะว่านั่นเป็นจิตสำนึกส่วนใหญ่ของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และธรรมชาติดั้งเดิมเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศแสวงหาในการเดินทางมาท่องเที่ยวซื้อพึงระมัดระวังประการหนึ่งของการท่องเที่ยวในเวท ก็คือ ถ้าหากนักท่องเที่ยวขาดจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและหรือความรับผิดชอบกับแหล่งท่องเที่ยวแล้วเข้าไปประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ก็อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมธรรมชาติได้สูงกว่าการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ เพราะกิจกรรมส่วนใหญ่ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะอยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติและห่างไกลจากสายตาของเจ้าหน้าที่ ดังนั้นพร้อมๆไปในการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในเวทนั้น การสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่จะต้องเสียไม่ได้

2) การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ หากธรรมชาติและระบบนิเวศได้รับผลกระทบกระเทือนจากการใช้ประโยชน์ในรูปแบบใดก็ตามโอกาสที่ธรรมชาติและระบบนิเวศเหล่านั้นจะเสื่อมโทรมลงหรือถูกทำลายด้วยคุณค่าไปก็มีอยู่สูง ดังนั้นการให้ความรู้ความเข้าใจ และหรือ การสร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนเกี่ยวกับความจำเป็นในการปกป้องรักษาธรรมชาติแวดล้อมระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อให้คงอยู่สนองความต้องการ

ทั่วไปจึงเป็นสิ่งที่จะต้องกระทำ นอกจากนี้การสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ยังรวมไปถึงบุคคลกลุ่มอื่นๆ เช่น ประชาชนท้องถิ่น มัคคุเทศก์ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวด้วย

วิธีการสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์มีหลายรูปแบบ แต่สำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น มักจะเน้นวิธีการจัดทำโปรแกรมสื่อความหมายธรรมชาติ (Interpretation Programs) เช่น การจัดให้มีศูนย์สื่อความหมายธรรมชาติ (Interpretive Center) ในแหล่งท่องเที่ยว จัดให้มีเอกสารสิ่งพิมพ์ที่จำเป็นต่อการศึกษาเรียนรู้ จัดให้มีนิทรรศการ/แผ่นป้ายบรรยายตามบริเวณหรือจุดท่องเที่ยวต่างๆ จัดให้มีเส้นทางเดินเท้าหรือทางเดินป่า ที่ให้ประสบการณ์ในการเรียนรู้ธรรมชาติหลากหลายแก่ผู้มาเยือน รวมไปถึงการฝึกอบรมมััคคุเทศก์และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถชี้แนะและอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติและนิเวศวิทยาของสิ่งต่างๆที่นักท่องเที่ยวพบเห็น

3) ประสบการณ์ท่องเที่ยวที่มีคุณค่าน่าพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

หลักการข้อนี้มีความสัมพันธ์กับการสร้างจิตสำนึกโดยตรง กล่าวคือ นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourist) มักเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความปรารถนาหรือสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้และแสวงหาประสบการณ์จากธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น นิยมที่จะเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติที่ยากลำบากต่อการเดินทางและทำท่าย และมักจะไม่สนใจกับความสะดวกสบาย กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงต้องการการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติแวดล้อมมากกว่า ดังนั้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงควรต้องพิจารณาถึงการจัดให้มีการสื่อความหมายธรรมชาติเพื่อให้ได้รับข้อมูลข่าวสารและความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติในแง่มุมต่างๆ ทั้งในระดับกว้างและระดับลึกซึ้ง รวมถึงเน้นการรักษาสภาพธรรมชาติหรือระบบนิเวศเดิมไว้ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยวและได้รับความพึงพอใจกลับไป

4) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

สภาพทางเศรษฐกิจและชุมชนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ภายในและรอบๆแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติอย่างเช่นอุทยานแห่งชาติควรได้รับการพิจารณาให้เป็นวัตถุประสงค์หรือองค์ประกอบที่สำคัญของการส่งเสริมและจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพราะการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่นในระยะยาวมากกว่ากิจกรรมอื่นๆซึ่งมีผลกระทบต่อความอยู่รอดของธรรมชาติแวดล้อม ดังนั้นการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบต่างๆจะช่วยให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม รูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การลงทุนเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็กที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำ (Low Scale – Low Impact Tourism Development) การเป็นมััคคุเทศก์ (Nature Guides) การนำสินค้าที่เป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านมาขายแก่นักท่องเที่ยว และการจ้างงานในส่วนบริการอื่นๆ เป็นต้น

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกิจการด้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นที่ยอมรับกันว่าสามารถช่วยปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่นให้ดีขึ้นในระยะยาว ทำให้ชุมชนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พื้นที่อนุรักษ์ประเภทต่างๆ และลดการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติลง ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการช่วยส่งเสริมเรื่องการอนุรักษ์ ซึ่งมีความสำคัญต่อสังคมส่วนรวมระดับประเทศอีกด้วย

2.6.8 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ดร.ชนิ เอ็มพันธุ์ (2545) กล่าวว่า กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีหลากหลาย แต่ทั้งหมดอาศัยธรรมชาติเป็นทรัพยากรพื้นฐานในการรองรับกิจกรรม โดยจะต้องมีเรื่องของการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับธรรมชาติเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น

1. การเดินป่า (Hiking / Trekking)
2. กิจกรรมศึกษาธรรมชาติ (Nature Education)
3. กิจกรรมถ่ายรูปธรรมชาติ บันทึกเทปวีดีโอ เทปเสียงธรรมชาติ (Nature Photography, Video Taping and Sound of Nature Audio Taping)
4. กิจกรรมส่อง/ดูนก (Bird Watching)
5. กิจกรรมศึกษา/เที่ยวถ้ำ (Cave Exploring / Visiting)
6. กิจกรรมศึกษาท้องฟ้าและดาราศาสตร์ (Sky Interpretation)
7. กิจกรรมล่องเรือศึกษาธรรมชาติ (Boat Sightseeing)
8. กิจกรรมพายเรือแคนูศึกษาธรรมชาติ (Canoeing) เรือคะยัค (Kayak) เรือใบ (Sail Boating)
9. กิจกรรมดำน้ำชมปะการังน้ำตื้น (Snorkel or Skin Diving)
10. กิจกรรมดำน้ำลึก (Scuba Diving)

สำหรับกิจกรรมท่องเที่ยวที่อาศัยธรรมชาติเป็นส่วนสำคัญในการประกอบกิจกรรมแต่ไม่ได้เน้นถึงประสบการณ์หรือการเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติมากนักจัดเป็นประเภทกิจกรรมท่องเที่ยวที่เน้นการได้ใกล้ชิดชื่นชมธรรมชาติ (Appreciative Recreational Activities) และกิจกรรมท่องเที่ยวที่เน้นการผจญภัยตื่นเต้นท้าทายกับธรรมชาติ (Adventurous Recreational Activities) หรือกิจกรรมเสริม เช่น

1. กิจกรรมชมทิวทัศน์ธรรมชาติในบรรยากาศที่สงบ (Relaxing)
2. กิจกรรมขี่จักรยานตามเส้นทางธรรมชาติ (Terrain / Mountain Biking)
3. กิจกรรมปีน/ไต่เขา (Rock/mountain Climbing)
4. กิจกรรมพักแรมด้วยเต็นท์ (Tent Camping)
5. กิจกรรมเครื่องร่อนขนาดเล็ก (Hang Glider)
6. กิจกรรมล่องแพยาง / แพไม้ไผ่ (White Water Rafting)

7. กิจกรรมพักผ่อนรับประทานอาหาร (Picnicking)
8. กิจกรรมเที่ยวน้ำตก (Waterfall Visits / Exploring)
9. กิจกรรมวินด์เซิร์ฟ (Windsurfing)

กิจกรรมเหล่านี้สามารถสนับสนุนให้มีส่วนร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

สรุปแล้ว กิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรต้องเป็นกิจกรรม

- (1) มีโอกาสได้ใกล้ชิดและได้รับประสบการณ์ตรงจากธรรมชาติและวิถีชีวิตท้องถิ่น
- (2) มีโอกาสได้เข้าใจเรียนรู้ และเกิดความตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรท่องเที่ยว
- (3) มีโอกาสที่สร้างงานและรายได้แก่คนท้องถิ่น
- (4) กิจกรรมที่ส่งผลด้านการอนุรักษ์ซึ่งอาจเป็นทางตรงหรือทางอ้อม และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและวิถีชีวิตท้องถิ่น

เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและวิถีชีวิตท้องถิ่น

2.6.9 องค์ประกอบระบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยทั่วไปแล้ว ต้องครอบคลุมองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ด้าน ได้แก่

- (1) ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว
- (2) ด้านตลาดของการท่องเที่ยว
- (3) ด้านการบริการ และ
- (4) ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวซึ่งรวมถึงองค์กรและกฎระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว

ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ ศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวในการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมถึงการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม และความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว เพื่อให้ทรัพยากรท่องเที่ยวยังคงอยู่ได้อย่างยั่งยืน โดยไม่เสื่อมโทรมลงไป และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นตามมา การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงเน้น

(1) การประเมินคุณค่าของทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานความสนใจเฉพาะด้านของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีต่อธรรมชาติ วิถีชีวิตท้องถิ่น และการอนุรักษ์ เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ การได้พบเห็นสัตว์ป่า ระบบนิเวศที่มีความโดดเด่น ความน่าสนใจในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ หรือการรักษาสภาพแวดล้อม ความสวยงามและแปลกงามตาของภูมิทัศน์หรือแหล่งท่องเที่ยว และวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตท้องถิ่นดั้งเดิม เป็นต้น

(2) การจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติ และเน้นกิจ

กรรมท่องเที่ยวที่เพิ่มพูนประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวโดยการสื่อความหมายธรรมชาติ และประสบการณ์ตรง

(3) การจัดการเพื่อรักษาคุณค่าความสำคัญในความเป็นธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ให้ได้ ต้องระมัดระวังต่อการพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจนหมดสภาพความเป็นธรรมชาติ หรือความเป็นเอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตท้องถิ่น ดังนั้น การจัดการพื้นที่จึงต้องคำนึงถึงความสามารถของพื้นที่หรือทรัพยากรในการรองรับการท่องเที่ยวโดยไม่เน้นการปรับปรุงหรือพัฒนาเกินความจำเป็นเพื่อเปลี่ยนแปลงให้พื้นที่ที่มีความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวได้มากขึ้น

(4) ต้องการจำแนกเขตการจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวและการรักษาระบบนิเวศ รวมไปถึงกำหนดมาตรการหรือเงื่อนไขการใช้พื้นที่ต่างๆ เพื่อให้เกิดความมั่นใจได้ว่าจะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนวิถีชีวิตท้องถิ่น

(5) แสวงหาความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเป็นพันธมิตรในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวที่มุ่งไปสู่ความยั่งยืน โดยทุกฝ่ายต้องยึดถือหลักการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและปรัชญาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเองโดยเคร่งครัด

(6) ต้องมีการประชาสัมพันธ์และสร้างความตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยวและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้จากการท่องเที่ยวไปยังทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องมีการติดตามตรวจสอบและประเมินสถานการณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยวอยู่เสมอเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจจัดการพื้นที่และทรัพยากรที่ถูกต้อง

2) การจัดการด้านการตลาด

นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะปะปนอยู่ทั่วไปในสังคม ส่วนใหญ่จะค่อนข้างสูงอายุ (40-50 ปี) มีการศึกษาและรายได้ดี นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีความปรารถนาที่จะได้ท่องเที่ยวในสถานที่ที่เป็นธรรมชาติหรือมีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่แปลกแตกต่างจากชีวิตประจำวัน มีความประสงค์ที่จะได้รับรู้และหรือมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม มีความสมบูรณ์สมบั้น และมีความตั้งใจอย่างแรงกล้าที่จะเดินทางท่องเที่ยวโดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตท้องถิ่น ดังนั้นจึงเป็นผู้พร้อมที่จะปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น และไม่ต้องการให้มีการปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกสบายในลักษณะเช่นเดียวกับที่ตนเองอยู่อาศัยหรือคุ้นเคย หรือในลักษณะที่ได้รับจากการบริการในเมืองใหญ่ ดังนั้น ความสะดวกสบายในการเดินทางท่องเที่ยวไม่ใช่เป็นสิ่งสำคัญเท่าใดนัก แต่นักท่องเที่ยวประเภทนี้มักจะไม่อดทนกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่แออัด เสียงอึกทึกและสิ่งแปลกปลอมที่ขัดกับธรรมชาติ

โดยปกติแล้วนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นผู้ที่สนใจและเคร่งครัดในการรับผิดชอบดูแลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม มีอยู่ไม่น้อยที่เป็นนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศหน้าใหม่ที่ขาดประสบการณ์หรือความรู้ในเรื่องการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องเหมาะสมในแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น

จึงเป็นหน้าที่สำคัญที่เจ้าของพื้นที่และผู้ประกอบการ (มัคคุเทศก์) ที่จะต้องให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวในการปฏิบัติตนและกฎระเบียบต่างๆก่อนการท่องเที่ยวจะเริ่มต้น

การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนประสบผลสำเร็จทางเศรษฐกิจได้ต้องอาศัยการตลาดเป็นเครื่องมือในการติดต่อประชาสัมพันธ์เป็นสื่อกลางระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและแหล่งท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวยังเป็นเครื่องมือในการเลือกสรรคุณภาพและประเภทของนักท่องเที่ยว โดยการให้ข้อมูลและสิ่งที่ควรคาดหวังจากการท่องเที่ยว (expectation) อย่างถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว การดำเนินการด้านการตลาดสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่ได้หมายถึงเฉพาะการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้นแต่จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการจัดการด้านการตลาดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การคัดเลือกนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีปณิธานและความตั้งใจอย่างจริงจังในการท่องเที่ยวอย่างตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรท่องเที่ยว และมีความมุ่งมั่นในการช่วยกันรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวเหล่านั้นไว้ให้ได้ รวมไปถึงการสื่อสารให้เข้าใจตรงกันถึงลักษณะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวตัดสินใจล่วงหน้าว่า การท่องเที่ยวรูปแบบนี้เป็นการท่องเที่ยวที่ตนเองต้องการหรือไม่ และพร้อมที่จะกระทำตามเงื่อนไขการใช้พื้นที่โดยเคร่งครัดและไม่อึดอัด หรือมีความกดดัน ซึ่งอาจทำให้เกิดความไม่พึงพอใจจากการเดินทางท่องเที่ยว ดังนั้น ด้วยวิธีการและกลยุทธ์ทางการตลาด นักจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงสามารถคัดเลือกนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและมีความต้องการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างแท้จริง เพื่อให้ได้ นักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมเหมาะสมกับทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการให้บริการที่จัดไว้ให้

3) การบริการด้านต่างๆ

การบริการสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศครอบคลุมการบริการตั้งแต่ ที่พัก อาหาร ยานพาหนะขนส่งนักท่องเที่ยว ตลอดจนการบริการกิจกรรมท่องเที่ยว การนำเที่ยว และการสื่อความหมายธรรมชาติแก่นักท่องเที่ยว ในบางแห่งการบริการเรื่องที่พักหรืออาหารอาจไม่จำเป็น ขึ้นอยู่กับสภาพหรือลักษณะเฉพาะของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นเน้นการบริการด้านสื่อความหมายและการให้ข่าวสารข้อมูล เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การบริการศูนย์ข้อมูลและบริการนักท่องเที่ยว การบริการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวในระหว่างการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว เป็นต้น

การบริการด้านต่างๆที่มีโอกาสในการสร้างรายได้แก่ประชาชนท้องถิ่น เช่น บริการที่พัก อาหาร ยานพาหนะ และมัคคุเทศก์นำเที่ยวนั้น เน้นให้ประชาชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมและดำเนินกิจการต่างๆในภาคบริการดังกล่าว เช่น จัดที่พักที่สอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นมัคคุเทศก์นำทางในการเดินป่า และเป็นนักสื่อความหมายธรรมชาติ

อย่างไรก็ดี การบริการต่างๆต้องสอดคล้องกับหลักการของการจัดการการท่องเที่ยวข้ออื่นๆ เช่น การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกควรมีขนาดเล็ก และกลมกลืนรักษาสภาพแวดล้อมท้องถิ่นนั้นๆ การบริการอาหารไม่ควรนำเนื้อสัตว์ป่ามาประกอบอาหารให้นักท่องเที่ยว เป็นต้น หรือการบริการนำเที่ยวต้องไม่เก็บหาหรือนำของป่าออกมาเพื่อเอาใจนักท่องเที่ยว เป็นต้น การบริการนั้นไม่ควรยึดถือมาตรฐานการบริการที่จัดในสภาพแวดล้อมเมือง โดยเปลี่ยนแปลงสภาพของวิถีชีวิตหรือธรรมชาติเพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มาจากสภาพแวดล้อมเมืองมีความสุขสบายเคยชิน แต่ควรเน้นการบริการที่สะอาด ประหยัดและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและพลังงาน

4) การบริหารจัดการ

จัดว่าเป็นแกนหรือกลไกสำคัญในการควบคุมดูแลและจัดการให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นไปตามวัตถุประสงค์ การบริหารจัดการนี้ประกอบด้วย องค์กรและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมไปถึง แผนงานโครงการมาตรการและกฎระเบียบต่างๆในการควบคุมดูแลให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นไปตามหลักการที่ถูกต้อง และยังเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการ

องค์กรในพื้นที่ที่ทำหน้าที่เชิงนิเวศให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งอาจเป็นหน่วยงานของรัฐ เช่น กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช รัฐวิสาหกิจ เช่น ออป. หรือ องค์กรท้องถิ่น เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น องค์กรเหล่านี้ล้วนมีหน้าที่ในการดูแลจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน จัดการและป้องกันผลกระทบจากการท่องเที่ยว มีการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานด้านการจัดการการท่องเที่ยวในทุกองค์ประกอบ พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบำรุงรักษา จัดการบริหารด้านการบริการต่างๆได้มาตรฐาน เช่น ความปลอดภัย และความสะอาด เป็นต้น และมีการจัดการบริหารด้านการเงิน รวมไปถึงบังคับใช้กฎหมายและระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว และ การท่องเที่ยวในพื้นที่ หน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หน่วยงานของรัฐ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สนับสนุนการประชาสัมพันธ์และการให้ข้อมูลไปยังนักท่องเที่ยว เมื่อการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่นั้นมีความพร้อม ช่วยเหลือด้านการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะในการบริการด้านต่างๆ เช่น บริการนำเที่ยว และสื่อความหมาย เป็นต้น นอกจากนั้นหน่วยงานของรัฐ เช่น กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ยังทำหน้าที่ควบคุมดูแลให้การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นไปตามกฎหมายและระเบียบปฏิบัติของพื้นที่รับผิดชอบในความรับผิดชอบ

ผู้ประกอบการหรือภาคเอกชนที่เข้ามาดำเนินธุรกิจท่องเที่ยว ก็เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีความสำคัญในการจัดการให้การท่องเที่ยวประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ปณิธานและพันธะสัญญาในความร่วมมือกันดูแลให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมสู่ท้องถิ่น และการรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับคนกลุ่มนี้เป็นอย่างมาก

องค์กรภาคเอกชน และหน่วยงานบริการวิชาการต่างๆก็มีความสำคัญในการพัฒนา และสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เป็นไปได้ไปอย่างเหมาะสม และยังช่วยสะท้อนถึงคุณภาพของการ ดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้อย่างดี นอกจากนี้ การประสานจัดตั้งเครือข่ายการท่องเที่ยว เป็นแนวทางในการจัดการเพื่อให้เกิดพลังและประสิทธิภาพในการที่มุ่งไปสู่ทิศทางและเป้าหมายที่ สอดคล้องกัน

นโยบายเพื่อใช้ในการกำหนดกรอบการวางแผนและดำเนินการในทุกระดับตั้งแต่ท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับประเทศต้องมีแนวทางชัดเจนและสอดคล้องประสานเชื่อมโยงกัน นอกจากนี้ กฎหมายและระเบียบต่างๆที่กำกับการดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นสิ่ง ที่จำเป็น เช่นเดียวกับแผนงานสำหรับเป็นแนวทางในการปฏิบัติและตรวจสอบติดตามผลจากการดำเนินงาน

2.6.10 การดำเนินงาน Ecotourism ในประเทศไทย

ปัจจุบัน Ecotourism เป็นเรื่องที่ทั่วโลกให้ความสนใจ เช่นเดียวกับประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศที่มีนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาเป็นจำนวนมาก ในแต่ละปีการเตรียมพร้อมสำหรับการ พัฒนา Ecotourism ในประเทศไทยจึงเป็นเรื่องสำคัญ กล่าวคือ ต้องมีการพิจารณาองค์ประกอบอย่าง รอบด้าน ทั้งด้านแหล่งท่องเที่ยว ทัศนียภาพ การจัดการนำเที่ยว ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว รวมทั้ง ตัวนักท่องเที่ยวที่ต้องสร้างให้เกิดความรับผิดชอบต่อ และประชาชนท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมและได้รับ เศรษฐกิจ (กรมป่าไม้, 2545)

1. ยุคเริ่มต้นของแนวคิด Ecotourism ในประเทศไทย

อดีตที่ผ่านมา ได้มีการนำเสนอแนวคิดเรื่อง Ecotourism ในแผนพัฒนาการท่องเที่ยว แห่งชาติแผนแรกของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2519 การนำเสนอในครั้งนั้นเป็นเพียงการ กล่าวถึง Ecotourism อย่างกว้างๆไม่ปรากฏรายละเอียดและแนวทางอย่างชัดเจน สิ่งที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาการ ท่องเที่ยวแห่งชาติ ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นในเรื่องการพัฒนาระบบการท่องเที่ยวทั้งระบบ โดยผลของการ พัฒนานั้นจะพิจารณาในมิติด้านเศรษฐศาสตร์เป็นหลัก

อย่างไรก็ตามเรื่อง Ecotourism ในช่วงเวลานั้นสามารถสะท้อนภาพผ่านกิจกรรมการ ท่องเที่ยวในกลุ่มผู้สนใจพิเศษ (Special Interest) ซึ่งกลุ่มนี้จะนิยมท่องเที่ยวในกิจกรรมต่างๆ เช่น การเดินป่า การดูนก การดำน้ำ และการเดินทางชมศิลปวัฒนธรรม ลักษณะการท่องเที่ยวแบบนี้จะ กระจายไปในกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีขนาดเล็ก

ดังนั้นยุคเริ่มต้นของ Ecotourism ในประเทศไทย คือช่วงปี พ.ศ. 2519 เริ่มมีการ ท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ ให้ความสำคัญกับการศึกษาหาความรู้ควบคู่ไปกับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน แต่สิ่งที่ยังขาดหายไปบางส่วน คือ การพิจารณาเรื่องคนท้องถิ่น กลุ่มนักท่องเที่ยวยังเป็น กลุ่มเล็ก และการพัฒนา Ecotourism อาจกล่าวได้ว่าเป็นเพียงการเสนอแนวคิดไว้ในแผนการ พัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ เท่านั้น

2. ยุคของการพัฒนา Ecotourism

ช่วงปีทองของการท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2530-10 ปีของการพัฒนาการท่องเที่ยว กล่าวได้ว่าประสบความสำเร็จอย่างสูงในเชิงเศรษฐกิจ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น ทำให้รายได้จากการท่องเที่ยว อัตราการจ้างงาน อัตราการขยายตัวในภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องเติบโตขึ้น รายได้ที่เกิดจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสูงเป็นอันดับ 1 เมื่อเทียบกับสินค้าส่งออกประเภทอื่น นอกจากผลในเชิงเศรษฐกิจแล้ว การพัฒนาการท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ในพื้นที่ท่องเที่ยวหลักทั่วประเทศ อาทิ พัทยา ภูเก็ต เกาะสมุย กาญจนบุรี เชียงใหม่ เป็นต้น จากผลกระทบที่เกิดขึ้น จึงได้มีการสรุปผลที่เกิดขึ้น พร้อมกับเสนอแนวคิดในการพัฒนาที่ยั่งยืน และแนวคิดเรื่อง Ecotourism ได้ถูกนำมาพิจารณาอีกครั้ง ซึ่งถือว่า การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง ได้ผลักดันให้มีการศึกษาวิจัยเรื่อง Ecotourism ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ (ช่วงปี พ.ศ. 2530-2535) ผลจากการศึกษาวิจัยทั้ง 2 พื้นที่ถือได้ว่า Ecotourism ได้เกิดเป็นแนวทางปฏิบัติขึ้นแล้วในประเทศไทย

3. การตื่นตัว Ecotourism ในปัจจุบัน

กระแสการตื่นตัวของ Ecotourism ในวงการการท่องเที่ยวของไทยมีมากขึ้น และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งพิจารณาได้จากการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ดังนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับ Ecotourism โดยตรง และได้ดำเนินการดังนี้

- ผลักดันให้เกิดการพัฒนา Ecotourism ในแนวนโยบายและทิศทางการดำเนินงานในทุกองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง อาทิ การพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากร การจัดบริการนำเที่ยว เป็นต้น

- กำหนดนโยบาย Ecotourism นโยบายระดับชาติ (National Policy) โดยการประชุมหารือร่วมกันทุกหน่วยงาน โดยผลที่ได้รับจะนำมากำหนดเป็นนโยบาย Ecotourism แห่งชาติ

- สนับสนุนงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา Ecotourism ให้กระจายไปในหลายพื้นที่ หลายกิจกรรม เช่น การพัฒนาพื้นที่ การศึกษาวิจัย การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การรณรงค์สร้างจิตสำนึก เป็นต้น

- เข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับ Ecotourism ระดับนานาชาติ และจัดตั้งเครือข่ายประสานงาน โดยให้ความสำคัญด้านการให้ความรู้ และการจัดบริการนำเที่ยว กรมป่าไม้ และ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นหน่วยงานที่ดูแลพื้นที่อนุรักษ์ (Protected Areas) ส่วนใหญ่ของประเทศ เนื่องจาก Ecotourism นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะนิยมท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์ จึงจำเป็นต้องเตรียมพื้นที่เพื่อรองรับรูปแบบการท่องเที่ยว โดยได้ดำเนินการดังนี้

1. จัดทำระบบสื่อความหมายธรรมชาติ เช่น คู่มือการเดินศึกษาธรรมชาติ ป้ายข้อมูล เป็นต้น

2. การจัดการพื้นที่ โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับสถาบันการศึกษา บทบาทของสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน ในปัจจุบันมีการสอนการอบรมมัคคุเทศก์ หลักสูตรการท่องเที่ยวและการโรงแรม ซึ่งจะสอดแทรกแนวคิดเกี่ยวกับ Ecotourism ไว้ เพื่อผลในเชิงขยายแนวคิดให้กระจายออกไปในวงกว้าง

บริษัทนำเที่ยว เป็นหน่วยงานภาคเอกชนที่ประกอบธุรกิจบริการนำเที่ยว ได้พยายามพัฒนาการนำเที่ยว Ecotourism ให้ได้มาตรฐานมากขึ้น และได้รวมตัวกันในลักษณะ ชมรม สมาคมกันขึ้นเช่น ชมรมการท่องเที่ยว Ecotourism ที่อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก มีแต่การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเท่านั้น ที่จะสามารถคงความยั่งยืน ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้

2.7 ข้อมูลเกี่ยวกับป่าอนุรักษ์ภูพระบาท หน่วยงานและผลการดำเนินงานการท่องเที่ยว

2.7.1 ข้อมูลพื้นฐานป่าอนุรักษ์ภูพระบาท

รัฐบาลได้ออกกฎกระทรวงฉบับที่ 745 (พ.ศ. 2518) ในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 92 ตอนที่ 256 วันที่ 18 ธันวาคม 2518 ตามพระราชบัญญัติ ป่าสงวนแห่งชาติ พุทธศักราช 2507 ให้พื้นที่ในท้องที่ตำบลกลางใหญ่ ตำบลหายโศก ตำบลเขื่อน้ำ ตำบลจำปาโมง ตำบลคางบง ตำบลบ้านเม็ก และตำบลข้าวสาร อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี เนื้อที่ 186,252 ไร่ ให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขื่อน้ำ เพื่อรักษาสภาพป่าไม้ ของป่า และทรัพยากรธรรมชาติอื่นไว้ จากนั้นมาพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขื่อน้ำ ก็ได้ถูกบุกรุกยึดถือครอบครองจากราษฎร อันเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของประชากรและความต้องการพื้นที่ที่ดินทำกินในการทำการเกษตรกรรม ตลอดจนผลจากการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลในการให้สัมปทานป่าไม้ทำให้สภาพพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขื่อน้ำ เสื่อมโทรมลง รัฐบาลจึงได้มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 และ 17 มีนาคม 2535 ให้ดำเนินการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติทั่วประเทศ โดยให้จำแนกพื้นที่ออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1) พื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Conservation Zone) ซึ่งหมายถึง พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่มีสภาพอุดมสมบูรณ์ที่กำหนดไว้เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่มีคุณค่าหายาก เพื่อการป้องกันภัยธรรมชาติ ตลอดทั้งเพื่อประโยชน์ในด้านการศึกษา การวิจัย นันทนาการของประชาชน และห้ามมิให้ผู้ใดเข้าไปใช้ประโยชน์โดยเด็ดขาด

2) พื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Economic Zone) ซึ่งหมายถึง พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่กำหนดไว้เพื่อผลิตไม้และของป่า รวมถึงพื้นที่เศรษฐกิจเพื่อการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ เช่น ทรัพยากรแร่ ทรัพยากรพลังงาน เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติ

3) พื้นที่ป่าเพื่อการเกษตรกรรม (Agricultural Zone) ซึ่งหมายถึง พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่กำหนดไว้ให้ใช้ประโยชน์ในทางเกษตรกรรม

จากการดำเนินการจำแนกเขตใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 และ 17 มีนาคม 2535 พื้นที่ภูพระบาทเป็นภูเขาลูกหนึ่ง ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 7,137 ไร่ หรือประมาณ 11.42 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลเมืองพาน อำเภอบ้านฝ้อ จังหวัดอุดรธานี ได้ถูกจำแนกให้เป็นป่าเพื่อการอนุรักษ์ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความสมบูรณ์ของพรรณไม้และมีความงดงามตามธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วยโขดหิน เฟิงหินที่มีรูปร่างแปลกตา สัตว์ป่าและพันธุ์ไม้หลากหลายชนิด และยังพบร่องรอยอารยธรรมของมนุษย์และโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์โดยพบหลักฐานภาพเขียนสีของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ มีทั้งรูปคนและรูปเรขาคณิต มีอายุราว 2,000 – 3,000 ปี และตามเฟิงหินหลายแห่งยังพบประติมากรรมไบเซมาหิน เป็นลักษณะของสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในวัฒนธรรมยุคก่อนประวัติศาสตร์ด้วย

ภูพระบาท ตั้งอยู่บริเวณเส้นรุ้งที่ 17 องศา 41 ลิปดา 25 ฟลิปดา เหนือ – เส้นรุ้งที่ 17 องศา 46 ลิปดา 00 ฟลิปดา เหนือ และเส้นแวงที่ 102 องศา 21 ลิปดา 00 ฟลิปดา ตะวันออก – เส้นแวงที่ 102 องศา 23 ลิปดา 45 ฟลิปดา ตะวันออก ห่างจากตัวอำเภอบ้านฝ้อ ไปทางทิศตะวันตกประมาณ 11 กิโลเมตร สภาพโดยทั่วไปเป็นป่าโปร่งมีพืชพันธุ์ธรรมชาติประเภทไม้เนื้อแข็งขึ้นปกคลุม ประเภทป่าเป็นป่าเต็งรังประมาณร้อยละ 70 นอกนั้นเป็นป่าเบญจพรรณ ป่าดิบแล้ง และป่าละเมาะเขา ลักษณะธรณีวิทยาจะเป็นเทือกเขาหินทรายและหินดินดาน มีจุดเด่นทางธรรมชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างมากมาย เช่น หอนางอุสา ถ้ำถ้ำยี่ คอกม้าท้าวบารส ถ้ำวัว-ถ้ำคน แหล่งภาพเขียนสีโนนสาวเอ้ เป็นต้น ซึ่งในพื้นที่ภูพระบาทสามารถท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาลตลอดทั้งปี โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวประกอบด้วย กิจกรรมการเดินป่าศึกษาธรรมชาติ การศึกษาประวัติศาสตร์ การเล่นน้ำตก การชมธรรมชาติ การถ่ายภาพ การปิกนิก การสังสรรค์ การดูนก เป็นต้น

2.7.2 ข้อมูลของหน่วยงานที่จัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1) วนอุทยานภูพระบาทบัวบก

เป็นหน่วยงานส่วนกลางที่มีที่ตั้งในภูมิภาค สังกัดสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยมีความเป็นมาในการจัดตั้งหน่วยงาน ดังนี้ เมื่อปี พ.ศ. 2532 เจ้าอาวาสวัดพระพุทธรบาทบัวบก ได้มีหนังสือถึงอธิบดีกรมป่าไม้ ขอให้สนับสนุนจัดตั้งป่าวัดพระพุทธรบาทบัวบกเป็นวนอุทยานแห่งชาติ โดยแจ้งว่าป่าบริเวณนี้มีโบราณสถานโบราณวัตถุที่สำคัญแห่งหนึ่งของบรรพบุรุษไทยในอดีต สมควรรักษาทรัพยากรธรรมชาติเอาไว้ให้เยาวชนรุ่น

หลังได้ศึกษาหาความรู้และรักษาความสมดุลของธรรมชาติสืบไป กองอุทยานแห่งชาติได้ให้อุทยานแห่งชาติภูเก้า-ภูพานคำ ซึ่งเป็นหน่วยงานใกล้ชิดพื้นที่ตรวจสอบว่ามีความเหมาะสมจะจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติหรือวนอุทยาน หรือไม่ประการใด อุทยานแห่งชาติภูเก้า-ภูพานคำ ได้ตรวจสอบพื้นที่และรายงานกองอุทยานแห่งชาติ เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2533 เห็นว่าพื้นที่ดังกล่าวมีความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้และสัตว์ป่าอยู่มาก ประกอบกับเป็นแหล่งวัตถุโบราณ มีโบราณสถานโบราณวัตถุหลายสมัยและร่องรอยประวัติศาสตร์ของมนุษย์ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ ควรที่จะได้มีการอนุรักษ์ไว้และมีความเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะจัดให้เป็นอุทยานแห่งชาติ จนมาถึงปี พ.ศ. 2539 กรมป่าไม้จึงได้จัดตั้งให้พื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขื่อนน้ำ พื้นที่ประมาณ 7,137 ไร่ ให้เป็นวนอุทยานภูพระบาทบัวบก เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2539 โดยใช้พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ในการดูแลควบคุมพื้นที่ เพื่อบริหารจัดการวนอุทยานในการดูแลป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดตามกฎหมายป่าไม้ และส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่

2) อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท

เป็นหน่วยงานส่วนกลางที่มีที่ตั้งในภูมิภาค สังกัดสำนักงานศิลปากรที่ 9 ขอนแก่น สำนักโบราณคดี กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม ด้วยคุณค่าและความสำคัญของโบราณสถานบนภูพระบาท กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของชาติในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 98 ตอนที่ 63 วันที่ 28 เมษายน 2524 ตามพระราชบัญญัติ โบราณสถานโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พุทธศักราช 2504 ต่อมาในปี พ.ศ. 2532 กรมศิลปากรได้ยื่นคำขอใช้พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขื่อนน้ำบางส่วน เพื่อดูแลอนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุและจัดตั้งให้เป็นอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท กรมป่าไม้ได้อนุญาตให้ใช้พื้นที่ เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2534 ในช่วงปี พ.ศ. 2532 – 2534 กรมศิลปากรได้จัดสรรงบประมาณจากโครงการอีสานเขียว เร่งพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทอย่างเต็มรูปแบบทั้งด้านวิชาการและการท่องเที่ยว และได้ทำพิธีเปิดอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทอย่างเป็นทางการในวันที่ 26 มิถุนายน 2535 โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธานในพิธีเปิด

2.7.3 ผลการดำเนินงานการท่องเที่ยว

จากที่วนอุทยานภูพระบาทบัวบก และอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ได้ดำเนินการส่งเสริมพัฒนาและเปิดให้บริการการท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ก็มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวทัศนศึกษาจำนวนมาก ทั้งในลักษณะการท่องเที่ยวแบบเช้าไป - เย็นกลับ และพักค้างแรม จะเห็นได้จากสถิตินักท่องเที่ยวที่ได้เก็บรวบรวมไว้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 – 2546 ตามรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงสถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวทัศนศึกษาในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาท
ในปี พ.ศ. 2541 – 2546

ปี พ.ศ.	ประเภทนักท่องเที่ยว						จำนวน รวม (ราย)
	นักเรียน		ประชาชน		ชาวต่างประเทศ		
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
2541	6,773	6,136	18,364	18,394	1,662	1,810	53,139
2542	7,397	6,837	17,402	18,943	1,702	1,891	54,172
2543	8,859	7,999	15,803	15,206	1,714	2,019	51,600
2544	9,409	8,840	8,304	7,478	1,504	1,518	37,053
2545	9,873	9,189	13,923	14,910	1,723	1,624	51,242
2546	9,593	10,016	14,436	16,261	893	804	52,003
รวม	51,904	49,017	88,232	91,192	9,198	9,666	299,209

ที่มา : วนอุทยานภูพระบาทบัวบก (2546)

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปรียาพร พรหมพิทักษ์ (2527) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อแผนการพัฒนาลำปาง อำนาจความสะดวกบริเวณอุทยานแห่งชาติภูกระดึง จังหวัดเลย โดยสรุปว่า นักท่องเที่ยวทั้งเพศชายและหญิง อายุที่แตกต่างกัน และรายได้ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแผนการพัฒนาลำปาง อำนาจความสะดวกบริเวณอุทยานแห่งชาติภูกระดึงไม่แตกต่างกัน แต่สำหรับทางด้านการศึกษา นักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแผนการพัฒนาลำปาง อำนาจความสะดวกบริเวณอุทยานแห่งชาติภูกระดึงแตกต่างกัน โดยมีแนวโน้มว่านักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นในทางบวกมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาระดับตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป

พันทิพา โฉมประดิษฐ์ (2530) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแผนพัฒนาลำปาง อำนาจความสะดวกบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ได้สรุปว่า นักท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างกันทางด้าน เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา ระยะการเดินทางจากที่อยู่อาศัย ประเภทของกลุ่มเดินทางความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการกลางแจ้งในรอบปี และความสนใจประเภทของกิจกรรมนันทนาการกลางแจ้งบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันต่อการพัฒนาลำปาง อำนาจความสะดวก

สิทธิรัตน์ ปรารจันนุวรรณ (2531) ได้ศึกษาค้นคว้าจิตความสามารถทางสังคมสำหรับการท่องเที่ยวชายหาดชะอำ พบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติและสภาพแวดล้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีบริการอยู่บนหาด โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางจนถึงค่อนข้างดี และพบว่าระดับความหนาแน่นที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจสูงสุด คือ 15.023 ตารางเมตรต่อคน โดยมีปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับความหนาแน่นที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจ ก็คือ ตัวแปรทางการศึกษา ภูมิฐานะ รายได้ ซึ่งเป็นตัวแปรด้านลักษณะบุคคลของนักท่องเที่ยว ส่วนรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์กับระดับความหนาแน่นที่พึงพอใจ ได้แก่ จำนวนวันพัก เวลาพักผ่อน ระยะห่างที่ต้องการและความพึงพอใจในสภาพแวดล้อม เมื่อพิจารณาถึงกิจกรรมการพักผ่อนที่มีความสัมพันธ์กับระดับความหนาแน่นที่พึงพอใจมีเพียงกิจกรรมเดียว คือ กิจกรรมขี่จักรยาน

เสาวนิต ตั้งตระกูล (2533) ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดหัวหิน ผลการศึกษาปรากฏ ดังนี้ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดหัวหิน ส่วนสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่นักท่องเที่ยวไม่พึงพอใจ ได้แก่ ความร่มรื่นบริเวณชายหาด ทางลงสู่ชายหาด อุปสรรคของโขดหินต่อกิจกรรมการพักผ่อน ปริมาณถังขยะ การตั้งร้านอาหารบนชายหาด จำนวนแผ่นป้ายสื่อความหมาย การเลือกที่ตั้งแผ่นป้าย และการปลูกสร้างเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุ การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ ที่อยู่อาศัย และประสบการณ์การท่องเที่ยวชายทะเลต่างกัน มีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมบริเวณชายหาดแตกต่างกัน

อภิวรรณ เกียงขวา (2534) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการปรับปรุงและการพัฒนาสถานที่พักผ่อน ที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า เพศ การศึกษา ที่อยู่ปัจจุบัน ระยะเวลาที่พักค้างแรม จำนวนครั้งที่เคยมาพัก ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นในการปรับปรุงและพัฒนาสถานที่พักผ่อน ที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ลำพอง ศรีทับทิม (2538) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณสะพานข้ามแม่น้ำแคว ผลการศึกษาพบว่า อยู่ในสภาพที่เริ่มเสื่อมโทรม แต่นักท่องเที่ยวชาวไทยก็มีความพึงพอใจกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมทางกายภาพตามธรรมชาติ บริเวณสะพานข้ามแม่น้ำแคว นอกจากนี้ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ รายได้ จังหวัดที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน ประเภทกลุ่มนักท่องเที่ยวและจำนวนวันพักที่ต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณสะพานข้ามแม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น เพศ เขตที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน ประสบการณ์การท่องเที่ยวสะพานต่างๆ จำนวนครั้งที่มาสะพานข้ามแม่น้ำแคว และกิจกรรมการพักผ่อนที่แตกต่างกัน ไม่มีผลทำให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณสะพานข้ามแม่น้ำแควแตกต่างกัน

นิกร เกลี้ยงพิบูลย์ (2544) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์พุดแก้ว จังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาพบว่า เพศ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา สถานภาพ สมรส อาชีพ รวยได้ จำนวนครั้งที่เคยมาเที่ยว แหล่งรับรู้ข้อมูลข่าวสาร วัตถุประสงค์ในการมาเที่ยว และระยะเวลาในการเดินทาง เป็นปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ส่วนอายุ อาชีพหลัก ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์อย่างนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ธนากร วิชัยกุล (2545) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมทางชีวภาพและการบริการ บริเวณศูนย์ศึกษาธรรมชาติ สวนป่าทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างกันของ เพศ อายุ สถานภาพทางการศึกษา อาชีพ รายได้ ประเภทกลุ่มของนักท่องเที่ยว จำนวนวันพัก และจำนวนครั้งที่มาศูนย์ศึกษาธรรมชาติ สวนป่าทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี มีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางชีวภาพและการบริการ บริเวณศูนย์ศึกษาธรรมชาติ สวนป่าทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความแตกต่างกันของสถานภาพสมรส ประสบการณ์การท่องเที่ยวศูนย์ศึกษาธรรมชาติต่างๆ และประเภทกิจกรรมนันทนาการมีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางชีวภาพและการบริการบริเวณศูนย์ศึกษาธรรมชาติ สวนป่าทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ไม่แตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัย ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ในครั้งนี้ ได้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยวิธีการดำเนินการวิจัยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ประชากร

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้กำหนดประชากรศึกษา คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ที่เข้ามาท่องเที่ยวในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นที่ตั้งอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท และวนอุทยานภูพระบาทบัวบก โดยพิจารณากำหนดประชากรและลักษณะการท่องเที่ยวจากสถิตินักท่องเที่ยวที่เป็นนักเรียนและประชาชนซึ่งเป็นประชากรกลุ่มเป้าหมายระหว่าง พ.ศ. 2541 – 2546 ในช่วงเดือนพฤษภาคม – กรกฎาคม เนื่องจากเป็นช่วงฤดูฝนที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยที่มีสภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงาม สภาพป่าไม้เขียวชอุ่ม จึงสมควรกำหนดกลุ่มประชากรที่เป็นนักท่องเที่ยวจำนวน 48,457 ราย (ตามตารางที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1 แสดงสถิตินักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาท่องเที่ยวทัศนศึกษาในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ปี พ.ศ. 2541- 2546 ในช่วงเดือน พฤษภาคม – กรกฎาคม

ปี พ.ศ.	ประเภทนักท่องเที่ยว				จำนวนรวม (ราย)
	นักเรียน		ประชาชน		
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
2541	581	511	2,114	2,560	5,766
2542	1,199	1,021	3,190	3,888	9,298
2543	2,195	2,070	2,201	1,869	8,335
2544	1,822	1,602	1,561	1,485	6,470
2545	2,223	2,200	2,861	2,913	10,197
2546	2,048	2,201	1,918	2,224	8,391
รวม	10,068	9,605	13,845	14,939	48,457

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาในเรื่องนี้ ได้ใช้วิธีการหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ด้วยการคำนวณตามสูตร ของ Taro Yamana (1976 อ้างใน สำเร็จ จันทรสุวรรณ และ สุวรรณ บัวทวน , 2544) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดเหมาะสมดังนี้

$$\text{จากสูตร } n = \frac{N}{1 + Nd^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

d = ค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง

โดยกำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนจำนวนตัวอย่างจากประชากร $d = .07$ หรือค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 93 เปอร์เซ็นต์

$$\begin{aligned} \text{เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้ดังนี้ } n &= \frac{48,457}{1 + 48,457(.07)^2} \\ &= 203.22 \end{aligned}$$

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา = 204 ราย

3.2.2 วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษารั้งนี้ ใช้ประชากรจากนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวทัศนศึกษาในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาท เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนของประชากรจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

(1) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) แบ่งนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวทัศนศึกษาในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มนักท่องเที่ยวประเภทนักเรียนเพศชาย

กลุ่มนักท่องเที่ยวประเภทนักเรียนเพศหญิง

กลุ่มนักท่องเที่ยวประเภทประชาชนเพศชาย

กลุ่มนักท่องเที่ยวประเภทประชาชนเพศหญิง

(2) หาจำนวนตัวแทนกลุ่มตัวอย่างจากแต่ละกลุ่มประชากร โดยคำนวณตามสัดส่วนดังนี้

โดยใช้สูตร
$$n_1 = \frac{nxN_1}{N}$$

เมื่อ $N =$ ประชากรทั้งหมด
 $N_1 =$ จำนวนประชากรแต่ละกลุ่มตัวอย่าง
 $n =$ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
 $n_1 =$ ตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้เก็บข้อมูล

จากการคำนวณหาจำนวนตัวแทนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน ปรากฏตามตารางที่ 3

(3) ทำการสุ่มเลือกตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวทัศนศึกษาในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาทให้ครบ จำนวน 204 ราย จากตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้เก็บข้อมูลเป็นสัดส่วนตามกลุ่มเพศของนักท่องเที่ยว (ตามตารางที่ 3.2)

ตารางที่ 3.2 จำนวนตัวอย่างเป็นสัดส่วนจำแนกตามเพศของนักท่องเที่ยว

กลุ่ม	ประเภทกลุ่มนักท่องเที่ยว	จำนวนนักท่องเที่ยว ในกลุ่ม	จำนวนตัวอย่าง (ราย)
1	กลุ่มนักท่องเที่ยวประเภทนักเรียนเพศชาย	10,068	42
2	กลุ่มนักท่องเที่ยวประเภทนักเรียนเพศหญิง	9,605	41
3	กลุ่มนักท่องเที่ยวประเภทประชาชนเพศชาย	13,845	58
4	กลุ่มนักท่องเที่ยวประเภทประชาชนเพศหญิง	14,939	63
		48,457	204

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ชนิดและลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ (Interview Schedule) ที่ประกอบด้วยคำถามที่กำหนดคำตอบให้เลือกตอบ (Close – ended Question) คำถามประเภทที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ (Open – ended Question) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพราะผู้ศึกษาสามารถอธิบายคำถามแต่ละคำถามได้อย่างชัดเจนและสามารถ

สังเกตการณ์การทำกิจกรรมของนักท่องเที่ยวยุให้ข้อมูลซึ่งข้อมูลที่ได้นำมาเป็นข้อมูลเสริมความเข้าใจ และช่วยในการตีความหมายผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ให้ได้ข้อมูลครบถ้วนยิ่งขึ้นโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานด้านสังคมและเศรษฐกิจบางประการของนักท่องเที่ยว ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ เป็นต้น

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับกิจกรรมและการใช้บริการการท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาท อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

ตอนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน 4 ด้าน คือ ความพึงพอใจด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ ความพึงพอใจด้านการบริหารจัดการ ความพึงพอใจด้านการบริการต่างๆ และความพึงพอใจด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

3.2 การสร้างและทดสอบเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ทำการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอน ต่อไปนี้

(1) ศึกษาข้อมูลที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาจากเอกสาร ตำรา ผลงานการวิจัย ตลอดจนสอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดและเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์

(2) ตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้มีเนื้อหาตรงประเด็นและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์มากที่สุด

(3) นำแบบสัมภาษณ์เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาและขอรับคำแนะนำ แล้วนำแบบสัมภาษณ์มาทำการแก้ไข

(4) ก่อนทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทำการทดสอบเครื่องมือ (Pre - test) โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย เพื่อประเมินความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ศึกษาเองและสอบถามจากผู้รู้ เพื่อตรวจสอบความยากง่าย ความครอบคลุมของเนื้อหา ความเข้าใจในภาษาและความหมาย ความเข้าใจตรงกันของคำถาม และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้รับการสัมภาษณ์เพื่อนำแบบสัมภาษณ์กลับมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์และข้อมูลที่ต้องการหาความเชื่อถือได้ (Reliability) ของแบบสัมภาษณ์โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (co - efficient Alpha) สูตรของ Cronbach 1970 (อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด , 2535)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[\frac{1 - \sum si^2}{st^2} \right]$$

α = ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

k = จำนวนข้อคำถาม

$\sum si^2$ = ผลรวมของค่าความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

st^2 = ความแปรปรวนของคะแนนรวมทุกข้อ

ผลการทดสอบความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์พบว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา Alpha = 0.89

(5) นำผลการทดสอบแบบสัมภาษณ์เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พร้อมกับขอรับการรับคำแนะนำ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ตรวจสอบเนื้อหา (Content) และโครงสร้าง (Construct) ให้มีความสมบูรณ์และน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น จากนั้นจัดพิมพ์เป็นฉบับจริงตามจำนวนที่จำเป็นต้องใช้ เพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัยต่อไป

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ในช่วงเดือน พฤษภาคม – กรกฎาคม พ.ศ. 2547 โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบพบกันโดยตรงระหว่างผู้สัมภาษณ์กับ ผู้ให้สัมภาษณ์ (Face to Face Interview) โดยผู้ศึกษาวิจัยและผู้ช่วยซึ่งจบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 3 คน

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS (Statistical Package for the Social Sciences for Windows) สำหรับหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังต่อไปนี้

(1) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของนักท่องเที่ยว กิจกรรมและการใช้บริการการท่องเที่ยว ใช้สถิติค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentages) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ค่าสูงสุด (Maximum) และค่าต่ำสุด (Minimum)

(2) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้คะแนนเพื่อประเมินระดับความพึงพอใจ ประยุกต์ตามวิธีประมาณค่า (Rating Scale) ของ Likert (1932 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด 2535) และให้คะแนนตามลำดับที่เลือกตอบ ดังนี้

มีค่าเท่ากับ 3 มีความพึงพอใจมาก

มีค่าเท่ากับ 2 มีความพึงพอใจน้อย

มีค่าเท่ากับ 1 ไม่มีความพึงพอใจ

การแปลความหมาย ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการบริการต่างๆ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในแต่ละเรื่องไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่ใช้ค่าเฉลี่ยกลาง (Mid - point) เป็นเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด ,2535) โดยกำหนดค่าเฉลี่ยกลางไว้ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.34 - 3.00 จัดว่า มีความพึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.67 - 2.33 จัดว่า มีความพึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.66 จัดว่า ไม่มีความพึงพอใจ

(3) การเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในประเด็นต่างๆ ดังกล่าว ใช้สถิติค่า t - test และ F - test ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในแต่ละคู่โดยใช้วิธี Scheffe' test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์

บทที่ 4

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษานี้แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ 1) ลักษณะพื้นฐานบางประการทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของนักท่องเที่ยว 2) กิจกรรมและการใช้บริการการท่องเที่ยว 3) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4) เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ 5) ผลการทดสอบสมมติฐาน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ลักษณะพื้นฐานบางประการของนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวทัศนศึกษาในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี มีลักษณะพื้นฐานบางประการทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ปรากฏตามตารางที่ 4.1 ดังนี้

4.1.1 เพศ จากการศึกษพบว่านักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 51.0 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 49.0 เป็นเพศชาย

4.1.2 อายุ นักท่องเที่ยว ร้อยละ 42.2 มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี รองลงมาร้อยละ 34.3 มีอายุไม่เกิน 20 ปี และร้อยละ 23.5 มีอายุมากกว่า 40 ปี อายุเฉลี่ย 30.4 ปี โดยมีอายุน้อยที่สุด 15 ปี และมากที่สุด 67 ปี

4.1.3 สถานภาพสมรส นักท่องเที่ยวร้อยละ 54.4 มีสถานภาพโสด ร้อยละ 43.1 สมรสแล้ว และร้อยละ 2.5 มีสถานภาพหย่า/ม่าย

4.1.4 ระดับการศึกษา นักท่องเที่ยวร้อยละ 36.8 มีการศึกษาในระดับ ปวส. , อนุปริญญา รองลงมาร้อยละ 22.6 ในระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 19.6 ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 19.1 ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 1.9 ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี

4.1.5 อาชีพ นักท่องเที่ยวร้อยละ 40.7 เป็นนักเรียน/นักศึกษา รองลงมาร้อยละ 34.3 มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 25.0 มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

4.1.6 ที่อยู่อาศัยหรือภูมิลำเนา นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 74.5 อาศัยในจังหวัดอุดรธานี และร้อยละ 25.5 อาศัยอยู่ในจังหวัดอื่น

4.1.7 การได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 94.6 ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวตามความตั้งใจ และส่วนน้อยร้อยละ 5.4 ไม่สมหวังตามความตั้งใจ

4.1.8 การเคยมาท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาท นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 72.1 เคยมาท่องเที่ยว และส่วนน้อยร้อยละ 27.9 ไม่เคยมา

4.1.9 จำนวนครั้งที่เคยมาท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวร้อยละ 43.1 มามากกว่า 2 ครั้ง รองลงมา ร้อยละ 28.9 มาเป็นครั้งที่ 2 และร้อยละ 27.9 มาเป็นครั้งแรก

4.1.10 ความคิดที่จะกลับมาท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาท นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 86.8 คิดจะกลับมาท่องเที่ยวอีก รองลงมาร้อยละ 12.7 ไม่แน่ใจ และส่วนน้อยร้อยละ 0.5 จะไม่มา

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามลักษณะพื้นฐานบางประการทางด้าน เศรษฐกิจและสังคม

ลักษณะพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจและสังคม	จำนวน(n = 204)	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	100	49.0
- หญิง	104	51.0
2. อายุ		
- ไม่เกิน 20 ปี	70	34.3
- ระหว่าง 21 - 40 ปี	86	42.2
- มากกว่า 40 ปี	48	23.5
(อายุต่ำสุด 15 ปี สูงสุด 67 ปี อายุเฉลี่ย 30.4 ปี)		
3. สถานภาพสมรส		
- โสด	111	54.4
- สมรส	88	43.1
- หย่า / ม่าย	5	2.5
4. ระดับการศึกษา		
- ประถมศึกษา	40	19.6
- มัธยมศึกษา	46	22.6
- ปวส , อนุปริญญา	75	36.8
- ปริญญาตรี	39	19.1
- สูงกว่าปริญญาตรี	4	1.9
5. อาชีพ		
- รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	51	25.0
- เกษตรกรรม	70	34.3
- นักเรียน / นักศึกษา	83	40.7

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามลักษณะพื้นฐานบางประการทาง
ด้านเศรษฐกิจและสังคม (ต่อ)

ลักษณะพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจและสังคม	จำนวน (n = 204)	ร้อยละ
6. ที่อยู่อาศัยหรือภูมิลำเนา		
- อาศัยในจังหวัดอุดรธานี	152	74.5
- อาศัยในจังหวัดอื่น	52	25.5
7. การรับประโยชน์จากการท่องเที่ยว		
- สมหวัง	193	94.6
- ไม่สมหวัง	11	5.4
8. การเคยมาท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาท		
- ไม่เคยมา	57	27.9
- เคยมา	147	72.1
9. จำนวนครั้งที่เคยมาเที่ยว		
- มาเป็นครั้งแรก	57	27.9
- มาเป็นครั้งที่ 2	59	28.9
- มามากกว่า 2 ครั้ง	88	43.1
10. ความคิดที่จะกลับมาท่องเที่ยว		
- จะกลับมาอีก	177	86.8
- ไม่มา	1	0.5
- ไม่แน่ใจ	26	12.7

4.2 กิจกรรมและการใช้บริการการท่องเที่ยวในเขตป่าอนุรักษ์พระบาท

ผลการศึกษามีรายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 4.2 ดังนี้

4.2.1 วัตถุประสงค์ในการเดินทางและมาท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าอนุรักษ์พระบาท นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 82.4 มาท่องเที่ยว/พักผ่อนเป็นวัตถุประสงค์หลัก รองลงมาร้อยละ 10.3 มาท่องเที่ยวก่อน-หลังจากเยี่ยมญาติ/เพื่อน ร้อยละ 4.4 มาท่องเที่ยวก่อน-หลังจากมาทำงาน และร้อยละ 2.9 มาท่องเที่ยวในระหว่างการอบรมประชุมสัมมนา

4.2.2 ลักษณะการมาท่องเที่ยวป่าอนุรักษ์พระบาท นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 52.5 มากับเพื่อน รองลงมาร้อยละ 22.1 มากับครอบครัว ร้อยละ 12.3 มากับโรงเรียน/สถานศึกษา ร้อยละ 6.9 มาคนเดียว และร้อยละ 6.4 มากับคณะท่องเที่ยว

4.2.3 ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง นักท่องเที่ยวร้อยละ 40.7 เดินทางโดยรถจักรยานยนต์ รองลงมาร้อยละ 29.9 เดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว ร้อยละ 22.5 เดินทางโดยรถเช่า/จ้างเหมา ร้อยละ 4.9 เดินทางโดยรถบริษัทนำเที่ยว และร้อยละ 1.0 เดินทางโดยรถสำนักงาน และรถบริษัท/ห้างร้าน

4.2.4 ความสะดวกในการเดินทาง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 55.9 ได้รับความสะดวกในการเดินทาง รองลงมาร้อยละ 33.8 ได้รับความสะดวกพอใช้ได้ และร้อยละ 10.3 บอกว่าไม่สะดวกในการเดินทาง

4.2.5 รูปแบบการเดินทาง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 87.7 มาเช้า - เย็นกลับ และร้อยละ 12.3 มาพักค้างแรม

4.2.6 ระยะทางจากบ้านนักท่องเที่ยวมาป่าอนุรักษ์พระบาท ร้อยละ 46.1 มีระยะทางน้อยกว่า 45 กิโลเมตร รองลงมาร้อยละ 30.9 มีระยะทางอยู่ระหว่าง 45 - 100 กิโลเมตร และร้อยละ 23.0 มีระยะทางมากกว่า 100 กิโลเมตร

4.2.7 ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวร้อยละ 45.6 ใช้จ่ายน้อยกว่า 200 บาท รองลงมาร้อยละ 38.2 ใช้จ่ายระหว่าง 200 - 800 บาท และร้อยละ 16.2 ใช้จ่ายมากกว่า 800 บาท

4.2.8 การเก็บค่าธรรมเนียมในการเที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 75.5 เห็นว่าสมควรจ่ายค่าธรรมเนียม และร้อยละ 24.5 เห็นว่าไม่สมควรจ่ายค่าธรรมเนียม

4.2.9 ค่าธรรมเนียมในการเที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 87.7 เห็นว่าไม่แพง และส่วนน้อยร้อยละ 12.3 เห็นว่าแพง

4.2.10 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวว่าควรเก็บค่าธรรมเนียมในการเที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทในอัตราใด

สำหรับเด็ก นักท่องเที่ยวร้อยละ 47.5 เห็นว่าควรจ่ายในระหว่าง 6 - 10 บาท รองลงมาร้อยละ 44.6 เห็นควรจ่ายไม่เกิน 5 บาท และร้อยละ 7.8 เห็นควรจ่ายมากกว่า 10 บาท

สำหรับผู้ใหญ่ นักท่องเที่ยวร้อยละ 45.1 เห็นว่าควรจ่ายไม่เกิน 10 บาท รองลงมาร้อยละ 34.8 เห็นควรจ่ายในระหว่าง 11 - 20 บาท และร้อยละ 20.1 เห็นควรจ่ายมากกว่า 20 บาท

สำหรับชาวต่างประเทศ นักท่องเที่ยวร้อยละ 44.6 เห็นว่าควรจ่ายไม่เกิน 30 บาท รองลงมาร้อยละ 29.4 เห็นควรจ่ายในระหว่าง 31 - 50 บาท และร้อยละ 26.0 เห็นควรจ่ายมากกว่า 50 บาท

4.2.11 กิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาทที่นักท่องเที่ยวปฏิบัติ นักท่องเที่ยวร้อยละ 63.2 มาเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ร้อยละ 59.8 มาศึกษาประวัติศาสตร์ ร้อยละ 55.4 มาเล่นน้ำตก ร้อยละ 50.5 มาชมธรรมชาติ ร้อยละ 42.2 มาถ่ายภาพ ร้อยละ 29.4 มาปีกนิก ร้อยละ 27.9 มาสังสรรค์ ร้อยละ 12.3 มาซื้อของที่ระลึกและดอกไม้ และร้อยละ 3.4 อื่นๆ เช่น จั๊กกรวยเสื่อภูเขา เป็นต้น

4.2.12 แหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบหรือสนใจ นักท่องเที่ยวร้อยละ 92.2 ชอบหอนางอุสา ร้อยละ 55.9 ชอบน้ำตกตาดน้อย ร้อยละ 53.9 ชอบคอกม้าทำวบารส,คอกม้าน้อย ร้อยละ 39.7 ชอบวัดพ่อตาลูกเขย ร้อยละ 51.5 ชอบแหล่งภาพสีโนนสาวเอ้ ร้อยละ 39.2 ชอบถ้ำวัว – ถ้ำคน ร้อยละ 36.8 ชอบถ้ำ - บ่อน้ำนางอุสา ร้อยละ 31.9 ชอบรอยพระบาทหลังเต่า ร้อยละ 30.9 ชอบถ้ำพระ ร้อยละ 26.5 ชอบหีบศพพ่อตา,ทำวบารส,นางอุสา ร้อยละ 20.1 ชอบถ้ำถ้ำยี่ และร้อยละ 5.9 อื่นๆ เช่น จุดชมวิวกาเสด็จ เป็นต้น

4.2.13 การใช้เวลาในการท่องเที่ยวทัศนศึกษา นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 52.0 ใช้เวลาในระหว่าง 91 - 180 นาที รองลงมาร้อยละ 35.8 ใช้เวลามากกว่า 180 นาที และร้อยละ 12.3 ใช้เวลาน้อยกว่า 90 นาที

4.2.14 การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติม นักท่องเที่ยวร้อยละ 46.1 เห็นว่าคืออยู่แล้ว ร้อยละ 45.6 เห็นว่าควรพัฒนารถราง/รถลากล้อเลื่อน ร้อยละ 36.8 เห็นว่าควรพัฒนาด่านจอดรถ ร้อยละ 29.9 เห็นว่าควรพัฒนาห้องน้ำ - ห้องสุขา ร้อยละ 27.9 เห็นว่าควรพัฒนาด่านกิจกรรม/ลานกางเต็นท์ ร้อยละ 25.5 เห็นว่าควรพัฒนาบ้านพักนักท่องเที่ยว ร้อยละ 12.3 เห็นว่าควรพัฒนาห้องประชุม ห้องบรรยาย และร้อยละ 2.6 เห็นว่าควรพัฒนาอื่นๆ เช่น ศาลาที่พัก เป็นต้น

4.2.15 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นักท่องเที่ยวร้อยละ 93.1 เคยรับรู้ และร้อยละ 6.9 ไม่เคยรับรู้

จากนักท่องเที่ยวที่เคยรับรู้ ร้อยละ 62.7 รับรู้จากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ วารสาร จุลสาร แผ่นพับ ร้อยละ 52.9 รับรู้จากสื่อวิทยุ ร้อยละ 48.5 รับรู้จากคำบอกเล่าคนอื่น ร้อยละ 45.6 รับรู้จากสื่อโทรทัศน์ ร้อยละ 26 รับรู้จากสื่อหนังสือพิมพ์ และร้อยละ 2.0 รับรู้จากแหล่งอื่นๆ เช่น การเรียน

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามกิจกรรมและการใช้บริการการท่องเที่ยว
ในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท

กิจกรรมและการใช้บริการการท่องเที่ยว	จำนวน(n=204)	ร้อยละ
1. วัตถุประสงค์หลักในการเดินทางและมาท่องเที่ยวป่าอนุรักษ์ภูพระบาท		
- ท่องเที่ยว / พักผ่อน	168	82.4
- เยี่ยมญาติ / เพื่อน	21	10.3
- ทำงาน	9	4.4
- อบรม / ประชุม / สัมมนา	6	2.9
2. ลักษณะการมาท่องเที่ยวป่าอนุรักษ์ภูพระบาท		
- มาคนเดียว	14	6.9
- มากับครอบครัว	45	22.1
- มากับเพื่อน	107	52.5
- มากับโรงเรียน / สถานศึกษา	25	12.3
- มากับคณะท่องเที่ยว	13	6.4
3. ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาท่องเที่ยว		
- รถจักรยานยนต์	83	40.7
- รถยนต์ส่วนตัว	61	29.9
- รถบริษัทนำเที่ยว	10	4.9
- รถสำนักงาน	2	1.0
- รถเช่า / จ้างเหมา	46	22.5
- รถบริษัท / ห้างร้าน	2	1.0
4. ความสะดวกในการเดินทางมาท่องเที่ยว		
- สะดวก	114	55.9
- สะดวกพอใช้	69	33.8
- ไม่สะดวก	21	10.3
5. รูปแบบการเดินทางของนักท่องเที่ยว		
- มาเช้า - เย็นกลับ	179	87.7
- มาค้างพักรแรม	25	12.3

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามกิจกรรมและการใช้บริการการท่องเที่ยว ในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท (ต่อ)

กิจกรรมและการใช้บริการการท่องเที่ยว	จำนวน(n=204)	ร้อยละ
6. ระยะทางจากบ้านของนักท่องเที่ยว		
- น้อยกว่า 45 กิโลเมตร	94	46.1
- ระหว่าง 45 - 100 กิโลเมตร	63	30.9
- มากกว่า 100 กิโลเมตร	47	23.0
(ไกลที่สุด 4 กิโลเมตร ไกลสุด 800 กิโลเมตร ค่าเฉลี่ยระยะทาง 90.5 กิโลเมตร)		
7. ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาท่องเที่ยว		
- น้อยกว่า 200 บาท	93	45.6
- ระหว่าง 200 - 800 บาท	78	38.2
- มากกว่า 800 บาท	33	16.2
(ใช้จ่ายน้อยสุด 20 บาท สูงสุด 5,000 บาท ค่าเฉลี่ยการใช้จ่าย 498.8 บาท)		
8. การเก็บค่าธรรมเนียมในการท่องเที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท		
- ไม่ควรเก็บ	50	24.5
- ควรเก็บ	154	75.5
9. ค่าธรรมเนียมในการเที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท		
- แพง	25	12.3
- ไม่แพง	179	87.7
10. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเก็บค่าธรรมเนียมเที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ว่าควรจ่ายในอัตราใด		
สำหรับเด็ก		
- ไม่เกิน 5 บาท	91	44.6
- ระหว่าง 6 - 10 บาท	97	47.6
- มากกว่า 10 บาท	16	7.8
(ต่ำสุด 5 บาท สูงสุด 40 บาท ค่าเฉลี่ย 8.6 บาท)		

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามกิจกรรมและการใช้บริการการท่องเที่ยว
ในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท (ต่อ)

กิจกรรมและการใช้บริการการท่องเที่ยว	จำนวน(n=204)	ร้อยละ
สำหรับผู้ใหญ่		
- ไม่เกิน 10 บาท	92	45.1
- ระหว่าง 11 - 20 บาท	71	34.8
- มากกว่า 20 บาท	41	20.1
(ต่ำสุด 5 บาท สูงสุด 100 บาท ค่าเฉลี่ย 18.7 บาท)		
สำหรับชาวต่างประเทศ		
- ไม่เกิน 30 บาท	91	44.6
- ระหว่าง 31 - 50 บาท	60	29.4
- มากกว่า 50 บาท	53	26.0
(ต่ำสุด 10 บาท สูงสุด 200 บาท ค่าเฉลี่ย 50.7 บาท)		
11. กิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาทที่นักท่องเที่ยวปฏิบัติ ¹		
- เดินป่าศึกษาธรรมชาติ	129	63.2
- ศึกษาประวัติศาสตร์	121	59.3
- เล่นน้ำตก	113	55.4
- ชมธรรมชาติ	103	50.5
- ถ่ายภาพ	86	42.2
- ปิกนิก	60	29.4
- สังสรรค์	57	27.9
- คูนก	25	12.3
- ชื้อของที่ระลึก	25	12.3
- จักรยานเสือภูเขา	7	3.4

¹ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามกิจกรรมและการใช้บริการการท่องเที่ยว
ในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท (ต่อ)

กิจกรรมและการใช้บริการการท่องเที่ยว	จำนวน(n=204)	ร้อยละ
12. แหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบหรือสนใจ ¹		
- หอนางอุสา	188	92.2
- น้ำตกตาดน้อย	114	55.9
- คอกม้าท้าวบารส - คอกม้าน้อย	110	53.9
- แหล่งภาพเขียนสีโนนสาวเอ้	105	51.5
- วัดพ่อตาลูกเขย	81	39.7
- ถ้ำวัว - ถ้ำคน	80	39.2
- ถู - บ่อน้ำนางอุสา	75	36.8
- รอยพระบาทหลังเต่า	65	31.9
- ถ้ำพระ	63	30.9
- หีบศพพ่อตา, ท้าวบารส, นางอุสา	54	26.5
- ถ้ำฤๅษี	41	20.1
- จุดชมวิวิวผาเสด็จ	12	5.9
13. การใช้เวลาในการท่องเที่ยวทัศนศึกษา		
- ไม่เกิน 90 นาที	25	12.3
- ระหว่าง 91 - 180 นาที	106	52.0
- มากกว่า 180 นาที	73	35.8
(ต่ำสุด 60 นาที สูงสุด 360 นาที ค่าเฉลี่ย 175.5 นาที)		
14. การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติม ¹		
- ด้อยอยู่แล้วไม่ควรมีการพัฒนา	94	46.1
- รถราง / รถลากล้อเลื่อน	93	45.6
- ลานจอดรถ	75	36.8
- ห้องน้ำ / ห้องสุขา	61	29.9
- ลานกางเต็น / กิจกรรม	57	27.9
- บ้านพักนักท่องเที่ยว	52	25.5
- ห้องประชุม / ห้องบรรยาย	25	12.3
- ศาลาที่พัก	6	2.6

¹ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามกิจกรรมและการใช้บริการการท่องเที่ยว
ในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท (ต่อ)

กิจกรรมและการใช้บริการการท่องเที่ยว	จำนวน(n=204)	ร้อยละ
15. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
- ไม่เคย	14	6.9
- เคย	190	93.1
เคยได้รับรู้จากสื่อต่าง ๆ ดังนี้ ¹		
- นิตยสาร , วารสาร , จุลสาร , แผ่นพับ	128	62.7
- วิทยุ	108	52.9
- คำบอกเล่าจากคนอื่น	99	48.5
- โทรทัศน์	93	45.6
- หนังสือพิมพ์	53	26.0
- การเรียน	4	2.0

¹ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

4.3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท

การศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท อำเภอบ้านฝ้อ จังหวัดอุดรธานี ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านต่างๆ รวม 4 ด้าน คือ 1) ด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านการบริการต่างๆ และ 4) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.3.1 ด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ จำนวน 10 เรื่อง ผลการเปรียบเทียบปรากฏตามตารางที่ 4.3 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับพอใจน้อยทุกเรื่อง โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ตามรายละเอียดดังนี้

1) บรรยากาศความร่มรื่นของสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยว เป็นเรื่องที่นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจสูงสุด มีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ 2.28 ทั้งนี้อาจเนื่องจากบริเวณแหล่งท่องเที่ยวมีสภาพเป็นป่าเขาประกอบด้วยต้นไม้ไม่น้อยใหญ่ให้บรรยากาศความร่มรื่นร่มเย็น แต่ยังคงขาดในด้านความหลากหลายทางชีวภาพของต้นไม้ และสัตว์ป่า

2) ความมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่แตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น มีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ 2.25 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่จะหาชมหรือท่องเที่ยวเกี่ยวกับสภาพของแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายในพื้นที่ภูพระบาทหาได้ยาก ความมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของภูพระบาทจึงแตกต่างจากที่อื่น แต่เอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่มีอยู่มีจำนวนไม่มากพอที่จะสนองความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้

3) สภาพเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ 2.13 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเดินทางศึกษาธรรมชาติในพื้นที่ภูพระบาทสามารถเดินทางด้วยความอยากรำบากไม่สะดวกเท่าที่ควร แต่วนอุทยานภูพระบาทบัวบก และวนอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทได้จัดทำป้ายบอกทางที่ชัดเจน และจัดเจ้าหน้าที่ดูแลในด้านความปลอดภัย ดังนั้นนักท่องเที่ยวจึงเห็นว่าการเดินศึกษาธรรมชาติในพื้นที่ภูพระบาทมีความปลอดภัย

4) ความสมบูรณ์ของสภาพแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ 2.12 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในพื้นที่ภูพระบาทได้มีการจัดการสภาพแหล่งท่องเที่ยวให้คงความสมบูรณ์โดยธรรมชาติ ไม่มีสิ่งปลูกสร้างอันที่จะทำให้ระบบนิเวศในพื้นที่เสียไป แต่อาจจะขาดความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดจากการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ

5) ระยะทางเดินศึกษาธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ 2.11 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแหล่งศึกษาธรรมชาติในพื้นที่ภูพระบาทมีการเชื่อมโยงกันเพื่อเดินชมจุดท่องเที่ยวจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่งในระยะทางที่ไกลเกินไปจึงไม่สะดวก

6) การรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ 2.08 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในพื้นที่ภูพระบาทได้จัดให้มีถังขยะในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ไว้บริการแก่นักท่องเที่ยวไม่เพียงพอ

7) การออกแบบวางผังสิ่งก่อสร้างต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ 2.08 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการออกแบบวางผังสิ่งก่อสร้างต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยวต้องไม่กระทบกระเทือนแก่ระบบนิเวศ แต่อาจจะไม่มีความสวยงาม หรือมีความสะดวกเท่าที่ควร

8) การใช้ประโยชน์พื้นที่ในการทำกิจกรรมต่างๆ มีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ 2.06 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการใช้ประโยชน์พื้นที่ในการทำกิจกรรมต่างๆ ต้องมีความเหมาะสมกับระบบนิเวศ แต่อาจจะไม่เป็นที่พึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวเท่าที่ควร

9) ความกลมกลืนของอาคารสิ่งก่อสร้างกับธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ 2.05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากอาคารสิ่งก่อสร้างกับธรรมชาติมีความกลมกลืนกัน เนื่องมาจากการออกแบบวางผังสิ่งก่อสร้างต่างๆ ได้เหมาะสม แต่อาจจะไม่สวยงามเท่าที่ควร

10) การป้องกันการทำลายขีดเขียนพ่นสีแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ 2.04 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในพื้นที่ภูพระบาทได้จัดให้มีป้ายป้องกันการทำลาย ขีดเขียนพ่นสีแหล่งท่องเที่ยวไว้ให้นักท่องเที่ยวได้อ่าน

สรุปภาพรวมความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติแล้ว พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับพอใจน้อย มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.12

ตารางที่ 4.3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ

ด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ	Mean	S.D.	ความหมาย
1. บรรยากาศความร่มรื่นของสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยว	2.28	.532	พอใจน้อย
2. ความมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่แตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น	2.25	.533	พอใจน้อย
3. สภาพเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ	2.13	.556	พอใจน้อย
4. ความสมบูรณ์ของสภาพแหล่งท่องเที่ยว	2.12	.595	พอใจน้อย
5. ระยะทางเดินศึกษาธรรมชาติ	2.11	.533	พอใจน้อย
6. การรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว	2.08	.542	พอใจน้อย
7. การออกแบบวางผังสิ่งก่อสร้างต่างๆในแหล่งท่องเที่ยว	2.08	.442	พอใจน้อย
8. การใช้ประโยชน์พื้นที่ในการทำกิจกรรมต่างๆ	2.06	.445	พอใจน้อย
9. ความกลมกลืนของอาคารสิ่งก่อสร้างกับธรรมชาติ	2.05	.523	พอใจน้อย
10. การป้องกันการทำลายชีวิตเขียนพันสีแหล่งท่องเที่ยว	2.04	.606	พอใจน้อย
สรุปภาพรวม	2.12	.531	พอใจน้อย
หมายเหตุ ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	2.34 - 3.00	มีความพึงพอใจมาก	
	1.67 - 2.33	มีความพึงพอใจน้อย	
	1.00 - 1.66	ไม่มีความพึงพอใจ	

4.3.2 ด้านการบริหารจัดการ

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านการบริหารจัดการ จำนวน 11 เรื่อง ผลการเปรียบเทียบปรากฏตามตารางที่ 4.4 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมาก จำนวน 2 เรื่อง ตามรายละเอียดดังนี้

1) การบรรยายและให้ข้อมูลของเจ้าหน้าที่แก่นักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.42 และ

2) การต้อนรับอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่แก่นักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.39

ทั้งนี้อาจเนื่องจากเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานบรรยายให้ความรู้ให้การต้อนรับอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวแต่ละคนปฏิบัติงานเป็นเวลานาน มีประสบการณ์มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในประวัติและความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวสามารถถ่ายทอดหรือสื่อความหมายได้เป็นอย่างดี

ส่วนอีก 8 เรื่องมี ความพึงพอใจในระดับความพอใจน้อย ดังนี้ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย

1) ความเพียงพอของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานบริการ มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.25

2) ความสะอาดเป็นระเบียบของศูนย์บริการข้อมูล มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.16

3) ความคุ้มค่าของการบริการการท่องเที่ยวกับค่าใช้จ่าย มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.12

4) เวลาเปิด - ปิด(08.00 - 16.30 น.) ในการบริการนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.10

5) กฎระเบียบการปฏิบัติในการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.09

6) ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.06

7) การบริการในการจำหน่ายบัตรค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.05

8) ราคาบัตรค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.04

9) แผนที่หนังสือคู่มือแนะนำแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 1.94

ทั้งนี้อาจเนื่องจากเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานมีจำนวนน้อยจึงไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวในทุก ๆ ด้านได้อย่างเพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ ประกอบกับงบประมาณที่ใช้จ่ายประจำปีมีจำนวนจำกัดจึงไม่สามารถที่จะพัฒนาในด้านการบริการบางอย่างได้

สรุปภาพรวมความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านการบริหารจัดการแล้ว พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับพอใจน้อย มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.15

ตารางที่ 4.4 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านการบริหารจัดการ

ด้านการบริหารจัดการ	Mean	S.D.	ความหมาย
1. การบรรยายและให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่แก่นักท่องเที่ยว	2.42	.589	พอใจมาก
2. การต้อนรับอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำ ของเจ้าหน้าที่ต่อนักท่องเที่ยว	2.39	.589	พอใจมาก
3. ความเพียงพอของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานบริการ	2.25	.687	พอใจน้อย
4. ความสะอาดเป็นระเบียบของศูนย์บริการข้อมูล	2.16	.438	พอใจน้อย
5. ความคุ้มค่าของการบริการการท่องเที่ยวกับค่าใช้จ่าย	2.12	.496	พอใจน้อย
6. เวลาเปิด - ปิด (08.00 - 16.30 น.) ในการบริการการท่องเที่ยว	2.10	.364	พอใจน้อย
7. กฎระเบียบการปฏิบัติในการท่องเที่ยว	2.09	.518	พอใจน้อย
8. ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว	2.06	.531	พอใจน้อย
9. การบริการในการจำหน่ายบัตรค่าธรรมเนียมเข้าชม อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท	2.05	.559	พอใจน้อย
10. ราคาบัตรค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท	2.04	.542	พอใจน้อย
11. แผนที่หนังสือคู่มือแนะนำแหล่งท่องเที่ยว	1.94	.628	พอใจน้อย
สรุปภาพรวม	2.15	.540	พอใจน้อย

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.34 - 3.00 มีความพึงพอใจมาก
 1.67 - 2.33 มีความพึงพอใจน้อย
 1.00 - 1.66 ไม่มีความพึงพอใจ

4.3.3 ด้านการบริการต่างๆ

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านการบริการต่างๆ จำนวน 10 เรื่อง ผลการเปรียบเทียบปรากฏตามตารางที่ 4.5 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับพอใจน้อย จำนวน 9 เรื่อง โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ตามรายละเอียดดังนี้

1) ความเพียงพอของป้ายสื่อความหมาย มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.11 มากที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากตามแหล่งท่องเที่ยวและเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติต่างๆมีจำนวนป้ายสื่อความหมายมากพอ ทำให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาและแจ้งบอกทาง แต่นักท่องเที่ยวอาจอยากให้เห็นแสดงป้ายสื่อความหมายมากกว่านี้

2) ความปลอดภัยของยานพาหนะ มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.09 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบริเวณที่จอดรถอยู่ใกล้ศูนย์บริการข้อมูลมีเวรยามรักษาความปลอดภัยสันทนาการของนักท่องเที่ยว

3) ความเป็นระเบียบของการจัดระบบการจอดรถ มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.07 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากบริเวณลานจอดรถมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยอำนวยความสะดวกจัดระบบการจอดรถ และดูแลเฝ้ารักษารถของนักท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิด แต่อาจจะมีปัญหาในกรณีที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากทำให้ที่จอดรถแออัด

4) ความสะดวกในการใช้บริการห้องน้ำห้องสุขา มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.07 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากห้องน้ำห้องสุขามีจำนวนมากพอในการบริการนักท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกในการใช้บริการ แต่อาจจะมีปัญหาในกรณีที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากทำให้ไม่สะดวก

5) ความเหมาะสมของขนาดป้ายสื่อความหมาย มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.02 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากตามแหล่งท่องเที่ยวและเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติต่างๆมีจำนวนป้ายสื่อความหมายที่มีขนาดเหมาะสม ทำให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาและแจ้งบอกทางได้สะดวก แต่อาจจะมีจำนวนน้อยเกินไป

6) ความเพียงพอของห้องน้ำห้องสุขา มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.00 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากห้องน้ำห้องสุขามีจำนวนมากพอในการบริการนักท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกในการใช้บริการ แต่อาจจะมีปัญหาในกรณีที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากทำให้ไม่เพียงพอ

7) ความสะอาดของห้องน้ำห้องสุขา มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 1.99 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากห้องน้ำห้องสุขามีจำนวนมากพอในการบริการนักท่องเที่ยวและมีเจ้าหน้าที่คอยรับผิดชอบทำความสะอาดทุกชั่วโมง แต่อาจจะมีปัญหาในกรณีที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากทำให้ไม่สะอาด

8) ความเพียงพอของภาชนะรองรับขยะ มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 1.95 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆได้จัดถังขยะไว้บริการให้นักท่องเที่ยวในจำนวนยังไม่มากพอ

9) สภาพของโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 1.70 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโต๊ะเก้าอี้มีจำนวนน้อยแต่ได้มีการซ่อมแซมปรับปรุงให้มีความพร้อมในการใช้งานในบริเวณที่มีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการมาก

ส่วนอีกเรื่องเกี่ยวกับ ความพึงพอใจของโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน นักท่องเที่ยวมีความไม่พอใจ มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 1.58 ทั้งนี้อาจเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวมีสภาพเป็นป่าแต่ละจุดของแหล่งท่องเที่ยวอยู่ห่างไกลกันและมีการให้บริการน้อยก็ไม่มีโต๊ะเก้าอี้ไว้ให้นักท่องเที่ยวได้นั่งพักผ่อนน้อย

สรุปภาพรวมความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านการบริการต่างๆแล้ว พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับพอใจน้อย มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 1.96

ตารางที่ 4.5 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านการบริการต่างๆ

ด้านการบริการต่างๆ	Mean	S.D.	ความหมาย
1. ความเพียงพอของป้ายสื่อความหมาย	2.11	.523	พอใจน้อย
2. ความปลอดภัยของรถยนต์พาหนะ	2.09	.492	พอใจน้อย
3. ความเป็นระเบียบของการจัดระบบการจอดรถ	2.07	.575	พอใจน้อย
4. ความสะดวกในการใช้บริการห้องน้ำห้องสุขา	2.07	.506	พอใจน้อย
5. ความเหมาะสมของขนาดป้ายสื่อความหมาย	2.02	.515	พอใจน้อย
6. ความเพียงพอของห้องน้ำห้องสุขา	2.00	.496	พอใจน้อย
7. ความสะอาดของห้องน้ำห้องสุขา	1.99	.530	พอใจน้อย
8. ความเพียงพอของภาชนะรองรับขยะ	1.95	.637	พอใจน้อย
9. สภาพของโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน	1.70	.615	พอใจน้อย
10. ความเพียงพอของโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน	1.58	.657	ไม่พอใจ
สรุปภาพรวม	1.96	.555	พอใจน้อย

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.34 - 3.00 มีความพึงพอใจมาก
1.67 - 2.33 มีความพึงพอใจน้อย
1.00 - 1.66 ไม่มีความพึงพอใจ

4.3.4 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว จำนวน 8 เรื่อง ผลการเปรียบเทียบปรากฏตามตารางที่ 4.6 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับพอใจน้อยทุกกิจกรรม โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามกิจกรรม ตามรายละเอียดดังนี้ การชมธรรมชาติ ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.29 , การศึกษาประวัติศาสตร์ ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.25, การถ่ายภาพ ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.18, การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.18, การเล่นน้ำตก ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.13, การปิกนิก/รับประทานอาหาร ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.08, การสังสรรค์ ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 1.98 และการศึกษาอนุสาวรีย์ ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 1.69

สรุปภาพรวมความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวแล้ว พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับพอใจน้อย มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.10 ทั้งนี้อาจเนื่องจากกิจกรรมในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่อาจจะไม่เหมาะสมกับระบบนิเวศ หรือเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น หรืออาจจะไม่สะดวกเท่าที่ควร

ตารางที่ 4.6 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	Mean	S.D.	ความหมาย
1. การชมธรรมชาติ	2.29	.488	พอใจน้อย
2. การศึกษาประวัติศาสตร์	2.25	.495	พอใจน้อย
3. การถ่ายภาพ	2.18	.629	พอใจน้อย
4. การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ	2.18	.423	พอใจน้อย
5. การเล่นน้ำตก	2.13	.693	พอใจน้อย
6. การปิกนิก / รับประทานอาหาร	2.08	.523	พอใจน้อย
7. การสังสรรค์	1.98	.590	พอใจน้อย
8. การศึกษาอนุสาวรีย์	1.69	.651	พอใจน้อย
สรุปภาพรวม	2.10	.562	พอใจน้อย

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.34 - 3.00 มีความพึงพอใจมาก
1.67 - 2.33 มีความพึงพอใจน้อย
1.00 - 1.66 ไม่มีความพึงพอใจ

4.4 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามลักษณะข้อมูลพื้นฐานบางประการทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านต่างๆ รวม 4 ด้าน โดยการจำแนกนักท่องเที่ยวออกเป็นกลุ่มตามลักษณะข้อมูลพื้นฐานบางประการทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ผลการเปรียบเทียบปรากฏตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้

4.4.1 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามเพศ

1. ในด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ

จากการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ จำแนกตามเพศ 2 กลุ่ม คือ เพศชาย และเพศหญิง ใน 10 เรื่อง ผลการเปรียบเทียบปรากฏตามตารางที่ 4.7 พบว่า นักท่องเที่ยวชายและหญิงมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกเรื่อง ตามรายละเอียดดังนี้ 1) การใช้ประโยชน์พื้นที่ในการทำกิจกรรมต่างๆ 2) การออกแบบวางผังสิ่งก่อสร้างต่างๆในแหล่งท่องเที่ยว 3) บรรยากาศความร่มรื่นของสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยว 4) การรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว 5) การป้องกันทำลายจิตเขียนพันสีแหล่งท่องเที่ยว 6) ความสมบูรณ์ของสภาพแหล่งท่องเที่ยว 7) ระยะทางเดินศึกษาธรรมชาติ 8) สภาพเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ 9) ความกลมกลืนของอาคารสิ่งก่อสร้างกับธรรมชาติ และ 10) ความมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่แตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น

ทั้งนี้อาจเนื่องจากสภาพทรัพยากรธรรมชาติส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นธรรมชาติแบบเดิมส่วนใหญ่ไม่ได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมจึงขึ้นอยู่กับศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาตินั้นๆ จึงทำให้ลักษณะของเพศมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.7 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน
ด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ จำแนกตามเพศ

สภาพทรัพยากรธรรมชาติ	เพศ				ค่า t
	ชาย (n=100)		หญิง (n=104)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
1. การใช้ประโยชน์พื้นที่ในการทำกิจกรรมต่างๆ	2.09	.494	2.04	.392	0.827
2. การออกแบบวางผังสิ่งก่อสร้างต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว	2.08	.464	2.09	.421	0.105
3. บรรยากาศความร่มรื่นของสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยว	2.31	.526	2.26	.540	0.675
4. การรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว	2.07	.555	2.10	.531	0.344
5. การป้องกันการทำลายขีดเขียนบนสิ่งแหล่งท่องเที่ยว	2.05	.626	2.04	.590	0.136
6. ความสมบูรณ์ของสภาพแหล่งท่องเที่ยว	2.16	.615	2.09	.576	0.881
7. ระยะทางเดินศึกษาธรรมชาติ	2.11	.549	2.11	.520	0.057
8. สภาพเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ	2.09	.570	2.16	.542	0.944
9. ความกลมกลืนของอาคารสิ่งก่อสร้างกับธรรมชาติ	2.08	.563	2.02	.482	0.829
10. ความมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่แตกต่างจากแหล่ง ท่องเที่ยวอื่น	2.23	.548	2.26	.521	0.396

2. ในด้านการบริหารจัดการ

จากการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านการบริหารจัดการ จำแนกตามเพศ 2 กลุ่ม คือ เพศชาย และเพศหญิง ใน 11 เรื่อง ผลการเปรียบเทียบปรากฏตามตารางที่ 4.8 พบว่า นักท่องเที่ยวชายและหญิงมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกเรื่อง ตามรายละเอียดดังนี้ 1) ฤดูระเบียบการปฏิบัติในการท่องเที่ยว 2) เวลาเปิด - ปิด บริการการท่องเที่ยว 3) การบริการในการจำหน่ายบัตรค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท 4) ราคาบัตรค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท 5) ความคุ้มค่าของการบริการท่องเที่ยวกับค่าใช้จ่าย 6) การต้อนรับอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ต่อนักท่องเที่ยว 7) การบรรยายให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่แก่นักท่องเที่ยว 8) ความเพียงพอของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานบริการ 9) ความสะอาดเป็นระเบียบของศูนย์บริการข้อมูล 10) ความปลอดภัยในการมาท่องเที่ยว และ 11) แผนที่หนังสือคู่มือแนะนำแหล่งท่องเที่ยว

ทั้งนี้อาจเนื่องจากการบริหารจัดการส่วนใหญ่ ประสบปัญหาเพราะเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานมีจำนวนน้อยจึงไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวในทุก ๆ ด้านได้อย่าง

เพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ ประกอบกับงบประมาณที่ใช้จ่ายประจำปีมีจำนวนจำกัด จึงไม่สามารถที่จะพัฒนาในด้านการบริการบางอย่างได้จึงทำให้ลักษณะของเพศมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.8 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านการบริหารจัดการ จำแนกตามเพศ

การบริหารจัดการ	เพศ				ค่า t
	ชาย (n=100)		หญิง (n=104)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
1. ฤดูระเบียบการปฏิบัติในการท่องเที่ยว	2.01	.482	2.07	.596	0.754
2. เวลาเปิด - ปิด บริการการท่องเที่ยว	2.02	.603	1.86	.645	1.877
3. การบริการในการจำหน่ายบัตรค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท	2.01	.541	2.09	.576	0.977
4. ราคาบัตรค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท	2.06	.059	2.12	.527	0.763
5. ความคุ้มค่าของการบริการการท่องเที่ยวกับค่าใช้จ่าย	2.11	.447	2.13	.541	0.354
6. การต้อนรับอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ต่อนักท่องเที่ยว	2.33	.604	2.44	.572	1.364
7. การบรรยายและให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่ต่อนักท่องเที่ยว	2.37	.614	2.46	.637	1.044
8. ความเพียงพอของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานบริการ	2.27	.649	2.22	.723	0.507
9. ความสะอาดเป็นระเบียบของศูนย์บริการข้อมูล	2.14	.472	2.17	.405	0.538
10. ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว	2.10	.611	2.02	.440	1.086
11. แผนที่หนังสือคู่มือแนะนำแหล่งท่องเที่ยว	2.13	.418	2.08	.302	1.042

3. ในด้านการบริการต่างๆ

จากการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านการบริการต่างๆ จำแนกตามเพศ 2 กลุ่ม คือ เพศชาย และเพศหญิง ใน 10 เรื่อง ผลการเปรียบเทียบปรากฏตามตารางที่ 4.9 พบว่า นักท่องเที่ยวชายและหญิงมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกเรื่อง ได้แก่ 1) สภาพของโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน 2) ความเพียงพอ

พของโตะเก๊าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน 3) ความสะอาดของห้องน้ำห้องสุขา 4) ความเพียงพอของห้องน้ำห้องสุขา 5) ความสะดวกในการใช้บริการห้องน้ำห้องสุขา 6) ความเพียงพอของภาชนะรองรับขยะ 7) ความเป็นระเบียบของการจัดระบบการจราจร 8) ความปลอดภัยของยานพาหนะ 9) ความเพียงพอของป้ายสื่อความหมาย และ 10) ความเหมาะสมของขนาดป้ายสื่อความหมาย

ทั้งนี้อาจเนื่องจาก วนอุทยานภูพระบาทบับวกและอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ได้รับงบประมาณประจำปีเพื่อใช้จ่ายในการดำเนินงานไม่เพียงพอจึงส่งผลให้ สภาพของโตะเก๊าอี้ ห้องน้ำห้องสุขา ภาชนะรองรับขยะ และป้ายสื่อความหมายมีจำนวนน้อยไม่เหมาะสมโดยเฉพาะเวลาที่มึนนักท่องเที่ยวจำนวนมาก จึงไม่สามารถที่จะพัฒนาในด้านการบริการบางอย่างได้จึงทำให้ลักษณะของเพศมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.9 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านการบริการต่างๆ จำแนกตามเพศ

การบริการต่างๆ	เพศ				ค่า t
	ชาย (n=100)		หญิง (n=104)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
1. สภาพของโตะเก๊าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน	1.79	.624	1.62	.596	2.043
2. ความเพียงพอของโตะเก๊าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน	1.68	.695	1.49	.607	2.078
3. ความสะอาดของห้องน้ำห้องสุขา	2.04	.530	1.93	.526	1.450
4. ความเพียงพอของห้องน้ำห้องสุขา	2.00	.512	2.00	.483	0.000
5. ความสะดวกในการใช้บริการห้องน้ำห้องสุขา	2.05	.520	2.10	.493	0.651
6. ความเพียงพอของภาชนะรองรับขยะ	2.03	.627	1.87	.639	1.856
7. ความเป็นระเบียบของการจัดระบบการจราจร	2.08	.580	2.06	.572	0.277
8. ความปลอดภัยของยานพาหนะ	2.05	.575	2.13	.396	1.228
9. ความเพียงพอของป้ายสื่อความหมาย	2.11	.510	2.11	.538	0.058
10. ความเหมาะสมของขนาดป้ายสื่อความหมาย	2.06	.509	1.98	.521	1.098

4. ในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

จากการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว จำแนกตามเพศ 2 กลุ่ม คือ เพศชาย และเพศหญิง พบว่านักท่องเที่ยวชายและหญิงมีระดับความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จำนวน 1 กิจกรรม ผลปรากฏตาม

ตารางที่ 4.10 ตามรายละเอียดดังนี้ คือ กิจกรรมการสร้างสรรค์ โดยค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชายมากกว่าหญิง ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักท่องเที่ยวเพศชายมีนิสัยชอบการสร้างสรรค์สนุกในการดื่มกินหรือการเล่นดนตรีมากกว่าหญิง และมีระดับความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการศึกษาประวัติศาสตร์ โดยพบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชายมากกว่าหญิง ทั้งนี้อาจเนื่องจากโดยปกติทั่วไปแล้วเพศชายมีนิสัยชอบการศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมามากกว่าหญิง

ส่วนในเรื่องอื่นๆ นอกจากนี้อาจพบว่านักท่องเที่ยวชายและหญิงมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในกิจกรรมต่างๆ ดังนี้ 1) การถ่ายภาพ 2) การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ 3) การเล่นน้ำตก 4) การปิกนิก/รับประทานอาหาร 5) การศึกษาดูนก 6) การชมธรรมชาติ ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักท่องเที่ยวเพศชายและเพศหญิงสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้เหมือนกัน จึงทำให้มีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.10 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว จำแนกตามเพศ

กิจกรรมการท่องเที่ยว	เพศ				ค่า t
	ชาย (n=100)		หญิง (n=104)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
1. การถ่ายภาพ	2.27	.601	2.10	.646	1.988
2. การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ	2.23	.446	2.13	.396	1.617
3. การเล่นน้ำตก	2.15	.672	2.12	.715	0.356
4. ปิกนิก / รับประทานอาหาร	2.10	.503	2.07	.544	0.445
5. การศึกษาดูนก	1.78	.660	1.60	.631	2.033
6. การศึกษาประวัติศาสตร์	2.33	.533	2.16	.443	2.422*
7. การสร้างสรรค์	2.09	.514	1.83	.630	3.273***
8. การชมธรรมชาติ	2.33	.493	2.26	.483	1.030

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

4.4.2 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวดต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอายุของนักท่องเที่ยว

1. ในด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ

จากการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวดต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ จำแนกตามอายุของนักท่องเที่ยวดที่แตกต่างกัน 3 กลุ่ม 1) อายุไม่เกิน 20 ปี 2) อายุระหว่าง 21 - 40 ปี และ 3) อายุมากกว่า 40 ปี จำนวน 10 เรื่อง ผลการเปรียบเทียบปรากฏตามตารางที่ 4.11 และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มโดยวิธี Scheffe' test พบว่า

1. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวดในด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ การใช้ประโยชน์พื้นที่ในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวดที่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี มีระดับความพึงพอใจแตกต่างจากนักท่องเที่ยวดที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี โดยที่กลุ่มนักท่องเที่ยวดที่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี มีระดับความพึงพอใจมากกว่านักท่องเที่ยวดที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกับกลุ่มนักท่องเที่ยวดที่มีอายุมากกว่า 40 ปี ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักท่องเที่ยวดกลุ่มอายุ 21 - 40 ปี เป็นผู้ใหญ่วัยทำงานมีประสบการณ์และมุมมองในเรื่องการใช้ประโยชน์พื้นที่ที่ดีกว่านักท่องเที่ยวดกลุ่มที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี

2. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวดในด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ การป้องกันทำลายขีดเขียนพ่นสีแหล่งท่องเที่ยว โดยพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวดที่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี มีระดับความพึงพอใจแตกต่างจากนักท่องเที่ยวดที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวดที่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี มีระดับความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวดที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกับกลุ่มนักท่องเที่ยวดที่มีอายุมากกว่า 40 ปี ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักท่องเที่ยวดกลุ่มอายุนักท่องเที่ยวดที่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี เป็นผู้ใหญ่วัยทำงานมีความรับผิดชอบมากกว่า และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวที่ดีกว่าและเห็นว่าการป้องกันทำลายขีดเขียนพ่นสีแหล่งท่องเที่ยวยังไม่ดีพอควรมีมาตรการควบคุมมากขึ้น

ส่วนในเรื่องอื่นๆ นอกจากนี้พบว่านักท่องเที่ยวดที่มีอายุแตกต่างกันทั้ง 3 กลุ่ม มีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.11 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ จำแนกตามกลุ่มอายุ

ด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ	กลุ่มอายุ						ค่า F
	ไม่เกิน 20 ปี(n=70)		21 -40 ปี(n=86)		มากกว่า 40 ปี(n=48)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
1. การใช้ประโยชน์พื้นที่ในการทำกิจกรรมต่างๆ	1.93 ^b	.428	2.14 ^a	.438	2.13 ^{ab}	.444	5.136**
2. การออกแบบวางผังสิ่งก่อสร้างต่างๆในแหล่งท่องเที่ยว	2.09	.442	2.10	.509	2.04	.289	0.313
3. บรรยากาศความร่มรื่นของสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยว	2.21	.535	2.35	.548	2.27	.494	1.256
4. การรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว	1.99	.466	2.16	.591	2.08	.539	2.083
5. การป้องกันการทำลายขีดเขียนพันสีแหล่งท่องเที่ยว	1.93 ^b	.573	2.17 ^a	.636	1.98 ^{ab}	.565	3.625*
6. ความสมบูรณ์ของสภาพแหล่งท่องเที่ยว	2.00	.565	2.21	.616	2.15	.583	2.468
7. ระยะทางเดินศึกษาธรรมชาติ	2.11	.578	2.10	.554	2.10	.425	0.008
8. สภาพเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ	2.03	.613	2.16	.550	2.21	.459	1.805
9. ความกลมกลืนของอาคารสิ่งก่อสร้างกับธรรมชาติ	1.96	.523	2.12	.582	2.06	.381	1.822
10. ความมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่แตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยว	2.19	.519	2.27	.544	2.29	.544	0.690

ค่าเฉลี่ยที่ตามด้วยอักษรภาษาอังกฤษตัวเดียวกัน ซึ่งอยู่ในแถวเดียวกันไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ในด้านการบริหารจัดการ

จากการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวยุคต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านการบริหารจัดการ จำแนกตามอายุของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน 3 กลุ่ม 1) อายุไม่เกิน 20 ปี 2) อายุระหว่าง 21 - 40 ปี และ 3) อายุมากกว่า 40 ปี จำนวน 11 เรื่อง ผลการเปรียบเทียบปรากฏตามตารางที่ 4.12 และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม โดยวิธี Scheffe' test พบว่า

1. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านการบริหารจัดการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ ภาวะเบียดเบียนการปฏิบัติในการท่องเที่ยว โดยพบว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี มีระดับความพึงพอใจแตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี มีระดับความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกับกลุ่มนักท่องเที่ยวอายุมากกว่า 40 ปี ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่มอายุ 21 - 40 ปี เป็นวัยผู้ใหญ่วัยทำงานที่มีความรับผิดชอบและเคารพในกฎกติกาข้อปฏิบัติของการท่องเที่ยว

2. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านการบริหารจัดการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ 1) การต้อนรับอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ต่อนักท่องเที่ยว โดยพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี มีระดับความพึงพอใจแตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี มีระดับความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุมากกว่า 40 ปี ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่มอายุ 21 - 40 ปี เป็นวัยผู้ใหญ่วัยทำงานที่มีความเข้าใจในสภาพปัญหาที่สวนอุทยานภูพระบาทบับกคือ การเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานมีจำนวนน้อยจึงไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวในทุก ๆ ด้านได้อย่างเพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ 2) แผนที่หนังสือคู่มือแนะนำแหล่งท่องเที่ยว โดยพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี มีระดับความพึงพอใจแตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุมากกว่า 40 ปี โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี มีระดับความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุมากกว่า 40 ปี แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกับกลุ่มที่นักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักท่องเที่ยวที่มีอายุไม่เกิน 20 ซึ่งกลุ่มอายุดังกล่าวอยู่ในช่วงที่จะสำเร็จการศึกษายังไม่มากนักจึงยังมีความรู้ความเข้าใจในแผนที่หนังสือคู่มือแนะนำแหล่งท่องเที่ยวเป็นอย่างดี

ส่วนในเรื่องอื่นๆ นอกจากนี้พบว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุแตกต่างกันทั้ง 3 กลุ่ม มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.12 เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านการบริหารจัดการ จำแนกตามกลุ่มอายุ

ด้านการบริหารจัดการ	กลุ่มอายุ						ค่า F
	ไม่เกิน 20 ปี(n=70)		21 -40 ปี(n=86)		มากกว่า 40 ปี(n=48)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
1. กฎระเบียบการปฏิบัติในการท่องเที่ยว	1.91 ^b	.503	2.21 ^a	.534	2.13 ^{ab}	.444	6.790***
2. เวลาเปิด - ปิด บริการการท่องเที่ยว	2.06	.336	2.17	.411	2.04	.289	2.954
3. การบริการในการจำหน่ายบัตรค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท	2.00	.538	2.14	.557	1.96	.582	2.047
4. ราคาบัตรค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท	2.00	.511	2.14	.512	1.92	.613	2.936
5. ความคุ้มค่าของการบริการการท่องเที่ยวกับค่าใช้จ่าย	2.04	.432	2.22	.540	2.06	.480	3.006
6. การต้อนรับอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ต่อนักท่องเที่ยว	2.23 ^b	.569	2.50 ^a	.569	2.42 ^{ab}	.613	4.313*
7. การบรรยายและให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่ต่อนักท่องเที่ยว	2.34	.634	2.41	.621	2.54	.617	1.460
8. ความเพียงพอของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานบริการ	2.14	.708	2.27	.658	2.35	.699	1.433
9. ความสะอาดเป็นระเบียบของศูนย์บริการข้อมูล	2.11	.468	2.22	.470	2.10	.309	1.606
10. ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว	1.96	.550	2.14	.557	2.06	.433	2.305
11. แผนที่หนังสือคู่มือแนะนำแหล่งท่องเที่ยว	2.10 ^a	.640	1.87 ^{ab}	.610	1.81 ^b	.607	3.861*

ค่าเฉลี่ยที่ตามด้วยอักษรภาษาอังกฤษตัวเดียวกัน ซึ่งอยู่ในแถวเดียวกันไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3. ในด้านการบริการต่างๆ

จากการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านการบริการต่างๆ จำแนกตามอายุของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน 3 กลุ่ม 1) อายุไม่เกิน 20 ปี 2) อายุระหว่าง 21 - 40 ปี และ 3) อายุมากกว่า 40 ปี จำนวน 10 เรื่อง ผลการเปรียบเทียบปรากฏตามตารางที่ 4.13 และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มโดยวิธี Scheffe' test พบว่า

1. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านการบริการต่างๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ ความสะอาดของห้องน้ำห้องสุขา โดยพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี มีระดับความพึงพอใจแตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี มีระดับความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุมากกว่า 40 ปี 2.07 ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่มอายุนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี เป็นผู้ใหญ่วัยทำงานมีความเข้าใจในสภาพปัญหาในกรณีที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากอาจทำให้ห้องน้ำไม่สะอาดเนื่องจากขาดงบประมาณ

2. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านการบริการต่างๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ 1) สภาพของโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน โดยพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี มีระดับความพึงพอใจแตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุมากกว่า 40 ปี โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี มีระดับความพึงพอใจมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุมากกว่า 40 ปี แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี 2) ความเพียงพอของโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน โดยพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี มีระดับความพึงพอใจแตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุมากกว่า 40 ปี โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี มีระดับความพึงพอใจมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุมากกว่า 40 ปี แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี ทั้งนี้เนื่องจากมาจากนักท่องเที่ยวกลุ่มอายุมากกว่า 40 ปี เป็นวัยผู้สูงอายุสุขภาพร่างกายอาจไม่แข็งแรงและเหน็ดเหนื่อยง่ายในการเดินเท้า เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอายุไม่เกิน 20 ปี มีความต้องการโต๊ะเก้าอี้ที่มีสภาพดีแข็งแรงและมีจำนวนมากเพียงพอในการนั่งพักผ่อนในระหว่างเดินป่าท่องเที่ยว

ส่วนในเรื่องอื่นๆ นอกจากนี้พบว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุแตกต่างกันทั้ง 3 กลุ่ม มีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.13 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านการบริการต่างๆ จำแนกตามกลุ่มอายุ

ด้านบริการต่างๆ	กลุ่มอายุ						ค่า F
	ไม่เกิน 20 ปี(n=70)		21 -40 ปี(n=86)		มากกว่า 40 ปี(n=48)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
1. สภาพของโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน	1.79 ^a	.635	1.74 ^{ab}	.617	1.50 ^b	.546	3.526*
2. ความเพียงพอของโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน	1.69 ^a	.671	1.63 ^{ab}	.669	1.35 ^b	.565	4.091*
3. ความสะอาดของห้องน้ำห้องสุขา	1.84 ^b	.528	2.12 ^a	.562	1.96 ^{ab}	.410	5.452**
4. ความเพียงพอของห้องน้ำห้องสุขา	1.97	.510	2.02	.531	2.00	.413	0.209
5. ความสะดวกในการใช้บริการห้องน้ำห้องสุขา	1.97	.564	2.15	.473	2.08	.454	2.486
6. ความเพียงพอของภาชนะรองรับขยะ	2.01	.525	1.95	.734	1.83	.595	1.160
7. ความเป็นระเบียบของการจัดระบบการจอดรถ	1.99	.670	2.15	.543	2.07	.575	1.680
8. ความปลอดภัยของยานพาหนะ	2.03	.450	2.16	.528	2.06	.480	1.563
9. ความเพียงพอของป้ายสื่อความหมาย	2.11	.578	2.14	.512	2.04	.459	0.544
10. ความเหมาะสมของขนาดป้ายสื่อความหมาย	2.04	.494	2.02	.573	1.98	.437	0.219

ค่าเฉลี่ยที่ตามด้วยอักษรภาษาอังกฤษตัวเดียวกัน ซึ่งอยู่ในแถวเดียวกันไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

จากการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว จำแนกตามอายุของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน 3 กลุ่ม 1) อายุไม่เกิน 20 ปี 2) อายุระหว่าง 21 - 40 ปี และ 3) อายุมากกว่า 40 ปี จำนวน 8 เรื่อง ผลการเปรียบเทียบปรากฏตามตารางที่ 4.14 พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุแตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 3 เรื่อง และเมื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มโดยวิธี Scheffe' test พบว่า

1. กิจกรรมการถ่ายภาพ พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี มีระดับความพึงพอใจแตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุมากกว่า 40 ปี โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี มีระดับความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุมากกว่า 40 ปี แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่มอายุไม่เกิน 20 ปี เป็นวัยรุ่นเป็นวัยที่มักชอบหาประสบการณ์ของชีวิตและนิยมถ่ายภาพเพื่อเก็บเป็นที่ระลึกและไว้ดูในวัยที่มีอายุมากขึ้น

2. กิจกรรมการเล่นน้ำตก พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี มีระดับความพึงพอใจแตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุมากกว่า 40 ปี โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี มีระดับความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุมากกว่า 40 ปี ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่มอายุไม่เกิน 20 ปี เป็นวัยรุ่นเป็นวัยที่มักชอบหาประสบการณ์ของชีวิตชอบการตื่นเต้น

3. กิจกรรมสังสรรค์ พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี มีความพึงใจแตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี และอายุมากกว่า 40 ปี โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี มีระดับความพึงใจมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 20 - 40 ปี และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุมากกว่า 40 ปี ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่มอายุไม่เกิน 20 ปี เป็นวัยรุ่นเป็นวัยที่มักชอบสังสรรค์รื่นเริง สนุกสนานกับการดื่มกิน หรือการเล่นกิจกรรมต่างๆ เช่นการเล่นดนตรี

ส่วนในเรื่องอื่นๆ นอกจากนี้นักท่องเที่ยวที่มีอายุแตกต่างกันทั้ง 3 กลุ่มมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.14 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว จำแนกตามกลุ่มอายุ

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	กลุ่มอายุ						ค่า F
	ไม่เกิน 20 ปี(n=70)		21 -40 ปี(n=86)		มากกว่า 40 ปี(n=48)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
1. การถ่ายภาพ	2.36 ^a	.512	2.13 ^{ab}	.682	2.02 ^b	.635	4.780**
2. การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ	2.13	.414	2.24	.459	2.15	.357	1.676
3. การเล่นน้ำตก	2.36 ^a	.591	2.03 ^b	.710	1.98 ^b	.729	5.990**
4. ปิกนิก / รับประทานอาหาร	2.07	.461	2.13	.629	2.02	.385	0.670
5. การศึกษาดูนก	1.76	.624	1.69	.707	1.58	.577	1.016
6. การศึกษาประวัติศาสตร์	2.23	.569	2.29	.482	2.19	.394	0.727
7. การสังสรรค์	2.16 ^a	.500	1.86 ^b	.671	1.83 ^b	.476	6.581**
8. การชมธรรมชาติ	2.24	.494	2.36	.507	2.25	.438	1.382

ค่าเฉลี่ยที่ตามด้วยอักษรภาษาอังกฤษตัวเดียวกัน ซึ่งอยู่ในแถวเดียวกันไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.4.3 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยว

1. ในด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ

จากการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ จำแนกตามระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน 3 กลุ่ม คือ 1) ระดับไม่เกินมัธยมศึกษา 2) ระดับอนุปริญญา 3) ระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 10 เรื่อง ผลการเปรียบเทียบปรากฏตามตารางที่ 4.15 และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มโดยวิธี Scheffe' test พบว่า

1. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ การออกแบบวางผังสิ่งก่อสร้างต่างๆในแหล่งท่องเที่ยว โดยพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีระดับความพึงพอใจแตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีระดับความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญา แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับไม่เกินมัธยมศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป ซึ่งกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะมีความรู้ความเข้าใจในด้านวิชาการเป็นอย่างดีจึงมีระดับความพึงพอใจในการออกแบบวางผังสิ่งก่อสร้างต่างๆในแหล่งท่องเที่ยวมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญา แต่ไม่แตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับไม่เกินมัธยมศึกษาเนื่องจากกลุ่มนี้อาจจะเป็นกลุ่มที่ชอบค้นคว้า เสาะแสวงหาความรู้ข้อเท็จจริงต่างๆ

2. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ การใช้ประโยชน์พื้นที่ในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีระดับความพึงพอใจแตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญา โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีระดับความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญา แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับไม่เกินมัธยมศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป ซึ่งกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะมีความรู้ความเข้าใจในด้านวิชาการเป็นอย่างดีจึงมีระดับความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์พื้นที่ในการทำกิจกรรมต่างๆ มากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญา แต่ไม่แตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับไม่เกินมัธยมศึกษาเนื่องจากกลุ่มนี้อาจจะเป็นกลุ่มที่ชอบค้นคว้า เสาะแสวงหาความรู้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ

ส่วนในเรื่องอื่นๆ นอกจากนี้พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันทั้ง 3 กลุ่ม มีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ในด้านการบริหารจัดการ

จากการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านการบริหารจัดการ จำแนกตามระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยว จำนวน 11 เรื่อง ผลการเปรียบเทียบปรากฏตามตารางที่ 4.16 พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน 3 กลุ่ม คือ 1) ระดับไม่เกินมัธยมศึกษา 2) ระดับอนุปริญญา 3) ระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีระดับความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 เรื่อง คือ ความสะอาดเป็นระเบียบของศูนย์บริการข้อมูล

เมื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มโดยวิธี Scheffe' test แล้วพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีระดับความพึงพอใจแตกต่างจากกลุ่ม นักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญา และในระดับไม่เกินมัธยมศึกษา โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีระดับความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญาและในระดับไม่เกินมัธยมศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป ซึ่งกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะมีความรู้ความเข้าใจในสภาพความเป็นจริง เข้าใจในปัญหาที่ทางวนอุทยานภูพระบาทบัวบก และอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทประสบอยู่ เป็นอย่างดีจึงมีระดับความพึงพอใจในความสะอาดเป็นระเบียบของศูนย์บริการข้อมูลมากกว่ากลุ่มอื่นๆ

ส่วนในเรื่องอื่นๆ นอกจากนี้พบว่านักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันทั้ง 3 กลุ่ม มีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ในด้านการบริการต่างๆ

จากการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านการบริการต่างๆ จำแนกตามระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยว จำนวน 10 เรื่อง ผลการเปรียบเทียบปรากฏตามตารางที่ 4.17 พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน 3 กลุ่ม คือ 1) ระดับไม่เกินมัธยมศึกษา 2) ระดับอนุปริญญา 3) ระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในทุกเรื่อง ได้แก่ 1) สภาพของโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน 2) ความเพียงพอของโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน 3) ความสะอาดของห้องน้ำห้องสุขา 4) ความเพียงพอของห้องน้ำ ห้องสุขา 5) ความสะดวกในการใช้บริการห้องน้ำห้องสุขา 6) ความเพียงพอของภาชนะรองรับขยะ 7) ความเป็นระเบียบของการจัดระบบการจอดรถ 8) ความปลอดภัยของยานพาหนะ 9) ความเพียงพอของป้ายสื่อความหมาย และ 10) ความเหมาะสมของขนาดป้ายสื่อความหมาย

ตารางที่ 4.15 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ จำแนกตามระดับการศึกษา

ด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ	ระดับการศึกษา						ค่า F
	ไม่เกินมัธยมศึกษา(n=86)		อนุปริญญา(n=75)		ปริญญาตรีขึ้นไป(n=43)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
1. การใช้ประโยชน์พื้นที่ในการทำกิจกรรมต่างๆ	2.03 ^{ab}	.419	2.00 ^b	.435	2.23 ^a	.480	4.174*
2. การออกแบบวางผังสิ่งก่อสร้างต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว	2.13 ^{ab}	.369	1.96 ^b	.478	2.21 ^a	.466	5.331**
3. บรรยากาศความร่มรื่นของสภาพแหล่งท่องเที่ยว	2.31	.515	2.21	.552	2.35	.529	1.117
4. การรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว	2.09	.523	2.01	.557	2.19	.546	1.418
5. การป้องกันการทำลายขีดเขียนบนสีแหล่งท่องเที่ยว	2.00	.651	2.03	.592	2.16	.531	1.084
6. ความสมบูรณ์ของสภาพแหล่งท่องเที่ยว	2.10	.575	2.04	.580	2.30	.638	2.768
7. ระยะทางเดินศึกษาธรรมชาติ	2.08	.490	2.19	.538	2.02	.597	1.475
8. สภาพเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ	2.09	.523	2.16	.570	2.14	.601	0.302
9. ความกลมกลืนของอาคารสิ่งก่อสร้างกับธรรมชาติ	2.07	.527	2.00	.465	2.09	.601	1.547
10. ความมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่แตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น	2.22	.470	2.23	.559	2.33	.606	0.620

ค่าเฉลี่ยที่ตามด้วยอักษรภาษาอังกฤษตัวเดียวกัน ซึ่งอยู่ในแถวเดียวกันไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4.16 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านการบริหารจัดการ จำแนกตามระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยว

ด้านการบริหารจัดการ	ระดับการศึกษา						ค่า F
	ไม่เกินมัธยมศึกษา(n=86)		อนุปริญญา(n=75)		ปริญญาตรีขึ้นไป(n=43)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
1. กฎระเบียบการปฏิบัติในการท่องเที่ยว	2.08	.514	2.04	.505	2.19	.546	1.102
2. เวลาเปิด - ปิด ในการบริการการท่องเที่ยว	2.10	.377	2.07	.342	2.16	.374	0.956
3. การบริการในการจำหน่ายบัตรค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท	2.02	.573	2.01	.479	2.16	.652	1.135
4. ราคาบัตรค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท	1.97	.583	2.07	.414	2.14	.639	1.645
5. ความคุ้มค่าของการบริการการท่องเที่ยวกับค่าใช้จ่าย	2.15	.497	2.11	.421	2.09	.610	0.256
6. การต้อนรับอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ต่อนักท่องเที่ยว	2.38	.577	2.40	.637	2.37	.536	0.033
7. การบรรยายและให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่ต่อนักท่องเที่ยว	2.37	.595	2.41	.699	2.51	.551	0.711
8. ความเพียงพอของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานบริการ	2.24	.631	2.29	.749	2.16	.688	0.491
9. ความสะอาดเป็นระเบียบของศูนย์บริการข้อมูล	2.10 ^b	.377	2.12 ^b	.434	2.33 ^a	.522	4.191*
10. ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว	2.08	.514	1.99	.507	2.14	.601	1.269
11. แผนที่หนังสือคู่มือแนะนำแหล่งท่องเที่ยว	1.91	.625	2.01	.647	1.86	.601	0.970

ค่าเฉลี่ยที่ตามด้วยอักษรภาษาอังกฤษตัวเดียวกัน ซึ่งอยู่ในแถวเดียวกันไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.17 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านการบริการต่างๆ จำแนกตามระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยว

ด้านการบริการต่างๆ	ระดับการศึกษา						ค่า F
	ไม่เกินมัธยมศึกษา(n=86)		อนุปริญญา(n=75)		ปริญญาตรีขึ้นไป(n=43)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
1. สภาพของโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน	1.69	.637	1.69	.615	1.74	.581	0.136
2. ความเพียงพอของโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน	1.58	.641	1.55	.664	1.65	.686	0.344
3. ความสะอาดของห้องน้ำห้องสุขา	1.99	.520	2.00	.545	1.95	.532	0.107
4. ความเพียงพอของห้องน้ำห้องสุขา	1.95	.507	2.03	.519	2.05	.434	0.673
5. ความสะดวกในการใช้บริการห้องน้ำห้องสุขา	2.03	.563	2.09	.498	2.12	.391	0.460
6. ความเพียงพอของภาชนะรองรับขยะ	1.95	.667	2.00	.615	1.84	.615	0.901
7. ความเป็นระเบียบของการจัดระบบการจอดรถ	2.03	.541	2.04	.625	2.19	.546	1.140
8. ความปลอดภัยของยานพาหนะ	2.07	.455	2.08	.487	2.16	.574	0.551
9. ความเพียงพอของป้ายสื่อความหมาย	2.08	.466	2.21	.552	1.98	.556	3.041
10. ความเหมาะสมของขนาดป้ายสื่อความหมาย	1.97	.563	2.08	.427	2.02	.556	0.997

4. ในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

จากการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว จำแนกตามระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน 3 กลุ่ม คือ 1) ระดับไม่เกินมัธยมศึกษา 2) ระดับอนุปริญญา 3) ระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 8 เรื่อง ผลการเปรียบเทียบปรากฏตามตารางที่ 4.18 และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มโดยวิธี Scheffe' test พบว่า

1. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ กิจกรรมการเล่นน้ำตก โดยพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญา มีระดับความพึงพอใจแตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญา มีระดับความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับไม่เกินมัธยมศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญา ซึ่งกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงวัยรุ่นชอบความตื่นเต้นเร้าใจจึงมีระดับความพึงพอใจในกิจกรรมการเล่นน้ำตกมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป แต่มีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับไม่เกินมัธยมศึกษาเนื่องจากกลุ่มนี้อาจจะเป็นกลุ่มที่ชอบค้นคว้า เสาะแสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆ

2. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ กิจกรรมการศึกษาดูนก โดยพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับไม่เกินมัธยมศึกษา มีระดับความพึงพอใจแตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญา โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับไม่เกินมัธยมศึกษา มีระดับความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญา แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาระดับไม่เกินมัธยมศึกษา ซึ่งกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะชอบค้นคว้า เสาะแสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆ ชอบความตื่นเต้นเร้าใจจึงมีระดับความพึงพอใจในกิจกรรมการศึกษาดูนกมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญาตรี

ในส่วนเรื่องอื่นๆ นอกจากนี้นักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันทั้ง 3 กลุ่ม มีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.18 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว จำแนกตามระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยว

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	ระดับการศึกษา						ค่า F
	ไม่เกินมัธยมศึกษา(n=86)		อนุปริญญา(n=75)		ปริญญาตรีขึ้นไป(n=43)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
1. การถ่ายภาพ	2.12	.676	2.32	.573	2.07	.593	3.019
2. การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ	2.15	.421	2.20	.435	2.21	.412	0.384
3. การเล่นน้ำตก	2.12 ^{ab}	.693	2.32 ^a	.640	1.84 ^b	.688	7.076***
4. ปิกนิก / รับประทานอาหาร	2.09	.523	2.08	.487	2.07	.593	0.030
5. การศึกษาดูนก	1.83 ^a	.672	1.56 ^b	.620	1.63 ^{ab}	.618	3.650*
6. การศึกษาประวัติศาสตร์	2.30	.533	2.23	.481	2.16	.433	1.224
7. การสังสรรค์	1.95	.649	2.05	.517	1.79	.559	2.758
8. การชมธรรมชาติ	2.36	.507	2.21	.473	2.30	.465	1.843

ค่าเฉลี่ยที่ตามด้วยอักษรภาษาอังกฤษตัวเดียวกัน ซึ่งอยู่ในแถวเดียวกันไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.4.4 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวยุทธศาสตร์จังหวัด จำแนกตามอาชีพของนักท่องเที่ยว

1. ในด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ

จากการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวยุทธศาสตร์จังหวัด
ในด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ จำแนกตามอาชีพของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน 3 กลุ่ม คือ 1) รับ
ราชการ/รัฐวิสาหกิจ 2) เกษตรกรรม 3) นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 10 เรื่อง ผลการเปรียบเทียบ
ปรากฏตามตารางที่ 4.19 และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม โดยวิธี Scheffe' test พบ
ว่า

1. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวยุทธศาสตร์จังหวัดในด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ แตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ การใช้ประโยชน์พื้นที่ในการทำกิจกรรม
ต่างๆ โดยพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีระดับความพึงพอใจแตกต่างจาก
กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกรรม และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา โดยกลุ่มนัก
ท่องเที่ยวยุทธศาสตร์จังหวัดที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีระดับความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มนัก
ท่องเที่ยวยุทธศาสตร์จังหวัดที่มีอาชีพเกษตรกรรมและกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา ทั้งนี้
อาจเนื่องจากนักท่องเที่ยวยุทธศาสตร์จังหวัดที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจจะมีความเข้าใจใน
ด้านการจัดการของหน่วยงานราชการด้วยกันเป็นอย่างดีจึงมีระดับความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์
พื้นที่ในการทำกิจกรรมต่างๆ มากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกรรมและกลุ่มนัก
ท่องเที่ยวยุทธศาสตร์จังหวัดที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา

2. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวยุทธศาสตร์จังหวัดในด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ แตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ 1) การรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว
โดยพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีระดับความพึงพอใจแตกต่างจากกลุ่ม
นักท่องเที่ยวยุทธศาสตร์จังหวัดที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวยุทธศาสตร์
จังหวัดที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีระดับความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวยุทธศาสตร์
จังหวัดที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างจากกลุ่ม
นักท่องเที่ยวยุทธศาสตร์จังหวัดที่มีอาชีพเกษตรกรรม ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักท่องเที่ยวยุทธศาสตร์
จังหวัดที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจจะมีความเข้าใจในข้อจำกัดในด้านงบประมาณในการพัฒนา
การรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวของหน่วยงานราชการด้วยกันเป็นอย่างดีจึงมีระดับความ
พึงพอใจในการรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว มากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวยุทธศาสตร์
จังหวัดที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา 2) ความสมบูรณ์ของสภาพแหล่งท่องเที่ยว โดยพบว่า กลุ่ม
นักท่องเที่ยวยุทธศาสตร์จังหวัดที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีระดับความพึงพอใจ
แตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวยุทธศาสตร์จังหวัดที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา โดยกลุ่มนัก
ท่องเที่ยวยุทธศาสตร์จังหวัดที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีระดับความพึงพอใจ
มากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวยุทธศาสตร์จังหวัดที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา แต่ทั้ง 2
กลุ่มมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวยุทธศาสตร์จังหวัดที่มีอาชีพ
เกษตรกรรม ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักท่องเที่ยวยุทธศาสตร์จังหวัดที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิ
สาหกิจจะมีความเข้าใจในด้านการ

พัฒนาความสมบูรณ์ของสภาพแหล่งท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวในสภาพที่มีงบประมาณจำกัดเป็น
อย่างดีจึงมีระดับความพึงพอใจในความสมบูรณ์ของสภาพแหล่งท่องเที่ยว มากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มี
อาชีพนักเรียน/นักศึกษา 3) ความมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่แตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น โดยพบว่า
กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีระดับความพึงพอใจแตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยว
ที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีระดับความพึง
พอใจมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่าง
จากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกร ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐ
วิสาหกิจจะมีความเข้าใจในด้านการพัฒนาความมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นในรูปแบบต่างได้ดีในสภาพที่
หน่วยงานมีงบประมาณจำกัดเป็นอย่างดีจึงมีระดับความพึงพอใจในความสมบูรณ์ของสภาพแหล่ง
ท่องเที่ยว มากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพอาชีพนักเรียน/นักศึกษา

ในส่วนเรื่องอื่นๆ นอกจากนี้พบว่านักท่องเที่ยวที่มีอาชีพแตกต่างกันทั้ง 3 กลุ่ม
มีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.19 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ จำแนกตามอาชีพของนักท่องเที่ยว

ด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ	อาชีพ						ค่า F
	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ(n=51)		เกษตรกร(n=70)		นักเรียน/นักศึกษา(n=83)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
1. การใช้ประโยชน์พื้นที่ในการทำ กิจกรรมต่างๆ	2.25 ^a	.440	2.04 ^b	.359	1.96 ^b	.480	7.306***
2. การออกแบบแผนผังสิ่งก่อสร้างต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว	2.12	.516	2.03	.339	2.11	.469	0.825
3. บรรยากาศความร่มรื่นของสภาพแหล่งท่องเที่ยว	2.43	.500	2.24	.523	2.23	.548	2.651
4. การรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว	2.24 ^a	.473	2.11 ^{ab}	.603	1.96 ^b	.505	4.272*
5. การป้องกันการทำลายขีดเขียนพ่นสีแหล่งท่องเที่ยว	2.16	.579	2.07	.621	1.95	.603	1.933
6. ความสมบูรณ์ของสภาพแหล่งท่องเที่ยว	2.27 ^a	.603	2.14 ^{ab}	.621	2.01 ^b	.552	3.200*
7. ระยะทางเดินศึกษาธรรมชาติ	2.12	.516	2.10	.486	2.11	.585	0.016
8. สภาพเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ	2.27	.568	2.13	.448	2.04	.614	2.963
9. ความกลมกลืนของอาคารสิ่งก่อสร้างกับธรรมชาติ	2.14	.566	2.04	.464	2.00	.541	1.097
10. ความมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่แตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น	2.39 ^a	.568	2.24 ^{ab}	.494	2.16 ^b	.529	3.146*

ค่าเฉลี่ยที่ตามด้วยอักษรภาษาอังกฤษตัวเดียวกัน ซึ่งอยู่ในแถวเดียวกันไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ในด้านการบริหารจัดการ

จากการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านการบริหารจัดการ จำแนกตามอาชีพของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน 3 กลุ่ม คือ 1) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ 2) เกษตรกรรม 3) นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 11 เรื่อง ผลการเปรียบเทียบปรากฏตามตารางที่ 4.20 และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม โดยวิธี Scheffe' test พบว่า

1. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านการบริหารจัดการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ 1) กฎระเบียบการปฏิบัติในการท่องเที่ยว โดยพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกรรม มีระดับความพึงพอใจแตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกรรม มีระดับความพึงพอใจ มากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกรรมอยู่ในวัยผู้ใหญ่จะมีความเข้าใจในการดูแลรักษาป้องกันการเสื่อมสลายของระบบนิเวศแหล่งท่องเที่ยวเป็นอย่างดีจึงมีระดับความพึงพอใจกฎระเบียบการปฏิบัติในการท่องเที่ยว มากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพอาชีพนักเรียน/นักศึกษา 2) การต้อนรับอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ต่อนักท่องเที่ยว โดยพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกรรมมีระดับความพึงพอใจแตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกรรม มีระดับความพึงพอใจมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกรรมอยู่ในวัยผู้ใหญ่จะมีความเข้าใจดีว่าวนอุทยานภูพระบาทบวบถกมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานจำนวนน้อยไม่เพียงพอในการต้อนรับอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ต่อนักท่องเที่ยวจึงมีระดับความพึงพอใจการต้อนรับอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ต่อนักท่องเที่ยว มากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพอาชีพนักเรียน/นักศึกษา

2. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านการบริหารจัดการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ 1) การบรรยายและให้ข้อมูลของเจ้าหน้าที่แก่นักท่องเที่ยว โดยพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีระดับความพึงพอใจแตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีระดับความพึงพอใจมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกรรม ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจจะมีความเข้าใจดีว่าวนอุทยานภูพระบาทบวบถกมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานจำนวนน้อยไม่เพียงพอใน

การบรรยายและให้ข้อมูลของเจ้าหน้าที่แก่นักท่องเที่ยวในกรณีที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก 2) แผนที่หนังสือคู่มือแนะนำแหล่งท่องเที่ยว โดยพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีระดับความพึงพอใจแตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกร โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีระดับความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกร แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในวัยศึกษาเรียนรู้ด้านวิชาการจึงมีระดับความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกร

ในส่วนเรื่องอื่นๆ นอกจากนี้พบว่านักท่องเที่ยวที่มีอาชีพแตกต่างกันทั้ง 3 กลุ่มมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.20 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านการบริหารจัดการ จำแนกตามอาชีพของนักท่องเที่ยว

ด้านการบริหารจัดการ	อาชีพ						ค่า F
	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ(n=51)		เกษตรกร(n=70)		นักเรียน/นักศึกษา(n=83)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
1. กฎระเบียบการปฏิบัติในการท่องเที่ยว	2.24 ^a	.513	2.17 ^a	.510	1.93 ^b	.488	7.388***
2. เวลาเปิด - ปิด ในการบริการการท่องเที่ยว	2.20	.401	2.10	.347	2.05	.346	2.659
3. การบริการในการจำหน่ายบัตรค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท	2.16	.543	2.03	.589	2.00	.541	1.318
4. ราคาบัตรค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท	2.10	.500	2.03	.636	2.01	.481	0.415
5. ความคุ้มค่าของการบริการการท่องเที่ยวกับค่าใช้จ่าย	2.14	.491	2.17	.564	2.07	.436	0.787
6. การต้อนรับอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ต่อนักท่องเที่ยว	2.59 ^a	.572	2.46 ^a	.582	2.20 ^b	.558	7.955***
7. การบรรยายและให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่ต่อนักท่องเที่ยว	2.63 ^a	.564	2.40 ^{ab}	.623	2.30 ^b	.639	4.474*
8. ความเพียงพอของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานบริการ	2.39	.603	2.30	.709	2.11	.699	3.099
9. ความสะอาดเป็นระเบียบของศูนย์บริการข้อมูล	2.24	.473	2.13	.378	2.13	.463	1.092
10. ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว	2.14	.491	2.11	.526	1.96	.551	2.292
11. แผนที่หนังสือคู่มือแนะนำแหล่งท่องเที่ยว	1.86 ^{ab}	.566	1.81 ^b	.644	2.08 ^a	.629	4.093*

ค่าเฉลี่ยที่ตามด้วยอักษรภาษาอังกฤษตัวเดียวกัน ซึ่งอยู่ในแถวเดียวกันไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ในด้านการบริการต่างๆ

จากการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านการบริการต่างๆ จำแนกตามอาชีพของนักท่องเที่ยวแตกต่างกัน 3 กลุ่ม คือ 1) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ 2) เกษตรกรรม 3) นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 10 เรื่อง ผลการเปรียบเทียบปรากฏตามตารางที่ 4.21 มีระดับความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ ความพึงพอใจของโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน เมื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มโดยวิธี Scheffe' test แล้วพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีระดับความพึงพอใจแตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกรรม โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษามีระดับความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกรรม ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษายู่ในวัยที่มีสุขภาพแข็งแรงมากกว่า และชอบความเป็นธรรมชาติจึงมีระดับความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกรรม

ส่วนในเรื่องอื่นๆ นอกจากนี้อาจพบว่านักท่องเที่ยวที่มีอาชีพแตกต่างกันทั้ง 3 กลุ่ม มีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

จากการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว จำแนกตามอาชีพของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน 3 กลุ่ม คือ 1) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ 2) เกษตรกรรม 3) นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 8 เรื่อง ผลการเปรียบเทียบปรากฏตามตารางที่ 4.22 และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มโดยวิธี Scheffe' test พบว่า

1. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ 1) กิจกรรมเล่นน้ำตก โดยพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีระดับความพึงพอใจแตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ โดยที่กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีระดับความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกรรม ทั้งนี้อาจเนื่องจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษาอยู่ในช่วงวัยรุ่นชอบความตื่นเต้นจึงมีระดับความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ 2) กิจกรรมการสังสรรค์ โดยพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีระดับความพึงพอใจแตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกรรม โดยที่กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา

มีระดับความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจและกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกร ทั้งนี้อาจเนื่องจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษาอยู่ในช่วงวัยรุ่นชอบการสร้างสรรค์ดีมีกิน ชอบความรื่นเริง ชอบการเล่นที่สร้างความสนุกสนาน และการแสดงออก เช่น การเล่นดนตรี จึงมีระดับความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจและกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกร

2. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ กิจกรรมการถ่ายภาพ โดยพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีระดับความพึงพอใจแตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ โดยที่กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีระดับความพึงพอใจมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกร ทั้งนี้อาจเนื่องจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษาอยู่ในช่วงวัยรุ่นชอบการโชว์และสะสมภาพไว้ดูในช่วงที่มีอายุมากขึ้นจึงมีระดับความพึงพอใจมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

ส่วนในเรื่องอื่นๆ นอกจากนี้อาจพบว่านักท่องเที่ยวที่มีอาชีพแตกต่างกันทั้ง 3 กลุ่มมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.21 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านการบริการต่างๆ จำแนกตามอาชีพของนักท่องเที่ยว

ด้านการบริการต่างๆ	อาชีพ						ค่า F
	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ(n=51)		เกษตรกร(n=67)		นักเรียน/นักศึกษา(n=86)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
1. สภาพของโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน	1.80	.664	1.54	.503	1.77	.631	3.662
2. ความเพียงพอของโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน	1.76 ^a	.737	1.37 ^b	.516	1.65 ^a	.671	6.339**
3. ความสะอาดของห้องน้ำห้องสุขา	2.08	.595	2.04	.432	1.88	.550	2.910
4. ความเพียงพอของห้องน้ำห้องสุขา	2.14	.448	1.99	.496	1.93	.513	2.914
5. ความสะดวกในการใช้บริการห้องน้ำห้องสุขา	2.20	.491	2.09	.442	1.99	.552	2.754
6. ความเพียงพอของภาชนะรองรับขยะ	1.90	.640	1.90	.725	2.01	.552	0.748
7. ความเป็นระเบียบของการจัดระบบการจอดรถ	2.25	.560	2.00	.450	2.01	.653	3.675
8. ความปลอดภัยของยานพาหนะ	2.18	.590	2.13	.479	2.01	.428	2.058
9. ความเพียงพอของป้ายสื่อความหมาย	2.20	.491	2.01	.496	2.13	.558	1.953
10. ความเหมาะสมของขนาดป้ายสื่อความหมาย	2.10	.539	1.93	.547	2.05	.466	1.825

ค่าเฉลี่ยที่ตามด้วยอักษรภาษาอังกฤษตัวเดียวกัน ซึ่งอยู่ในแถวเดียวกันไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4.22 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว จำแนกตามอาชีพของนักท่องเที่ยว

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	อาชีพ						ค่า F
	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ(n=51)		เกษตรกร(n=70)		นักเรียน/นักศึกษา(n=83)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
1. การถ่ายภาพ	2.04 ^b	.720	2.11 ^{ab}	.627	2.33 ^a	.543	3.989*
2. การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ	2.18	.385	2.23	.456	2.14	.417	0.752
3. การเล่นน้ำตก	1.88 ^b	.711	2.09 ^{ab}	.717	2.33 ^a	.607	7.101***
4. ปิกนิก / รับประทานอาหาร	2.02	.583	2.13	.536	2.08	.474	0.639
5. การศึกษาดูนก	1.63	.631	1.67	.696	1.73	.626	0.456
6. การศึกษาประวัติศาสตร์	2.25	.440	2.27	.448	2.22	.564	0.242
7. การสังสรรค์	1.88 ^b	.653	1.79 ^b	.587	2.14 ^a	.479	8.087***
8. การชมธรรมชาติ	2.35	.483	2.34	.478	2.22	.495	1.773

ค่าเฉลี่ยที่ตามด้วยอักษรภาษาอังกฤษตัวเดียวกัน ซึ่งอยู่ในแถวเดียวกันไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.5 ผลการทดสอบสมมุติฐาน

ผลการศึกษาเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่านักท่องเที่ยวมีระดับความพึงพอใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีรายละเอียดแสดงตามตารางที่ 4.23

ผลการทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 1 พบว่านักท่องเที่ยวมีเพศแตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวเพศชายและหญิงมีระดับความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ในกิจกรรมการศึกษาประวัติศาสตร์ และกิจกรรมการสังสรรค์ แตกต่างกัน

จึงปฏิเสธสมมุติฐานข้อที่ 1 ที่ว่านักท่องเที่ยวที่มีเพศแตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ไม่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 2 พบว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุแตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุแตกต่างกัน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มอายุไม่เกิน 20 ปี กลุ่มอายุระหว่าง 21 – 40 ปี และกลุ่มอายุมากกว่า 40 ปี มีระดับความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ ในประเด็นการใช้ประโยชน์ในการทำกิจกรรมต่างๆ ประเด็นการป้องกันการทำลายขีดเขียนพ่นสีแหล่งท่องเที่ยว ในด้านการบริหารจัดการ ในประเด็นกฎระเบียบการปฏิบัติในการท่องเที่ยว ประเด็นการต้อนรับอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ต่อนักท่องเที่ยว ประเด็นแผนที่หนังสือคู่มือแนะนำแหล่งท่องเที่ยว ในด้านการบริการต่างๆ ในประเด็นสภาพโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน ประเด็นความเพียงพอของโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน ประเด็นความสะอาดของห้องน้ำห้องสุขา ในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ในกิจกรรมการถ่ายภาพ กิจกรรมการเล่นน้ำตก และกิจกรรมการสังสรรค์ แตกต่างกัน

จึงปฏิเสธสมมุติฐานข้อที่ 2 ที่ว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุแตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ไม่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมุติข้อที่ 3 พบว่านักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาแตกต่างกัน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มการศึกษาระดับไม่เกินมัธยมศึกษา และระดับอนุปริญญา และกลุ่มระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีระดับความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ ในประเด็นการใช้ประโยชน์พื้นที่ในการทำกิจกรรมต่างๆ ประเด็นการออกแบบวางผังสิ่งก่อสร้างต่างๆในแหล่งท่องเที่ยว ในด้านการบริหาร

จัดการ ในประเด็นความสะอาดเป็นระเบียบของศูนย์บริการข้อมูล ในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ในกิจกรรมการเล่นน้ำตก กิจกรรมการศึกษาคุณก แตกต่างกัน

จึงปฏิเสธสมมุติฐานข้อที่ 3 ที่ว่านักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ไม่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 4 พบว่านักท่องเที่ยวที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพแตกต่างกัน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม และกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา มีระดับความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ ในประเด็นการใช้ประโยชน์ในการทำกิจกรรมต่างๆ ประเด็นการรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว ประเด็นความสมบูรณ์ของสภาพแหล่งท่องเที่ยว ประเด็นความมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่แตกต่างจากแหล่งอื่น ในด้านการบริหารจัดการ ในประเด็นกฎระเบียบการปฏิบัติในการท่องเที่ยว ประเด็นการต้อนรับอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ต่อนักท่องเที่ยว ประเด็นการบรรยายและให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่ต่อนักท่องเที่ยว ประเด็นแผนที่หนังสือคู่มือแนะนำแหล่งท่องเที่ยว ในด้านการบริการต่างๆ ในประเด็นความเพียงพอของโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน ในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ในกิจกรรมการถ่ายภาพ กิจกรรมการเล่นน้ำตก และกิจกรรมการสังสรรค์ แตกต่างกัน

จึงปฏิเสธสมมุติฐานข้อที่ 4 ที่ว่านักท่องเที่ยวที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.23 สรุปผลการทดสอบสมมุติฐาน

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการของนักท่องเที่ยว			
	เพศ	อายุ	ระดับศึกษา	อาชีพ
1. ด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ				
1.1. การใช้ประโยชน์พื้นที่ในการทำกิจกรรมต่างๆ	NS	**	*	***
1.2. การออกแบบวางผังสิ่งก่อสร้างต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว	NS	NS	**	NS
1.3. บรรยากาศความร่มรื่นของสภาพแหล่งท่องเที่ยว	NS	NS	NS	NS
1.4. การรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว	NS	NS	NS	*
1.5. การป้องกันการทำลายขีดเขียนพันสีแหล่งท่องเที่ยว	NS	*	NS	NS
1.6. ความสมบูรณ์ของสภาพแหล่งท่องเที่ยว	NS	NS	NS	*
1.7. ระยะทางเดินศึกษาธรรมชาติ	NS	NS	NS	NS
1.8. สภาพเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ	NS	NS	NS	NS
1.9. ความกลมกลืนของอาคารสิ่งก่อสร้างกับธรรมชาติ	NS	NS	NS	NS
1.10. ความมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่แตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น	NS	NS	NS	*
2. ด้านการบริหารจัดการ				
2.1. กฎระเบียบการปฏิบัติในการท่องเที่ยว	NS	***	NS	***
2.2. เวลาเปิด - ปิด ในการบริการท่องเที่ยว	NS	NS	NS	NS
2.3. การบริการในการจำหน่ายบัตรค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท	NS	NS	NS	NS

ตารางที่ 4.23 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน (ต่อ)

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการของนักท่องเที่ยว			
	เพศ	อายุ	ระดับศึกษา	อาชีพ
2.4. ราคาบัตรค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท	NS	NS	NS	NS
2.5. ความคุ้มค่าของการบริการการท่องเที่ยวกับค่าใช้จ่าย	NS	NS	NS	NS
2.6. การต้อนรับอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ต่อนักท่องเที่ยว	NS	*	NS	***
2.7. การบรรยายและให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่ต่อนักท่องเที่ยว	NS	NS	NS	*
2.8. ความเพียงพอของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานบริการ	NS	NS	NS	NS
2.9. ความสะอาดเป็นระเบียบของศูนย์บริการข้อมูล	NS	NS	*	NS
2.10. ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว	NS	NS	NS	NS
2.11. แผนที่หนังสือคู่มือแนะนำแหล่งท่องเที่ยว	NS	*	NS	*
3. ด้านการบริการต่างๆ				
3.1. สภาพของโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน	NS	*	NS	NS
3.2. ความเพียงพอของโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน	NS	*	NS	**
3.3. ความสะอาดของห้องน้ำห้องสุขา	NS	**	NS	NS
3.4. ความเพียงพอของห้องน้ำห้องสุขา	NS	NS	NS	NS
3.5. ความสะดวกในการใช้บริการห้องน้ำห้องสุขา	NS	NS	NS	NS
3.6. ความเพียงพอของภาชนะรองรับขยะ	NS	NS	NS	NS

ตารางที่ 4.23 สรุปผลการทดสอบสมมุติฐาน (ต่อ)

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการของนักท่องเที่ยว			
	เพศ	อายุ	ระดับศึกษา	อาชีพ
3.7. ความเป็นระเบียบของการจัดระบบการจอดรถ	NS	NS	NS	NS
3.8. ความปลอดภัยของยานพาหนะ	NS	NS	NS	NS
3.9. ความเพียงพอของป้ายสื่อความหมาย	NS	NS	NS	NS
3.10. ความเหมาะสมของขนาดป้ายสื่อความหมาย	NS	NS	NS	NS
4. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว				
4.1. การถ่ายภาพ	NS	**	NS	*
4.2. การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ	NS	NS	NS	NS
4.3. การเล่นน้ำตก	NS	**	***	***
4.4. ปิกนิก/รับประทานอาหาร	NS	NS	NS	NS
4.5. การศึกษาดูนก	NS	NS	*	NS
4.6. การศึกษาประวัติศาสตร์	*	NS	NS	NS
4.7. การสังสรรค์	***	**	NS	***
4.8. การชมธรรมชาติ	NS	NS	NS	NS
หมายเหตุ	* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05			
	** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01			
	*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001			

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท อำเภอบ้านฝ้อ จังหวัดอุดรธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ลักษณะข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการของนักท่องเที่ยว 2) กิจกรรมและการใช้บริการการท่องเที่ยวในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท 3) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท 4) เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีลักษณะข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวทัศนศึกษาในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาทในช่วงเดือนพฤษภาคม - กรกฎาคม 2547 ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 204 ราย โดยการใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS for Window การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่า t-test, F-test และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในแต่ละคู่ใช้วิธี Scheffe' test ซึ่งผลการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ลักษณะข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของนักท่องเที่ยว

พบว่า นักท่องเที่ยวร้อยละ 51.0 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 49.0 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 30.4 ปี อายุต่ำสุด 15.0 ปี อายุสูงสุด 67.0 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 54.4 มีสถานภาพโสด ร้อยละ 36.8 มีการศึกษาในระดับ ปวส.,อนุปริญญา ร้อยละ 42.2 เป็นนักเรียน/นักศึกษา ส่วนใหญ่ร้อยละ 74.5 มีภูมิลำเนาอาศัยในจังหวัดอุดรธานี ส่วนใหญ่ร้อยละ 94.6 ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว และส่วนใหญ่ร้อยละ 72.1 เป็นนักท่องเที่ยวที่เคยมาท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาทแล้ว โดยร้อยละ 43.1 มาท่องเที่ยวมากกว่า 2 ครั้ง และส่วนใหญ่ร้อยละ 86.8 คิดจะกลับมาท่องเที่ยวป่าอนุรักษ์ภูพระบาทอีก

5.1.2 กิจกรรมและการใช้บริการการท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาท

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ร้อยละ 82.4 ตั้งใจมาท่องเที่ยว/พักผ่อนโดยตรง ร้อยละ 52.5 มากับเพื่อน ลักษณะการเดินทางร้อยละ 40.7 เดินทางโดยใช้รถจักรยานยนต์ ร้อยละ 55.9 ได้รับความสะดวกในการเดินทาง รูปแบบการเดินทางส่วนใหญ่ร้อยละ 87.7 มาเช้า – เย็นกลับ ไม่พักค้างแรม ระยะทางจากบ้านนักท่องเที่ยวมาป่าอนุรักษ์ภูพระบาทร้อยละ 46.1 มีระยะทางน้อยกว่า 45 กิโลเมตร ร้อยละ 45.6 ใช้จ่ายในการเดินทางมาท่องเที่ยว ไม่เกิน 200 บาท โดยมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย

498.87 บาทต่อคน นักท่องเที่ยวบางคนใช้จ่ายน้อยที่สุด 20 บาท และสูงสุด 5,000 บาท นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ร้อยละ 75.5 เห็นว่าควรจ่ายค่าธรรมเนียมในการท่องเที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท และส่วนใหญ่ร้อยละ 87.7 เห็นว่าค่าธรรมเนียมที่เก็บในปัจจุบันไม่แพง และเห็นว่าควรเก็บค่าธรรมเนียมสำหรับเด็กในอัตราระหว่าง 6-10 บาท ร้อยละ 47.5 โดยมีค่าเฉลี่ย 8.60 บาท ค่าธรรมเนียมสำหรับผู้ใหญ่ในอัตราไม่เกิน 10 บาท ร้อยละ 45.1 ค่าเฉลี่ย 18.7 บาท ค่าธรรมเนียมสำหรับชาวต่างประเทศในอัตราไม่เกิน 30 บาท ร้อยละ 44.6 มีค่าเฉลี่ย 50.7 บาท กิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาทที่นักท่องเที่ยวปฏิบัติ ร้อยละ 63.2 เดินป่าศึกษาธรรมชาติ ร้อยละ 59.3 ศึกษาประวัติศาสตร์ ร้อยละ 55.4 เล่นน้ำตก และร้อยละ 50.5 ชมธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบหรือสนใจ ร้อยละ 92.2 หอนางอุสา ร้อยละ 55.9 น้ำตกตาดน้อย ร้อยละ 51.5 แหล่งภาพเขียนสีโนนสาวเอ้ นักท่องเที่ยวร้อยละ 52.0 ใช้เวลาในการท่องเที่ยวทัศนศึกษาในระหว่าง 91-180 นาที โดยมีค่าเฉลี่ย 175.5 นาที การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติม ร้อยละ 46.1 เห็นว่าคืออยู่แล้วไม่ควรมีการพัฒนา ร้อยละ 45.6 เห็นควรพัฒนารถราง/รถลากล้อเลื่อน และร้อยละ 36.8 เห็นควรพัฒนาลานจอดรถ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่วนใหญ่ร้อยละ 93.1 เคยรับรู้ โดยร้อยละ 62.7 รับรู้จากนิตยสาร วารสาร จุลสาร แผ่นพับ ร้อยละ 52.9 รับรู้จากวิทยุ ร้อยละ 48.5 รับรู้จากคำบอกเล่าจากคนอื่น และร้อยละ 45.6 รับรู้จากโทรทัศน์

5.1.3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท

ทำการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านต่างๆ รวม 4 ด้าน คือ 1) ด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านการบริการต่างๆ และ 4) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

1. ด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ ในเรื่อง 1) การใช้ประโยชน์พื้นที่ในการทำกิจกรรมต่างๆ 2) การออกแบบวางผังสิ่งก่อสร้างต่างๆในแหล่งท่องเที่ยว 3) บรรยากาศความร่มรื่นของสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยว 4) การรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว 5) การป้องกันกันทำลายขีดเขียนพันสีแหล่งท่องเที่ยว 6) ความสมบูรณ์ของสภาพแหล่งท่องเที่ยว 7) ระยะทางเดินศึกษาธรรมชาติ 8) สภาพเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ 9) ความกลมกลืนของอาคารสิ่งก่อสร้างกับธรรมชาติ 10) ความมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่แตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับพอใจน้อยทุกเรื่อง โดยมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดในเรื่อง บรรยากาศความร่มรื่นของสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยว

2. ด้านการบริหารจัดการ ในเรื่อง 1) กฎระเบียบการปฏิบัติในการท่องเที่ยว 2) เวลาเปิด - ปิด ในการบริการการท่องเที่ยว 3) การบริการในการจำหน่ายบัตรค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยาน

ประวัติศาสตร์ภูพระบาท 4) ราคาบัตรค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท 5) ความคุ้มค่าของการบริการท่องเที่ยวเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย 6) การต้อนรับอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ต่อนักท่องเที่ยว 7) การบรรยายและให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่แก่นักท่องเที่ยว 8) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานบริการ 9) ความสะอาดเป็นระเบียบของศูนย์บริการข้อมูล 10) ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว 11) แผนที่หนังสือคู่มือแนะนำแหล่งท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับพอใจมาก จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ การบรรยายและให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่แก่นักท่องเที่ยว การต้อนรับอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ต่อนักท่องเที่ยว ส่วนในเรื่องอื่นๆ นอกจากนี้ พบว่านักเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับพอใจน้อย

3. ด้านการบริการต่างๆ ในเรื่อง 1) สภาพโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน 2) ความเพียงพอของโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน 3) ความสะอาดของห้องน้ำห้องสุขา 4) ความเพียงพอของห้องน้ำห้องสุขา 5) ความสะดวกในการใช้บริการห้องน้ำห้องสุขา 6) ความเพียงพอของภาชนะรองรับขยะ 7) ความเป็นระเบียบของการจัดระบบการจอดรถ 8) ความปลอดภัยของยานพาหนะ 9) ความเพียงพอของป้ายสื่อความหมาย 10) ความเหมาะสมของขนาดป้ายสื่อความหมาย พบว่า นักเที่ยวมีความไม่พึงพอใจ จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ ความเพียงพอของโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน ส่วนในเรื่องอื่นๆ นอกจากนี้ พบว่า นักเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับพอใจน้อย

4. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ในกิจกรรม 1) การถ่ายภาพ 2) การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ 3) การเล่นน้ำตก 4) ปิกนิก/รับประทานอาหาร 5) การศึกษาดูนก 6) การศึกษาประวัติศาสตร์ 7) การสังสรรค์ 8) การชมธรรมชาติ พบว่า นักเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับพอใจน้อยทุกเรื่อง โดยมีความพึงพอใจมากที่สุดในกิจกรรมการชมธรรมชาติ

5.1.4 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท

ผลการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ใน 4 ด้าน คือ ด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการบริการต่างๆ และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยจำแนกตามลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของนักท่องเที่ยวที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพแตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจในแต่ละเรื่องแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สรุปผลได้ดังนี้

5.1.4.1 การเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจำแนกตามเพศ

(1) ในด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า นักท่องเที่ยวเพศชายและหญิงมีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกเรื่อง

(2) ในด้านการบริหารจัดการ พบว่า นักท่องเที่ยวเพศชายและหญิงมีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกเรื่อง

(3) ในด้านการบริการต่างๆ พบว่า นักท่องเที่ยวเพศชายและหญิงมีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกเรื่อง

(4) ในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า 1) นักท่องเที่ยวเพศชายมีความพึงพอใจในกิจกรรมการศึกษาประวัติศาสตร์แตกต่างจากนักท่องเที่ยวหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักท่องเที่ยวเพศชายมีความพึงพอใจในกิจกรรมการสังสรรค์ แตกต่างจากนักท่องเที่ยวหญิงที่ระดับ .001

5.1.4.2 การเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจำแนกตามอายุ

(1) ในด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า 1) นักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี มีความพึงพอใจในเรื่อง การใช้ประโยชน์พื้นที่ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ แตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีความพึงพอใจ ไม่แตกต่างกันกับนักท่องเที่ยวที่มีอายุมากกว่า 40 ปี 2) นักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี มีความพึงพอใจในเรื่อง การป้องกันการทำลายจิตเขียนพันสีแหล่งท่องเที่ยว แตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกันกับนักท่องเที่ยวที่มีอายุมากกว่า 40 ปี

(2) ในด้านการบริหารการจัดการ พบว่า 1) นักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี มีความพึงพอใจในเรื่อง กฎระเบียบการปฏิบัติในการท่องเที่ยว แตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกันกับนักท่องเที่ยวที่มีอายุมากกว่า 40 ปี 2) นักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี มีความพึงพอใจในเรื่องการต้อนรับอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ต่อนักท่องเที่ยว แตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกันกับนักท่องเที่ยวที่มีอายุมากกว่า 40 ปี 3) นักท่องเที่ยวที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี มีความพึงพอใจในเรื่อง แผนที่หนังสือคู่มือแนะนำแหล่งท่องเที่ยว แตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่มีอายุมากกว่า 40 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกันกับนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี

(3) ในด้านการบริการต่าง ๆ พบว่า 1) นักท่องเที่ยวที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี มีความพึงพอใจในเรื่อง สภาพของโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน แตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่มีอายุมากกว่า 40 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกันกับนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี 2) นักท่องเที่ยวที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี มีความพึงพอใจในเรื่อง ความเพียงพอของโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน แตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่มีอายุมากกว่า 40 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกันกับนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี 3) นักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี มีความพึงพอใจในเรื่อง ความสะอาดของห้องน้ำ -

ห้องสุขา แตกต่างจากนักท่องเที่ยงที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกับนักท่องเที่ยงที่มีอายุมากกว่า 40 ปี

(4) ในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยง พบว่า 1) นักท่องเที่ยงที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี มีความพึงพอใจในกิจกรรม การถ่ายภาพ แตกต่างจากนักท่องเที่ยงที่มีอายุมากกว่า 40 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกับนักท่องเที่ยงที่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี 2) นักท่องเที่ยงที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี มีความพึงพอใจในกิจกรรม การเล่นน้ำตก แตกต่างจากนักท่องเที่ยงที่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี และนักท่องเที่ยงที่มีอายุมากกว่า 40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) นักท่องเที่ยงที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี มีความพึงพอใจในกิจกรรม การสังสรรค์ แตกต่างจากนักท่องเที่ยงที่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี และนักท่องเที่ยงที่มีอายุมากกว่า 40 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.1.4.3 การเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยงจำแนกตามระดับการ

ศึกษา

(1) ในด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า 1) นักท่องเที่ยงที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีความพึงพอใจในเรื่อง การใช้ประโยชน์พื้นที่ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ แตกต่างจากนักท่องเที่ยงที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกับนักท่องเที่ยงที่มีการศึกษาในระดับไม่เกินมัธยมศึกษา 2) นักท่องเที่ยงที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีความพึงพอใจในเรื่อง การออกแบบวางผังสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยง แตกต่างจากนักท่องเที่ยงที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกับนักท่องเที่ยงที่มีการศึกษาในระดับไม่เกินมัธยมศึกษา

(2) ในด้านการบริหารจัดการ พบว่า 1) นักท่องเที่ยงที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีความพึงพอใจในเรื่อง ความสะอาดเป็นระเบียบของศูนย์บริการข้อมูล แตกต่างจากนักท่องเที่ยงที่มีการศึกษาในระดับไม่เกินมัธยมศึกษา และนักท่องเที่ยงที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

(3) ในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยง พบว่า 1) นักท่องเที่ยงที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญา มีความพึงพอใจในกิจกรรม การเล่นน้ำตก แตกต่างจากนักท่องเที่ยงที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกับนักท่องเที่ยงที่มีการศึกษาในระดับไม่เกินมัธยมศึกษา 2) นักท่องเที่ยงที่มีการศึกษาในระดับไม่เกินมัธยมศึกษา มีความพึงพอใจในกิจกรรม การศึกษาดูนก แตกต่างจากนักท่องเที่ยงที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกับนักท่องเที่ยงที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป

5.1.4.4 การเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจำแนกตามอาชีพ

(1) ในด้านสภาพทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า 1) นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจมีความพึงพอใจในเรื่อง การใช้ประโยชน์พื้นที่ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ แตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกรรมและนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 2) นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีความพึงพอใจในเรื่อง การรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว แตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกับนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกรรม 3) นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีความพึงพอใจในเรื่องความสมบูรณ์ของสภาพแหล่งท่องเที่ยว แตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกับนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกรรม 4) นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีความพึงพอใจในเรื่อง ความมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่แตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น แตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกับนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกรรม

(2) ในด้านการบริหารจัดการ พบว่า 1) นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจและนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกรรม มีความพึงพอใจในเรื่อง กฎระเบียบการปฏิบัติในการท่องเที่ยว แตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 2) นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกรรม มีความพึงพอใจในเรื่อง การต้อนรับอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ต่อนักท่องเที่ยว แตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา 3) นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีความพึงพอใจในเรื่อง การบรรยายและให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่ต่อนักท่องเที่ยว แตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกับนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกรรม 4) นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีความพึงพอใจในเรื่อง แผนที่หนังสือคู่มือแนะนำแหล่งท่องเที่ยว แตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกับนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

(3) ในด้านการบริการต่าง ๆ พบว่า 1) นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีความพึงพอใจในเรื่อง ความพึงพอใจของโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน แตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

(4) ในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า 1) นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีความพึงพอใจในกิจกรรม การถ่ายภาพ แตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกับนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกรกรรม 2) นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีความพึงพอใจในกิจกรรม การเล่น น้ำตก แตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกับนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกรกรรม 3) นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีความพึงพอใจในกิจกรรม การสังสรรค์ แตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และนักท่องเที่ยวที่มีอาชีพเกษตรกรกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

5.1.5 การทดสอบสมมติฐาน

จากการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาทที่มีลักษณะพื้นฐานทางด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ แตกต่างกัน พบว่านักท่องเที่ยวมีระดับความพึงพอใจแตกต่างกันในบางเรื่อง

ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ว่านักท่องเที่ยวที่มีลักษณะพื้นฐานทางด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ แตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาทไม่แตกต่างกัน

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จากการศึกษาในครั้งนี้ ได้ทำให้ทราบข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยว และพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อใช้เป็นข้อพิจารณาในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ

1. กิจกรรมและการให้บริการการท่องเที่ยว พบว่าส่วนใหญ่รูปแบบการเดินทางของนักท่องเที่ยวอยู่ในลักษณะมาเช้า-เย็นกลับ ไม่พักค้างแรมนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวในท้องถิ่นที่บ้านพักไม่ห่างไกลจากภูพระบาทมากนัก มีการใช้จ่ายในการเดินทางและประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวค่อนข้างน้อย

ดังนั้น เพื่อส่งเสริม และพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ภูพระบาท ให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวจากแหล่งอื่นอย่างแพร่หลาย ควรจะทำการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในสื่อวงกว้าง เช่น การจัดรายการทางวิทยุ โทรทัศน์ และจัดทำนิตยสาร วารสาร จุลสาร แผ่นพับ ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวจากแหล่งอื่นทั้งภายในประเทศและต่างชาติได้รู้จักและเข้ามาท่องเที่ยว ตลอดจนหน่วยงานที่รับผิดชอบพื้นที่จะต้องควรพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อรองรับให้นักท่องเที่ยวได้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ใช้เวลาประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งวันและคืน และควรพัฒนาบ้านพักรับรองนักท่องเที่ยวให้มีปริมาณเพียงพอในการรองรับนักท่องเที่ยวพร้อมทั้ง

มีสิ่งอำนวยความสะดวก ไว้รองรับนักท่องเที่ยวในระดับที่มีความสะดวกสบายตามสภาพของแหล่งท่องเที่ยว พร้อมกับส่งเสริมให้มีศูนย์จำหน่ายสินค้าของชุมชน สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จากท้องถิ่นใกล้เคียง ไว้บริการเพื่อกระตุ้นการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว

2. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ในด้านการบริการต่าง ๆ พบว่า ในเรื่องความเพียงพอของโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อนตามจุดบริการหรือแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ มีจำนวนน้อย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเพิ่มจำนวนโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อนให้มากขึ้น ส่วนในด้านอื่นๆ โดยภาพรวมซึ่งนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่แล้วก็มีความจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข ให้ดีขึ้นและมีความพร้อมในการให้บริการอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมากขึ้น

3. ค่าธรรมเนียมในการเที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท จากการศึกษาเห็นว่า เด็กควรเก็บในอัตรา 6-10 บาท ผู้ใหญ่ควรเก็บในอัตราไม่เกิน 10 บาท และชาวต่างชาติควรเก็บในอัตราไม่เกิน 30 บาท ซึ่งปัจจุบันเก็บค่าธรรมเนียมเด็กในอัตรา 5 บาท ผู้ใหญ่เก็บในอัตรา 10 บาท และชาวต่างชาติเก็บในอัตรา 30 บาท จึงเห็นสมควรเก็บค่าธรรมเนียมในอัตราเดิมเพราะเห็นว่าเหมาะสมอยู่แล้ว

4. กิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาทที่นักท่องเที่ยวปฏิบัติในจำนวนมากครั้ง และแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจใช้บริการในจำนวนมาก ควรที่จะต้องมีการศึกษาจิตความสามารถในการรองรับของพื้นที่ เพื่อให้พื้นที่สามารถรองรับกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หรือเป็นการทำลายสภาพทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวนั้น เพื่อให้การท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาทเกิดความยั่งยืน

5. กลุ่มนักท่องเที่ยวประเภทนักเรียน/นักศึกษาควรจะต้องมีการอธิบายและให้คำแนะนำในเรื่องการบรรยายและให้ความรู้ กฎระเบียบการปฏิบัติในการท่องเที่ยว ตลอดจนการต้อนรับอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำให้มากขึ้น โดยเจ้าหน้าที่จะต้องให้ความสำคัญและให้คำอธิบายแนะนำอย่างเพียงพอ เนื่องจากเป็นวัยที่ต้องการคำแนะนำอธิบายและเป็นวัยแห่งการเรียนรู้มีความต้องการข้อมูลในแง่วิชาการมาก

6. การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านต่างๆ ประสบปัญหาเพราะเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานมีจำนวนน้อยจึงไม่สามารถอำนวยความสะดวก ดูแลรักษาความสะอาดของสถานที่ และรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวในทุก ๆ ด้านได้อย่างเพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึง ซึ่งพบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวมีเพิ่มขึ้นทุกปี ประกอบกับงบประมาณที่ใช้จ่ายประจำปีมีจำนวนจำกัดจึงไม่สามารถที่จะพัฒนาในด้านการบริหารจัดการได้ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่หน่วยงานรับผิดชอบพื้นที่ จะต้องนำผลการศึกษาในครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อเป็นกรอบในการวางแผนและขอรับการจัดสรรเงินงบประมาณมาพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวให้ส่งผลต่อนักท่องเที่ยวที่มีความพึงพอใจในระดับมากขึ้นต่อไป

5.2.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไปเห็นควรพิจารณาศึกษาวิจัยในเรื่องต่อไปนี้ เพื่อใช้เป็นแนวทางแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ให้สามารถดำเนินการไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เกิดประโยชน์ต่อชุมชนรอบๆพื้นที่ และเกิดความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรการท่องเที่ยวตลอดไป

1. ควรศึกษาวิจัยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ตลอด 12 เดือน ในรอบปี เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยมาเปรียบเทียบกับการศึกษาวิจัยในครั้ง นี้ แล้วนำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลเพื่อแก้ไขปรับปรุง และพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาทต่อไป

2. ควรศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่เขตป่าภูพระบาท เพื่อทราบข้อมูลพื้นฐาน ในเรื่องการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ , การป้องกันรักษาป่าไม้ และการป้องกันรักษาไฟป่า อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ต่อไป

3. ควรศึกษาวิจัยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวในเขตป่าอนุรักษ์แห่งอื่นๆ ที่มีลักษณะทางด้านกายภาพ ชีวภาพ สภาพการใช้ประโยชน์ กิจกรรมและการใช้บริการ การท่องเที่ยว และการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่มีความคล้ายคลึงพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาท เพื่อมาวิเคราะห์ ศักยภาพด้านปัจจัยภายใน 1) จุดแข็ง 2) จุดอ่อน ปัจจัยภายนอก 1) โอกาสศักยภาพในการพัฒนา 2) ภัยคุกคาม เพื่อมาเปรียบเทียบการดำเนินการ แล้วนำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงแก้ไขและเป็นข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2542). รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินนโยบายการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- กรมป่าไม้. (2541). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอุทยานแห่งชาติ. เอกสารประกอบการ
การประชุมสัมมนาหัวหน้าอุทยานแห่งชาติและวนอุทยาน ครั้งที่ 2. เชียงใหม่: [ม.ป.พ.].
- _____. (2545). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอุทยานแห่งชาติ. เอกสารประกอบการ
ประชุมสัมมนาหัวหน้าอุทยานแห่งชาติและวนอุทยาน ครั้งที่ 3. นครนายก: [ม.ป.พ.].
- กำพล ทับทิมไทย. (2533). การศึกษาความพึงพอใจในงานของข้าราชการตรวจสอบสังกัดกองอนามัย
การศึกษา กองบัญชาการศึกษา กรมตำรวจ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.
สาขาวิชาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฉกาจ สุธรรมจรยา. (2538). ความพึงพอใจในการทำงานของเจ้าหน้าที่หน่วยป้องกันและกำจัด
ศัตรูพืช. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร
สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. (2542). การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชูชีพ อ่อนโลกสูง. (2522). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ดร.ชนันท์ เอ็มพันธ์. (2545). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. เอกสารประกอบการสัมมนาการ
จัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในการสัมมนาหัวหน้าอุทยานและวนอุทยาน ครั้งที่ 3.
นครนายก: [ม.ป.พ.].
- ธนากร วิชัยกุล. (2545). ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมทางชีวกายภาพและ
การบริการบริเวณศูนย์ศึกษาธรรมชาติสวนป่าทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิกร เกลี้ยงพิบูลย์. (2544). ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์
พู่แค จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิคม จารุณี. (2539). การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ:
กรมฝึกหัดครู.

- นิยะดา ชุมหวงศ์ & นินนาท โอปารวรรวูฒิ. (2519). **บริหารงานบุคคล**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.
- นำชัย พรหมมีชัย. (2544). **ความพึงพอใจของเกษตรกรจังหวัดบุรีรัมย์ต่อการดำเนินงานส่งเสริม
ภายใต้โครงการพัฒนาการผลิตหม่อนไหมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. วิทยานิพนธ์
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นำชัย ทนุผล และคณะ. (2544). **โครงการวิจัยการส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์บริการท่องเที่ยวและ
พัฒนาธุรกิจชุมชนด้วยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดแพร่**. (รายงานผลการวิจัย)
เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- แน่นน้อย พงษ์สามารถ. (2519). **จิตวิทยาอุตสาหกรรม**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญทัน ดอกไทรสง & เอ็ด สาระภูมิ. (2538). **ประสิทธิภาพการบริหารบุคคลในองค์กร**.
กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ. (2524). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคม**. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์
และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประยูร อุดมเสียง. (2541). **การพัฒนาและฝึกอบรมทรัพยากรมนุษย์ทางการเกษตร**. ขอนแก่น:
โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- ประเสริฐ แสงหิรัญ. (2527). **จิตวิทยาธุรกิจ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ปुरुชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2530). **การวิจัยและประเมิน : หลักการและกระบวนการ**. กรุงเทพฯ:
การพิมพ์พระนคร.
- ปรียาพร พรหมพิทักษ์. (2527). **ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแผนพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก
สะดวกบริเวณอุทยานแห่งชาติภูกระดึง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พรรณพราย ทรัพย์ประภา. (2529). **จิตวิทยาอุตสาหกรรม**. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. ปรีนติ้งเฮ้าส์.
- พันทิพา โฉมประดิษฐ์. (2530). **ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแผนพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก
สะดวกบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- โยธิน ศันสนยุท. (2530). **มนุษย์สัมพันธ์ : จิตวิทยาการทำงานในองค์กร**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2538). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2535**. พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

- ลำพอง ศรีทับทิม. (2535). ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวยชาวไทยต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพ บริเวณสะพานข้ามแม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วนอุทยานภูพระบาทบัวบก. (2546). สถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวทัศนศึกษาในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาทประจำปี. (รายงานสรุป). [ม.ป.ท: ม.ป.พ.].
- วรรณพร วณิชชานุกร. (2542). การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- วิลยา บุตรดี. (2533). ความพึงพอใจในงานที่ปฏิบัติของพนักงานเคหกิจเกษตรในภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- วิมลรัตน์ หรยางกูล. (2526). พฤติกรรมมนุษย์และสภาพแวดล้อม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เศกสรรค์ ยวงนิษฐ์. (2541). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมเกียรติ วรรณวัฒน์. (2539). ความรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษานักศึกษาสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2540). การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- เสาวนิต ตั้งตระกูล. (2533). ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพ บริเวณชายหาดหัวหิน. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุรสิทธิ์ เวชสิทธิ์. (2544). ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อกล้าไม้ป่าจากศูนย์เพาะชำกล้าไม้ที่ 4 จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุเมธ เดียวอิสเรศ. (2527). พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: รุ่งวัฒนาการพิมพ์.
- สิทธิรัตน์ ปราจีนบุรวรรณ์. (2531). ชีตความสามารถทางสังคมสำหรับการท่องเที่ยวชายหาดชะอำ. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำเนาวัล พุกละอ. (2545). ความพึงพอใจต่อการส่งเสริมและการให้บริการ ขององค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย (อ.ส.ค.) ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- สำเร็จ จันทสุวรรณ & สุวรรณ บัวทวน. (2544). **สถิติสำหรับการวิจัยทางสังคม**. ขอนแก่น: ภาควิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ขอนแก่น.
- อภิวรรณ เกียงขวา. (2534). **ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาสถานที่พักริมที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อารี พันธุ์มณี. (2538). **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- Flippo, E.B. (1966). **Principles of Personnel Management**. New York : McGraw – Hill.
- อ้างอิงใน สำเนา พุทธะอ. (2545). **ความพึงพอใจต่อการส่งเสริมและการให้บริการ ขององค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย (อ.ส.ค.) ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- H.Robimson. (1976). **A Geogiaply of Tourism**. London : Mc Donald Evans.
- อ้างอิงใน สมเกียรติ วรรณวัฒน์. (2539). **ความรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษานักศึกษาสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในจังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ปริญญา สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Krech, D. and R.S. Crutchfield. (1962). **Individual in Society**. New York: McGraw – Hill.
- อ้างอิงใน สุรสิทธิ์ เวชสิทธิ์. (2544). **ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อกล้าไม้ป่าจากศูนย์เพาะชำกล้าไม้ที่ 4 จังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Secord ,P.F. and Garl W. Backman. (1964). **Social Psychology**. New York: McGraw – Hill.
- อ้างอิงใน สำเนา พุทธะอ. (2545). **ความพึงพอใจต่อการส่งเสริมและการให้บริการ ขององค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย (อ.ส.ค.) ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Shelley, M. (1985). **Design as an Instrument of Change: the Role of Design in Two. Responding to Social Change**, Pennsy Ivania: Dowden. Hutchinson & Ross. Inc.
- อ้างอิงใน สุรสิทธิ์ เวชสิทธิ์. (2544). **ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อกล้าไม้ป่าจากศูนย์เพาะชำกล้าไม้ที่ 4 จังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

หมายเลขแบบสัมภาษณ์.....
 ชื่อผู้สัมภาษณ์.....
 วัน.....เดือน.....ปี.....

แบบสัมภาษณ์โครงการวิจัย

เรื่อง

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 ในป่าอนุรักษ์ภูพระบาท อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

ชื่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์.....นามสกุล.....
 ที่อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....ตำบล.....
 อำเภอ.....จังหวัด.....

คำชี้แจง : โปรดกาเครื่องหมาย / ลงใน ( ) ในคำตอบที่ตรงสภาพความเป็นจริง
 ของท่านเพียงข้อเดียว (ยกเว้นข้อที่ระบุไว้ให้ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง.....ให้สมบูรณ์ครบถ้วน

ตอนที่ 1 รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ

1. เพศ	( ) ชาย	( ) หญิง	V 001
2. อายุ.....ปี			V 002
3. สถานภาพการสมรส			V 003
	( ) โสด	( ) สมรส	
	( ) หย่าร้าง / ม่าย		
4. ระดับการศึกษา			V 004
	( ) ประถมศึกษา	( ) มัธยมศึกษา	
	( ) ปวช. ,ปวส. ,อนุปริญญา	( ) ปริญญาตรี	
	( ) สูงกว่าปริญญาตรี		
5. อาชีพ			V 005
	( ) รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	( ) เกษตรกรรม	
	( ) นักเรียน / นักศึกษา	( ) บริษัท / เอกชน	
	( ) อื่นๆ.....		

6. ที่อยู่อาศัยในปัจจุบันหรือภูมิลำเนาของท่าน V 006
 อาศัยอยู่ในจังหวัดอุดรธานี อาศัยอยู่ในจังหวัดอื่น
7. ท่านได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวในครั้งนี้ี่สมความตั้งใจหรือไม่ V 007
 สมหวัง ไม่สมหวัง
 เพราะ.....
8. ท่านเคยมาทัศนศึกษาในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาทแล้วหรือไม่ V 008
 ไม่เคยมา เคยมาแล้ว
 ถ้าเคยมา V 009
 มาเป็นครั้งแรก มาเป็นครั้งที่ 2
 มามากกว่า 2 ครั้ง
9. ท่านคิดว่าจะกลับมาเที่ยวภูพระบาทในครั้งต่อไปหรือไม่ V 010
 มา ไม่มา
 ไม่แน่ใจ
 เพราะ.....

ตอนที่ 2 กิจกรรมและการใช้บริการการท่องเที่ยว

1. วัตถุประสงค์ในการเดินทางและมาท่องเที่ยวป่าอนุรักษ์ภูพระบาทครั้งนี้ V 011
 ท่องเที่ยว / พักผ่อน เชื่อมญาติ / เพื่อน
 ทำงาน อบรม / ประชุม / สัมมนา
 อื่นๆ.....
2. ลักษณะการมาท่องเที่ยวป่าอนุรักษ์ภูพระบาทของท่าน V 012
 มาคนเดียว มากับครอบครัว
 มากับเพื่อน มากับโรงเรียนหรือสถานศึกษา
 มากับคณะท่องเที่ยว อื่นๆ.....
3. ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางของท่าน V 013
 รถจักรยานยนต์ รถยนต์ส่วนตัว
 รถของบริษัทนำเที่ยว รถของสำนักงาน
 รถเช่า / รถจ้างเหมา รถของบริษัท / ห้างร้าน
 อื่นๆ.....

4. ความสะดวกในการเดินทาง V 014
 สะดวก   สะดวกพอใช้ได้   ไม่สะดวก
5. รูปแบบการเดินทางของท่าน V 015
 มาเข้า-เย็นกลับ   มาพักค้างแรม.....คืน
6. ระยะทางจากบ้านพักของท่านมาป่าอนุรักษ์ภูพระบาท.....กิโลเมตร V 016
7. ค่าใช้จ่ายทั้งหมดของท่านในการเดินทางมาท่องเที่ยวป่าอนุรักษ์ภูพระบาท V 017
 ประมาณ ..... บาท
8. ท่านคิดว่าควรจ่ายค่าธรรมเนียมในการเที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์ V 018
 ภูพระบาทหรือไม่
 ไม่ควรจ่าย   ควรจ่าย
 เพราะ.....
9. ค่าธรรมเนียมในการเที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท V 019
 ที่เก็บอยู่ในปัจจุบันแพงหรือไม่
 แพง   ไม่แพง
10. ท่านคิดว่าควรเก็บค่าธรรมเนียมในการเที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท V 020
 ในอัตราเท่าใด
 เด็ก.....บาท / คน
 ผู้ใหญ่.....บาท / คน
 ชาวต่างชาติ.....บาท / คน
11. กิจกรรมที่ท่านมาท่องเที่ยวป่าอนุรักษ์ภูพระบาท (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) V 023 - V 032
 ถ่ายภาพ   เดินป่าศึกษาธรรมชาติ
 เล่นน้ำตก   ปิกนิก / รับประทานอาหาร
 ดูนก   ศึกษาประวัติศาสตร์
 สังสรรค์   ชมธรรมชาติ
 ชื่อของที่ระลึก   อื่นๆ.....
12. แหล่งท่องเที่ยวใดในเขตป่าอนุรักษ์ภูพระบาทที่ท่านชื่นชอบหรือสนใจมาก V 033 - V 044
 (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 หอนางอุสา   วัดพ่อตาอุกเขย
 หีบศพพ่อตา,ท้าวบารส,นางอุสา   ถ้ำพระ
 กู่-บ่อน้ำนางอุสา   ถ้ำวัว-ถ้ำคน
 คอกม้าท้าวบารส-คอกม้าน้อย   ถ้ำฤาษี

- ( ) แหล่งภาพเขียนสีโนนสาวเอ้ ( ) รอยพระบาทหลังเต่า
 ( ) น้ำตกตาดน้อย ( ) อื่นๆ.....

13. ท่านใช้เวลาในการทัศนศึกษาในป่าอนุรักษณ์ภูพระบาทเป็นเวลา..... ชั่วโมง
 .....นาที V 045

14. ท่านคิดว่าควรที่จะพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกใดเพิ่มขึ้นในการรองรับ
 กิจกรรมการท่องเที่ยว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) V 046 - 053

- ( ) คืออยู่แล้วไม่ควรมีการพัฒนา
 ( ) บ้านพักนักท่องเที่ยว ( ) ห้องน้ำ-ห้องสุขา
 ( ) ลานจอดรถ ( ) ห้องประชุม / ห้องบรรยาย
 ( ) ลานกางเต็นท์ / กิจกรรม ( ) รถราง / รถลากล้อเลื่อน
 ( ) อื่นๆ.....

15. ในชีวิตประจำวันของท่านได้รับข้อมูลข่าวสารความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ /
 เชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ภูพระบาท หรือไม่ V 054

- ( ) ไม่เคย ( ) เคย

(ถ้าตอบว่าเคย) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

เคยได้รับจากสื่อใด V 055 - V 060

- ( ) หนังสือพิมพ์ ( ) โทรทัศน์
 ( ) วิทยุ ( ) นิตยสาร วารสาร จุลสาร แผ่นพับ
 ( ) คำบอกเล่าจากคนอื่น
 ( ) อื่นๆ.....

คำชี้แจง : โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงความพอใจของท่านเพียงข้อเดียว

พร้อมเหตุผลตามที่ท่านเห็นสมควร (ถ้ามี)

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าอนุรักษ์

ภูพระบาท

หัวข้อประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				รหัสข้อ มูล
	พอใจ มาก	พอใจ น้อย	ไม่ พอใจ	เหตุผล (กรณีไม่พอใจ / ไม่มีความคิดเห็น)	Var.
ความพึงพอใจด้านสภาพ ทรัพยากรธรรมชาติ					
1. การใช้ประโยชน์พื้นที่ในการทำ กิจกรรมต่างๆ					V 061
2. การออกแบบวางผังสิ่งก่อสร้างต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว					V 062
3. บรรยากาศความร่มรื่นของ สภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยว					V 063
4. การรักษาความสะอาดของแหล่ง ท่องเที่ยว					V 064
5. การป้องกันการทำลาย ชีดเขียน พันธุ์แหล่งท่องเที่ยว เช่น แหล่งภาพเขียนสี					V 065
6. ความสมบูรณ์ของสภาพแหล่ง ท่องเที่ยว					V 066
7. ระยะเวลาเดินศึกษาธรรมชาติ					V 067
8. สภาพเส้นทางเดินศึกษา ธรรมชาติ					V 068
9. ความกลมกลืนของอาคาร สิ่งก่อสร้างกับธรรมชาติ					V 069

หัวข้อประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				รหัสข้อมูล
	พอใจ มาก	พอใจ น้อย	ไม่ พอใจ	เหตุผล (กรณีไม่พอใจ / ไม่มีความคิดเห็น)	Var.
10. ความมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่ แตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น					V 070
. ความพึงพอใจด้านการบริหาร จัดการ					
1. กฎระเบียบการปฏิบัติในการ ท่องเที่ยว					V 071
2. เวลา เปิด – ปิด (08.00 – 16.30 น.) ในการบริการการท่องเที่ยว					V 072
3. การบริการในการจำหน่ายบัตรค่า ธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติ ศาสตร์ภูพระบาท					V 073
4. ราคาบัตรค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยาน ประวัติศาสตร์ภูพระบาท					V 074
5. ความคุ้มค่าของการบริการท่องเที่ยว กับค่าใช้จ่าย					V 075
6. การต้อนรับอำนวยความสะดวกและ ให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ต่อ นักท่องเที่ยว					V 076
7. การบรรยายและให้ความรู้ของ เจ้าหน้าที่แก่นักท่องเที่ยว					V 077
8. ความเพียงพอ ของเจ้าหน้าที่ ที่ปฏิบัติงานบริการ					V 078
9. ความสะอาดเป็นระเบียบของ ศูนย์บริการข้อมูล					V 079
10. ความปลอดภัยในการมาท่องเที่ยว					V 080

หัวข้อประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				รหัสข้อ มูล
	พอใจ มาก	พอใจ น้อย	ไม่ พอใจ	เหตุผล (กรณีไม่พอใจ / ไม่มีความคิดเห็น)	Var.
11.แผนที่หนังสือคู่มือแนะนำแหล่ง ท่องเที่ยว					V 081
ค. ความพึงพอใจด้านการบริการต่างๆ					
1. สภาพของโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อน					V 082
2. ความเพียงพอของโต๊ะเก้าอี้ สำหรับนั่งพักผ่อน					V 083
3. ความสะอาดของห้องน้ำ-ห้องสุขา					V 084
4. ความเพียงพอของห้องน้ำ- ห้องสุขา					V 085
5. ความสะดวกในการใช้บริการห้องน้ำ ห้องสุขา					V 086
6. ความเพียงพอของภาชนะรองรับขยะ					V 087
7. ความเป็นระเบียบของการจัดระบบ การจอดรถ					V 088
8. ความปลอดภัยของรถยนต์พาหนะ					V 089
9. ความเพียงพอของป้ายสื่อความหมาย					V 090
10. ความเหมาะสมของขนาดป้ายสื่อ ความหมาย					V 091

หัวข้อประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				รหัสข้อมูล
	พอใจ มาก	พอใจ น้อย	ไม่ พอใจ	เหตุผล (กรณีไม่พอใจ / ไม่มีความคิดเห็น)	Var.
. ความพึงพอใจด้านกิจกรรม การท่องเที่ยว					
1. การถ่ายภาพ					V 092
2. การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ					V 093
3. การเล่นน้ำตก					V 094
4. ปิกนิก / รับประทานอาหาร					V 095
5. การศึกษาคุณก					V 096
6. การศึกษาประวัติศาสตร์					V 097
7. การสังสรรค์					V 098
8. การชมธรรมชาติ					V 099
9. อื่นๆ.....					V 100

ข้อเสนอแนะอื่นๆ.....
 .....
 .....

ภาคผนวก ข
สถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวทัศนศึกษา
ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาท

แสดงสถิตินักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาท่องเที่ยวทัศนศึกษา
ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ในช่วงเดือน พฤษภาคม – กรกฎาคม
ปี พ.ศ. 2541

ประจำเดือน	ประเภทนักท่องเที่ยว				จำนวนรวม (ราย)
	นักเรียน		ประชาชน		
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
พฤษภาคม	149	130	576	1,089	1,944
มิถุนายน	121	124	542	525	1,312
กรกฎาคม	311	257	996	946	2,510
รวม	581	511	2,114	2,560	5,766

แสดงสถิตินักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาท่องเที่ยวทัศนศึกษา
ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ในช่วงเดือน พฤษภาคม – กรกฎาคม
ปี พ.ศ. 2542

ประจำเดือน	ประเภทนักท่องเที่ยว				จำนวนรวม (ราย)
	นักเรียน		ประชาชน		
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
พฤษภาคม	130	149	576	1,089	1,944
มิถุนายน	306	264	923	916	2,409
กรกฎาคม	763	608	1,691	1,883	4,945
รวม	1,199	1,021	3,190	3,888	9,298

ที่มา : วนอุทยานภูพระบาทบัวบก สำนักบริหารจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 10

แสดงสถิตินักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาท่องเที่ยวทัศนศึกษา
ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ในช่วงเดือน พฤษภาคม – กรกฎาคม
ปี พ.ศ. 2543

ประจำเดือน	ประเภทนักท่องเที่ยว				จำนวนรวม (ราย)
	นักเรียน		ประชาชน		
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
พฤษภาคม	343	268	612	645	1,868
มิถุนายน	554	661	584	471	2,270
กรกฎาคม	1,298	1,141	1,005	753	4,197
รวม	2,195	2,070	2,201	1,869	8,335

แสดงสถิตินักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาท่องเที่ยวทัศนศึกษา
ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ในช่วงเดือน พฤษภาคม – กรกฎาคม
ปี พ.ศ. 2544

ประจำเดือน	ประเภทนักท่องเที่ยว				จำนวนรวม (ราย)
	นักเรียน		ประชาชน		
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
พฤษภาคม	120	113	555	573	1,361
มิถุนายน	576	557	329	275	1,737
กรกฎาคม	1,126	932	677	637	3,372
รวม	1,822	1,602	1,561	1,485	6,470

ที่มา : วนอุทยานภูพระบาทบัวบก สำนักบริหารจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 10

แสดงสถิตินักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาท่องเที่ยวทัศนศึกษา
ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ในช่วงเดือน พฤษภาคม – กรกฎาคม
ปี พ.ศ. 2545

ประจำเดือน	ประเภทนักท่องเที่ยว				จำนวนรวม (ราย)
	นักเรียน		ประชาชน		
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
พฤษภาคม	363	461	1,065	1,207	3,096
มิถุนายน	674	613	699	698	2,684
กรกฎาคม	1,186	1,126	1,097	1,008	4,417
รวม	2,223	2,200	2,861	2,913	10,197

แสดงสถิตินักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาท่องเที่ยวทัศนศึกษา
ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ในช่วงเดือน พฤษภาคม – กรกฎาคม
ปี พ.ศ. 2546

ประจำเดือน	ประเภทนักท่องเที่ยว				จำนวนรวม (ราย)
	นักเรียน		ประชาชน		
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
พฤษภาคม	291	277	451	657	1,676
มิถุนายน	853	888	696	740	3,177
กรกฎาคม	904	1,036	771	827	3,538
รวม	2,048	2,201	1,918	2,224	8,391

ที่มา : วนอุทยานภูพระบาทบัวบก สำนักบริหารจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 10

สถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวทัศนศึกษาในป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ประจำปี พ.ศ. 2541

ประจำเดือน	ประเภทนักท่องเที่ยว						รวม (คน)
	นักศึกษา		ประชาชน		ชาวต่างชาติ		
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
มกราคม	790	780	1,423	1,596	198	228	5,015
กุมภาพันธ์	605	660	1,321	1,343	249	312	4,490
มีนาคม	1,496	890	3,033	2,820	221	267	8,727
เมษายน	1,085	1,136	3,456	3,146	96	101	9,020
พฤษภาคม	149	130	576	1,089	43	23	2,010
มิถุนายน	121	124	542	525	5	9	1,326
กรกฎาคม	311	257	996	946	153	167	2,830
สิงหาคม	413	432	912	956	220	215	3,148
กันยายน	917	834	1,863	1,901	88	90	5,693
ตุลาคม	244	276	1,792	1,862	205	203	4,582
พฤศจิกายน	96	59	735	599	98	100	1,687
ธันวาคม	546	558	1,715	1,611	86	95	4,611
รวม	6,773	6,136	18,364	18,394	1,662	1,810	53,139

ที่มา : วนอุทยานภูพระบาทบัวบก สำนักบริหารจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 10

สถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวทัศนศึกษาในป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ประจำปี พ.ศ. 2542

ประจำเดือน	ประเภทนักท่องเที่ยว						รวม (คน)
	นักศึกษา		ประชาชน		ชาวต่างชาติ		
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
มกราคม	471	363	1,181	1,259	76	79	3,702
กุมภาพันธ์	545	695	1,245	1,097	210	250	4,042
มีนาคม	335	408	1,226	1,118	123	138	3,348
เมษายน	1,389	694	3,291	3,423	132	134	9,063
พฤษภาคม	130	149	576	1,089	43	23	2,010
มิถุนายน	306	264	923	916	112	128	2,649
กรกฎาคม	763	608	1,691	1,883	166	181	5,292
สิงหาคม	854	911	1,597	1,584	198	216	5,360
กันยายน	1,167	966	1,174	1,265	54	52	4,678
ตุลาคม	669	741	2,567	3,297	177	209	7,660
พฤศจิกายน	238	179	807	810	341	342	2,717
ธันวาคม	511	605	1,124	1,202	70	139	3,651
รวม	7,378	6,856	17,402	18,943	1,702	1,891	54,172

ที่มา : วนอุทยานภูพระบาทบัวบก สำนักบริหารจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 10

สถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวทัศนศึกษาในป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ประจำปี พ.ศ. 2543

ประจำเดือน	ประเภทนักท่องเที่ยว						รวม (คน)
	นักศึกษา		ประชาชน		ชาวต่างชาติ		
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
มกราคม	966	829	3,037	2,989	120	122	8,063
กุมภาพันธ์	1,097	946	566	628	388	458	4,083
มีนาคม	349	383	1,287	1,526	87	87	3,719
เมษายน	822	311	2,514	2,325	110	123	6,205
พฤษภาคม	343	268	612	645	196	390	2,454
มิถุนายน	554	661	584	471	86	86	2,442
กรกฎาคม	1,298	1,141	1,005	753	122	114	4,433
สิงหาคม	1,215	1,339	1,578	1,259	137	141	5,669
กันยายน	1,164	955	1,671	1,461	80	73	5,404
ตุลาคม	553	643	1,666	1,805	126	158	4,951
พฤศจิกายน	154	178	865	934	152	133	2,416
ธันวาคม	344	345	418	410	110	134	1,761
รวม	8,859	7,999	15,803	15,206	1,714	2,019	51,600

ที่มา : วนอุทยานภูพระบาทบัวบก สำนักบริหารจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 10

สถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวทัศนศึกษาในป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ประจำปี พ.ศ. 2544

ประจำเดือน	ประเภทนักท่องเที่ยว						รวม (คน)
	นักศึกษา		ประชาชน		ชาวต่างชาติ		
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
มกราคม	957	970	307	316	47	40	2,637
กุมภาพันธ์	803	856	145	172	322	311	2,609
มีนาคม	610	602	770	860	104	104	3,050
เมษายน	429	322	1,161	1,158	58	56	3,184
พฤษภาคม	120	113	555	573	10	11	1,382
มิถุนายน	576	557	329	275	31	35	1,803
กรกฎาคม	1,126	932	677	637	223	260	3,855
สิงหาคม	1,368	1,245	1,322	773	88	129	4,925
กันยายน	1,207	1,123	1,201	831	106	110	4,578
ตุลาคม	1,044	1,171	713	750	159	146	3,983
พฤศจิกายน	331	368	554	515	246	216	2,230
ธันวาคม	838	581	570	618	110	100	2,817
รวม	9,409	8,840	8,304	7,478	1,504	1,518	37,053

ที่มา : วนอุทยานภูพระบาทบัวบก สำนักบริหารจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 10

สถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวทัศนศึกษาในป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ประจำปี พ.ศ. 2545

ประจำเดือน	ประเภทนักท่องเที่ยว						รวม (คน)
	นักศึกษา		ประชาชน		ชาวต่างชาติ		
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
มกราคม	605	497	978	920	195	135	3,330
กุมภาพันธ์	568	631	1,238	1,467	116	106	4,126
มีนาคม	614	648	686	840	255	232	3,275
เมษายน	533	489	1,497	1,632	105	90	4,346
พฤษภาคม	363	461	1,065	1,207	191	201	3,488
มิถุนายน	674	613	699	698	20	18	2,722
กรกฎาคม	1,186	1,126	1,097	1,008	152	121	4,690
สิงหาคม	1,924	1,487	1,660	1,441	304	290	7,106
กันยายน	1,373	1,175	1,245	1,133	44	52	5,022
ตุลาคม	1,193	1,225	1,456	2,170	45	30	6,119
พฤศจิกายน	166	172	644	566	166	209	1,923
ธันวาคม	674	665	1,658	1,828	130	140	5,095
รวม	9,873	9,189	13,923	14,910	1,723	1,624	51,242

ที่มา : วนอุทยานภูพระบาทบัวบก สำนักบริหารจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 10

สถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวทัศนศึกษาในป่าอนุรักษ์ภูพระบาท ประจำปี พ.ศ. 2546

ประจำเดือน	ประเภทนักท่องเที่ยว						รวม (คน)
	นักศึกษา		ประชาชน		ชาวต่างชาติ		
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
มกราคม	424	477	1,968	2,135	72	76	5,152
กุมภาพันธ์	917	487	1,440	1,639	133	134	5,450
มีนาคม	746	736	2,067	2,378	148	149	6,224
เมษายน	258	191	1,845	1,898	19	17	4,228
พฤษภาคม	291	277	451	657	21	27	1,724
มิถุนายน	853	888	696	740	129	66	3,372
กรกฎาคม	904	1,036	771	827	37	45	3,620
สิงหาคม	1,651	1,462	1,118	1,291	63	50	5,635
กันยายน	1,675	1,784	973	967	5	1	5,405
ตุลาคม	753	751	1,915	2,358	118	106	6,001
พฤศจิกายน	667	760	682	819	86	79	3,093
ธันวาคม	454	467	510	552	62	54	2,099
รวม	9,593	10,016	14,436	16,261	893	804	52,003

ที่มา : วนอุทยานภูพระบาทบัวบก สำนักบริหารจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 10

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นายพิชญ วงษ์เกษม
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 18 สิงหาคม 2508
ที่อยู่	369/9 ซอยวุฒินันต์ ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
การศึกษา	ประถมศึกษา โรงเรียนบ้านวัดหลวง โรงเรียนจุมพลโพธิพิสัย มัธยมศึกษา โรงเรียนจุมพลโพธิพิสัย (2527) ประกาศนียบัตรวิชาการป่าไม้ โรงเรียนป่าไม้แพร่ รุ่นที่ 28 (2529) ปริญญาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์บัณฑิต (สสบ.) วิชาเอกส่งเสริมการป่าไม้ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2538)
ประสบการณ์ทำงาน	พ.ศ. 2529 – ปัจจุบัน เจ้าพนักงานป่าไม้ 5 สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)